

**T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GİRİŞİMCİLİK ANABİLİM DALI**

**DÜZCE İLİNDE KADIN GİRİŞİMCİLİK PROFİLİNİN
BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FÜSUN YAŞAR

**Düzce
Temmuz, 2017**

**T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GİRİŞİMCİLİK ANABİLİM DALI**

**DÜZCE İLİNDE KADIN GİRİŞİMCİLİK PROFİLİNİN
BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FÜSUN YAŞAR

Danışman: Doç. Dr. Öznur BOZKURT

**Düzce
Temmuz, 2017**

*Bugünlere gelmemde büyük emeği olan ve
yoluma her daim ışık tutan annem YILDIZ'a...*

Tezi Destekleyen Kurum/Kuruluş

Bu alışma Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Destek Programı kapsamında desteklenmiştir.

Proje Numarası: **2017.08.03.559**

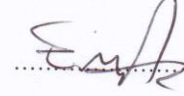
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından GİRİŞİMCİLİK Anabilim Dalında oy birliği / oy çokluğu ile YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç.Dr. Öznur BOZKURT

Üye: Yrd.Doç.Dr. Emel İŞTAR IŞIKLI

Üye: Yrd.Doç.Dr. Hümeysra TAŞÇIOĞLU BAYSAL

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

03./07/2017

(İmza Yeri)
Akademik Unvanı, Adı-Soyadı
Enstitü Müdürü ✓

Yrd. Doç. Dr. Ali AKAYTAY

ÖNSÖZ

Bu çalışmaya beni yönlendiren ve çalışma süresince olumlu yönlendirmeleri, yapıcı yönü, sabrı, anlayışı ve verdiği motivasyonla beni hedefe ulaştıran, eğitim hayatımda hep yanımda olan ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli tez danışmanım Sayın Doç.Dr. Öznur BOZKURT'a en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu süreçte varlıklarını ve desteklerini her daim yanımda hissettiğim, sabır ve hoşgörülerini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili aileme ve dostlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmanın yazım ve araştırma sürecinde görüş ve önerileriyle değerli bilgi ve birikimlerini benimle paylaşan Prof.Dr. Alper ERTÜRK'e gösterdiği anlayış ve ilgiden dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Sevgi ve Saygılarımla...

İmza

Fusun YAŞAR

ÖZET

DÜZCE İLİNDE KADIN GİRİŞİMCİLİK PROFİLİNİN BELİRLENMESİ

YAŞAR, Füsün

Yüksek Lisans, Girişimcilik Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Öznur BOZKURT

Temmuz 2017, 126 Sayfa

Bu çalışmada ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkı sağlayan önemli faktörlerden biri olan girişimcilik kadın girişimciler açısından değerlendirilmiştir. Bu kapsamda kadın girişimcilerin genel profillerinin çıkarılması, iş kurma sürecinde ve sonrasında yaşadıkları sorunların belirlenmesi ve bu sorunları ortadan kaldırmaya yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini 2012-2016 yılları arasında Düzce il merkezinde, KOSGEB desteği ile iş yeri açmış 178 kadın girişimci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise araştırma problemine cevap bulacağına inanılan ve kasti örnekleme yöntemi ile evrenden seçilen 10 kadın girişimci oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile veriler toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre Düzce il merkezinde faaliyet gösteren kadın girişimcilerin girişimcilik faaliyetine başlama yaşları genel olarak 25-35 yaş aralığındadır. Hizmet sektöründe faaliyet göstermeyi çoğunlukla tercih eden kadın girişimciler eğitimini aldıkları alanlarda ve küçük işletmeler kurarak işe başlamaktadırlar. Yaşadıkları yer olan Düzce’de faaliyet göstermeyi tercih eden kadın girişimciler işe başlarken sermaye temini konusunda büyük zorluklar yaşadıklarını ve bu sorunu kişisel tasarruf, yakın çevre ve son olarak ta kredilerle giderdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların, ekonomik özgürlüklerini sağlamak ve bağımsız çalışma isteğini tatmin etmenin yanı sıra sosyal ilişkileri geliştirme amaçlı olarak da girişimciliğe yöneldikleri görülmektedir. Kadın girişimcilerin, girişimcilik faaliyetine başlama ve onu sürdürme aşamalarında destek sağlayacak kişi ve kuruluşlardan vergi indirimleri, bürokratik işlemlerin iyileştirilmesi, eğitim ve danışmanlık desteklerinin yaygınlaştırılmasını talep ettikleri görülmüştür. Girişimcilik faaliyetini tüm hemcinslerine tavsiye etmekte olan kadın girişimcilerin kadın oldukları için toplumsal hiçbir ayrıma tabi tutulmadıkları ve böyle bir ayrımcı algıyı hissetmedikleri belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Girişimcilik, Kadın, Kadın Girişimciliği, Düzce

ABSTRACT

DETERMINATION OF FEMALE ENTREPRENEURSHIP PROFILE IN DÜZCE

YAŞAR, Füsün

Master Thesis, Department of Entrepreneurship

Supervisor: Associate Professor Öznur BOZKURT

July 2017, 126 Page

In this study, entrepreneurship; one of the important factors that contributes to social and economic development of the county, has been evaluated in terms of women entrepreneur. In this scope, defining the general profile of the women entrepreneur, determining the problems of them while finding jobs and afterwards and improving the solution suggestions devoted to obviate these problems have been aimed. Research universe consists of 178 women entrepreneur who established business places in Düzce city centre between the years of 2012-2016 with the support of KOSGEB (Presidency of Administration of Developing and Supporting Small and Medium Scale Enterprises). 10 women entrepreneur chosen from the universe via intentional sampling and whom believed to find an answer for the research problem, form the research samples. Qualitative research method was used and data was collected by semi-structured interview. For the analysis of the obtained data, descriptive analysis method was employed. According to the result of the survey, the age of the women entrepreneur, who operate in Düzce city centre, to begin the entrepreneurship activity is generally between 25-35. Women entrepreneur who mostly prefer to operate in service sector, begin the business by establishing small businesses and in the fields of which they are trained. Women entrepreneur who preferred to operate in Düzce, the city where they live, explained that they had big troubles about finding fund. Besides, they explained that they obviated this problem via saving, relatives and lastly loans. It is seen that the participants were interested in entrepreneurship with the aim of improving the social relations along with the economic freedom and working independently. It has seen that the women entrepreneur requested tax discounts, improving the bureaucratic operations, dissemination of the training and consultant supports from the organisations and the authorised personnel that provide support in the stage of beginning and resuming the entrepreneurship operations. It has been denoted that the women entrepreneur who suggest entrepreneurship operation for their fellows, were not subjected to any social discrimination because of being a woman and did not perceive any feeling about this.

Key Words: Entrepreneurship, Woman, Woman Entrepreneurship, Düzce.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRCACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLULAR LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
EKLER LİSTESİ	x
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1.1.Giriş	1
1.2.Araştırmanın Problemi	3
1.3.Araştırmanın Amacı.....	3
1.4.Araştırmanın Önemi	4
1.5.Araştırmanın Sayıtları.....	4
1.6.Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
İKİNCİ BÖLÜM	6
2.GİRİŞİMCİLİK	6
2.1. Girişimciliğin Tanımı ve Kapsamı	6
2.2. Girişimcilik Türleri	8
2.3. Girişimci Kavramının Benzer Kavramlarla İlişkisi.....	11
2.4. Dünya’da ve Türkiye’de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi	12
2.5. Girişimciliğin Önemi	17
2.6. Ekonomik Gelişmede Girişimcilik Unsuru	18
2.7. Girişimcilerin Sahip Olması Gereken Özellikler.....	20
2.8. Girişimcilerin Başarı ve Başarısızlık Sebepleri	25
2.9. Girişimciliğin Avantaj ve Dezavantajları.....	28
2.10. Girişimciliği Etkileyen Faktörler	31
2.11. Ülkemizde Girişimcilere Destek Veren Kurum ve Kuruluşlar	36
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	43
3.KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ	43
3.1. Kadın Girişimciliği Kapsamı.....	43

3.2. Kadın Girişimciliği Kavramı.....	44
3.3. Kadın Girişimci Özellikleri	47
3.4. Dünya’da ve Türkiye’de Kadın Statüsünün Tarihsel Gelişimi.....	48
3.5. Kadın Girişimciliğinin Önemi	53
3.6. Kadınları Girişimciliğe Yönlendiren Etkenler	54
3.7. Kadın Girişimcilik Türleri.....	56
3.8. Kadın Girişimcilerin Yaşadığı Sorunlar ve Çözüm Yolları	58
3.9. Kadın ve Erkek Girişimci Karşılaştırması ve Aralarındaki Farklar	64
3.10. Ülkemizde Kadın Girişimcileri Destekleyen Kurum ve Kuruluşlar	66
3.11. Türkiye’de Kadın Girişimcilik Alanında Yapılmış Bazı Çalışmalar	71
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	74
4. YÖNTEM.....	74
4.1. Araştırma Yöntemi.....	74
4.2. Araştırmanın Amacı.....	74
4.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	74
4.4. Araştırmanın Yöntemi	75
4.5. Veri Toplama Araçları.....	76
4.6. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği	78
4.7. Verilerin Toplanması	79
4.8. Verilerin Analizi	79
BEŞİNCİ BÖLÜM	81
5. BULGULAR	81
5.1. Araştırmaya İlişkin Bulgular	81
5.2. Kadın Girişimcilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	82
5.3. Kadın Girişimcilerin Girişimcilik Faaliyetlerine İlişkin Bulgular	83
5.4. Kadın Girişimcilerin İş Yeri Kurarken KOSGEB Desteği Dışında Sahip Oldukları Sermaye Kaynağına İlişkin Bulgular	85
5.5. Kadın Girişimcilerin İş Kurmalarındaki Etkenlere İlişkin Bulgular	86
5.6. Kadın Girişimcilerin İş Yeri Kuruluşu ve Faaliyetleri Esnasında Karşılaştıkları Zorluklara İlişkin Bulgular	88
5.7. Kadın Girişimcilerin İş Kurarken Düzce İlini Tercih Etmelerindeki Nedenlere İlişkin Bulgular	95

5.8. Kadın Girişimcilerin Girişimcilik Faaliyetlerini Düzce İlinde Yapıyor Olmalarının Yarattığı Sorunlara İlişkin Bulgular	96
5.9. Kadın Girişimcilerin İşleri ile İlgili Devletten ve Destek Verecek Kişi ve Kuruluşlardan Beklentilerine İlişkin Bulgular.....	98
5.10. Kadın Girişimcilerin İşlerini Kurduktan Sonra Girişimci Olarak İşlerini Yapmanın Kendilerine Kazandırdıklarına İlişkin Bulgular	100
5.11. Kadın Girişimcilerin İşleri ile İlgili Geleceğe Yönelik Planlarına Ait Bulgular	102
ALTINCI BÖLÜM	104
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	104
6.1. Sonuçlar	104
6.2. Öneriler	109
KAYNAKÇA	111
EKLER.....	124

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Yönetici ve Girişimci Arasındaki Farklar	12
Tablo 2. Girişimcilik Teorisinin ve Girişimci Teriminin Gelişimi	13
Tablo 3. Cumhuriyet Öncesi Dönem ve Karşılaşılan Engeller	15
Tablo 4. Girişimcilik ve Kişilik İlişisini İnceleyen Çalışmalardan Örnekler ...	23
Tablo 5. Girişimcilerde Bulunması Gereken Beceriler	25
Tablo 6. Mevsim Etkilerinden Arındırılmış Temel İşgücü Göstergeleri Kasım 2015-Kasım 2016	44
Tablo 7. Türkiye’de Kadın Haklarının Gelişim Tablosu	52
Tablo 8. Girişimci Olmak İsteyen Kadınların Bu İsteğe Sebep Güdülleri	55
Tablo 9. Kadınları Girişimciliğe İten ve Çeken Etkenler.....	56
Tablo 10. Kadın ve Erkek Girişimci Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırması	65
Tablo 5.1. Araştırma Kapsamında Yer Alan İş Yerlerine ve İş Yeri Sahiplerine İlişkin Kodlar.....	81
Tablo 5.2. Katılımcıların Demografik Özellikleri	82
Tablo 5.3. Kadın Girişimcilerin Girişimcilik Faaliyetlerine İlişkin Bilgileri	84
Tablo 5.4. Kadın Girişimcilerin Sermaye Kaynakları (KOSGEB Desteği Hariç).....	85
Tablo 5.5. Kadın Girişimcilerin İşlerini Kurmalarındaki Etkenler	86
Tablo 5.6. Kadın Girişimcilerin İş Yeri Kuruluşu ve Faaliyetleri Esnasında Karşılaştıkları Zorluklar	89
Tablo 5.7. İş Yeri Kuruluşu ve Faaliyetleri Esnasında Kadın Girişimcileri Zorlayan En Önemli Üç Sorun	92
Tablo 5.8. Kadın Girişimcilerin İş Kurarken Düzce İlini Tercih Etmelerindeki Nedenler	95
Tablo 5.9. Kadın Girişimcilerin Girişimcilik Faaliyetlerini Düzce İlinde Yapıyor Olmalarının Yarattığı Sorunlar	97
Tablo 5.10. Kadın Girişimcilerin İşleri ile İlgili Devletten ve Destek Verecek Kişi ve Kuruluşlardan Beklentileri	99
Tablo 5.11. Kadın Girişimcilerin İşlerini Kurduktan Sonra Girişimci Olarak İşlerini Yapmanın Kendilerine Kazandırdıkları	101
Tablo 5.12. Kadın Girişimcilerin Geleceğe Yönelik Planları.....	102

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Girişimcilik Türleri	8
Şekil 2. Girişimcinin Ekonomik Gelişmedeki Rolü.....	19
Şekil 3. Girişimci Kişilik Özellikleri	21
Şekil 4. Girişimciliğin Avantaj ve Dezavantajları.....	29
Şekil 5. Girişimciliği Etkileyen Faktörler	32

EKLER LİSTESİ

Ek 1. Görüşme Formu ve Soruları	124
Ek 2. Özgeçmiş	126

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1.Giriş

Girişimciliğin tarihsel süreçteki gelişim serüvenine bakıldığında, çağa ayak uydurarak yenilikçi anlayış ve modern tekniklerle günümüze gelinceye kadar birçok evreden geçtiği ve zaman içinde önem kazandığı görülmektedir. Ekonomide yaşanan gelişmeler ile yeni nitelikler kazanan girişimci kavramı üzerine farklı dönemlerde değişen ve gelişen koşullar neticesinde çeşitli düşünürlerce farklı tanımlamalar yapılmıştır. Richard Cantillon'dan sonra Jean Baptise'de girişimci kavramını geliştirerek, girişimcinin risk üstlendiği ölçüde üretim girdilerini örgütleme ve yönetme meziyetine de sahip olması gerektiği üzerinde durmakla beraber Schumpeter'in 1942 yılında kaleme aldığı kapitalizm, sosyalizm ve demokrasi adlı eserinde girişimci bireyin yenilikçi olma niteliğini, ekonomik kalkınmada insan kaynaklarının temel yapısını oluşturan faktörlerden biri olduğunu vurgulamıştır(TÜGİAD, 1993: 1). Girişimci bireyin gerçekleştirdiği girişimcilik faaliyeti, fırsatları yenilikçi anlayışla değerlendirerek yeni iş sahalarının oluşumuna, işsizlik oranının azalmasına bununla beraber toplum refahının artmasına ve ekonomik büyümeye katkıda bulunmaktadır. Bu da ülkelerin gelişmişlik düzeyini arttırır.

Ülkelerin gelişmiş olarak kabul edilmesinde en önemli faktör söz konusu ülkedeki ekonomik ve sosyal hayata kadınların erkeklerle eşit oranda katılımları ve refahtan kendi paylarına düşeni ne oranda aldıkları ile ilgilidir. Kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımında en önemli unsurların başında ise kadın istihdamı oranı gelmektedir ki gelişmiş ülkeler olarak nitelendirilen ülkelerin hemen hepsinin ortak paydası bu ülkelerdeki yüksek kadın istihdam oranlarıdır(Metin ve Arabacı Kariman, 2013: 1). Dhillon'a (1993) göre piyasa ekonomisi içerisinde kendine ait işi olan, tek başına çalışan veya yanında işçi çalıştıran, mal ya da hizmet üretip satışa sunan, kredi sağlayabileceği kaynakları araştıran, iş ile ilgili beklenmedik sorunları çözüme kavuşturan, meydana gelebilecek yeni şartlara uyum sağlayabilen ve alanında

deneyim sahibi olmaya gayret eden kadın, girişimci kadındır(Yağcı ve Bener, 2005: 86).

Kadın girişimciliği açısından ülkemize bakıldığında özellikle 1990 sonrası ve 2000’li yıllarda toplumsal, ekonomik ve siyasal gerekçeler ile küçük girişimciliğin geliştirilmesi, yaygınlaştırılması, kadınların girişimci özelliklerinin ortaya çıkarılması ve desteklenmesi zaman içinde yoğunluk kazanmıştır(Demir, 2015: 16). 2000’li yılların başından günümüze ülkemizdeki kadınların işgücüne katılım oranlarını ele alan TÜİK verilerine göre 2000’de %26,6, 2005’te %23,3, 2010’da %27,6, 2012’de %29,5, 2013’te %31,9 ve günümüze gelindiğinde 2015 yılı kadın işgücüne katılım oranı %32,1, 2016’da ise %32,7 gibi bir seyir izlemiştir. Son 16 yıl ele alındığında kadın istihdam oranlarında istikrarlı bir artış söz konusudur.

Goyal ve Parkash’a (2011) göre kadınların girişimciliğe yönelmelerinin temelinde kendini gerçekleştirme ve finansal açıdan sağlayacağı özgürlükle kendisinin ve ailesinin yaşam standartlarını yükseltme isteği yatmaktadır. Goyal ve Parkash bu yönelişin temelindeki nedenleri şu şekilde sıralamışlardır: Toplum içinde belli bir statüye, eğitilmiş ve belli bir vafsa sahip olma isteği, çevresindekilere örnek olma, aileye maddi açıdan destek olma, çevresinden veya aileden duyduğu başarılı girişimcilik hikayeleri, değişen, gelişen koşullar karşısında yenilikçi ve ilgi gören fikirlere sahip olma ve çocuklarına iyi bir gelecek yaratabilme isteği kadınların girişimciliği tercih etmelerindeki nedenlerdendir(Goyal ve Parkash, 2011: 197). Söz konusu etmenlerle girişimci olmaya ve girişimcilik faaliyetlerinde bulunmaya yönelen kadınlar bu süreçte finansal sermaye yetersizliği, geleneksel toplum baskısı, cinsiyet odaklı ayrımcılık, cam tavan engeli, bürokrasi temelli engeller, Basmakalıp hükümler, eğitim seviyesinin düşüklüğü, esnek çalışma saatlerinin olmayışı, girişimcilik ile ilgili çevresinde bir rol modelin bulunmayışı nedeniyle ya hiç girişimde bulunamamakta ya da buldukları girişimcilik faaliyetinde başarısız olmaktadır.

Sonuç olarak tüm engel ve sorunlara rağmen dünya genelinde ve ülkemizde girişimciliğe dolayısıyla da kadın girişimciliğine verilen önem her geçen gün artmaktadır. Ancak değişen ve gelişen dünya düzeninde zaman içinde kadının girişimci ruhunu ortaya çıkarma ve hayallerini gerçekleştirme isteği doğrultusunda

kadını destekleyen ve bu faaliyetlere teşvik eden ve söz konusu faaliyete ilişkin sorun ve engelleri ortadan kaldırmaya yönelik politikalar geliştiren, uygulayan kurum ve kuruluşların ortaya çıkması kadının toplumdaki yerinin önem kazanmasını, saygınlığının artmasını ve fikirlerinin değer görmesini sağlamıştır. Kısacası Coughlin ve Thomas'ın da (2002) belirttiği gibi geleneksel ekonomik ortamdan uzaklaşarak görünüşte imkansız olan işlerin üstesinden gelebilme cesaretini sergileyen, kadın girişimcilerin sayısı gün geçtikçe artış göstermekte bu da ülkenin gelişmişlik düzeyini olumlu yönde etkilemektedir(Coughlin ve Thomas, 2002: 3).

Bu çalışma altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümü, giriş, araştırmanın problemi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sayıltıları ve araştırmanın sınırlılıkları oluşturmaktadır. İkinci ve üçüncü bölüm ise araştırma ile ilgili literatürün irdelendiği bölümdür. Bu bölümlerde çalışmanın teorik çevresini oluşturan girişimcilik ve kadın girişimciliği kavramı araştırılmış ve tanımlanmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde ise yöntem başlığı altında araştırmanın amacı, evren ve örnekleme, yöntemi, geçerliği-güvenilirliği, verilerin toplanması, verilerin analizi gibi başlıklar yer almaktadır. Çalışmanın beşinci bölümünde Düzce il merkezinde KOSGEB desteği ile iş yeri kurmuş kadın girişimcilerden elde edilen araştırma sonuçlarına ait bulgular sunulmaktadır. Çalışmanın altıncı bölümünde ise elde edilen bulgulardan çıkarılan sonuçlar ve ileride konuya ilişkin yapılacak araştırmalara ve kadın girişimcilere destek verecek kurum ve kuruluşlara yönelik öneriler sunulmaktadır.

1.2.Araştırmanın Problemi

Araştırma kapsamında, 2012-2016 yılları arasında Düzce il merkezinde, KOSGEB desteği ile iş yeri açmış kadınların girişimcilik profillerinin belirlenmesi temel problemi oluşturmaktadır.

1.3.Araştırmanın Amacı

Kapsamını Düzce ilinde yer alan kadın girişimcilerin oluşturduğu söz konusu çalışmanın başlıca amacı, Düzce'de kadın girişimcilik profilini belirlemek ve bu kapsamda kadın girişimcilerin sorunlarını tespit edip bu sorunlara çözüm önerileri

getirmektir. Bunun dışında kadın girişimcilerin kurdukları iş yerlerinin faaliyet alanları, girişimsel faaliyete başlama güduları, demografik özellikleri, geleceğe dair planları ve devletten beklentilerini belirlemektir. Bu sorunların çözümü kapsamında ilgililere çözüm önerileri getirmek, ilgili alanda çalışacak olanlara destek sağlayacak verilerin ortaya çıkarılması ise bir diğer araştırma amacıdır.

1.4.Araştırmanın Önemi

Girişimcilik alanında Düzce ilinde yapılan çalışmalar incelendiğinde çalışmaların genellikle öğrencilere verilen girişimcilik eğitimi üzerine olduğu görülmektedir. Ancak, bu çalışmada girişimcilik, kadın girişimci profilinin belirlenmesi açısından ele alınmış olması nedeniyle diğer çalışmalardan farklıdır. Kadın girişimciliği literatürde yeni yeni ele alınmaya başlayan bir konudur. Bu çalışma ile Düzce il merkezinde kadın girişimcilerin genel profilleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada Düzce’de iş yeri kurmuş kadın girişimcilerin iş kurma motivasyonları, iş kurma aşamasında ve iş kurduktan sonra yaşadıkları sorunlar, finansal kaynak dayanakları, seçtikleri iş kolları, çalışan kadına karşı önyargılar nedeniyle yaşadıkları zorluklar gibi konular derinlemesine incelenmiştir. Bu araştırma Düzce ilinde yer alan kadın girişimciliği alan yazınına katkı sağlaması hedeflenen öncül ve özgün bir çalışmadır.

1.5.Araştırmanın Sayıtları

Araştırmanın sayıtlarını şu şekilde sıralamak mümkündür;

- Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin görüşme yöntemi kullanılarak sorulan soruları cevaplayabilecek seviyede bilgi ve tecrübeye sahip oldukları kabul edilmiştir.
- Örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.
- Araştırma kapsamında hazırlanan görüşme sorularının araştırmaya dahil olanlarca samimi ve dürüst bir şekilde yanıtladığı varsayılmıştır.

1.6.Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıklarını aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür;

- Araştırma, 2012-2016 yılları arasında Düzce il merkezinde, KOSGEB desteği alarak iş yeri açmış kadın girişimcilerin katılımı ile sınırlıdır.
- Araştırma kapsamında kullanılan veriler, görüşme yöntemi ve literatür taraması ile elde edilen bilgilerle sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2.GİRİŞİMCİLİK

2.1.Girişimciliğin Tanımı ve Kapsamı

Girişimcilik terimi, Fransızca “entreprendre” ve Almanca “unternehmen” sözcüklerinden türetilen “bir işi üstlenmek ve yapmak”, yerine getirmek anlamına gelmekte olan fiili ifade etmektedir(Carton, 1998). Girişimci veya müteşebbis, mal veya hizmet üretmek/pazarlamak üzere kar/zarar riskini göze alarak, sahip olduğu sermayeyi yatırıma dönüştüren kişidir. Mal veya hizmet üretmek maksadıyla yapılan yatırım etkinlikleri girişim, söz konusu işin sürekli ve bir meslek olarak sürdürülmesi ise girişimciliktir(Küçük, 2007: 23).

TÜSİAD ise girişimciliğin daha çok risk almak olduğunu, yenilik yapma boyutlarında inceleyerek; girişimcilerin risk alma, fırsatları kovalama, hayata geçirme ve yenilik yapma süreçlerinin tümünü içerisinde bulunduracak şekilde bir tanımlamayla ortaya koymuştur(TÜSİAD, 2003). Bu bağlamda bir ekonomide üretimin “olmazsa olmaz” dört koşulundan biridir girişimcilik. Toprak, emek ve sermaye gibi üretim unsurları girişimcilik ruhu ile beslendiği takdirde optimal kaynak kullanımı da mümkün olmaktadır. Bu bakımdan girişimciler, günümüzde kilit unsurlardır(Küçükaltan, 2009: 21). Bu sebeple; girişimci düşünce tarzı ve davranışı ile yenilikçi bir anlayışla risk alarak emek, teknoloji, hammadde ile sermayeyi bütüncül ve rasyonel bir yaklaşımla değerlendirecek temel unsur girişimciliktir.

İnovasyon ve rekabet kavramları girişimciliğin en önemli bileşenlerindedir.(Çakın ve Özdemir, 2015)'in belirttiği gibi küreselleşme ile birlikte işletmelerde olduğu gibi ülkeler de birbirleriyle rekabet içine girmeye başlamışlardır. Bununla birlikte rekabet konusunda üstünlük elde etmek isteyen ülkeler geleneksel ürün ve yöntemlerden ziyade, yenilikçi anlayışla farklı ürünler

sunmak, hizmetler üretmek, farklı yöntemler ortaya koymak ve yeni teknolojiler geliştirmek zorundadırlar.

Girişimci, örgütünü yeni alanlara, yeni kuruluşlara, yeni fırsatlara yöneltirken bir yandan değişiklikler yaratırken diğer yandan bu değişikliklerin sonuçlarından yararlanır. Bu yönden ele alındığında girişimcilerin işlevleri şöyle sıralanmaktadır: (Karalar vd., 2006: 13-14).

- Yeni ürünler sunmak ya da bilinen ürünlerin niteliğini değiştirmek,
- Geliştirdiği yeni üretim yöntemlerini,
- Endüstride yeni ve gelişmiş örgütlenmelere gitmek,
- Yeni pazarlara açılmak ve yeni girdi kaynakları keşfetmek,
- Yönetim ve çalışanlar arasındaki ilişkileri en iyi seviyeye getirmek,
- İşletme-kamu ve devlet arasındaki ilişkileri geliştirmek girişimcilerin temel işlevleri arasında yer almaktadır.

Girişimcilikte en büyük risk, hiç risk almamaktır. Bu nedenle güçlü ve gelişmiş ekonomilerde girişimciler, risk alarak insan kaynakları ve doğal kaynakları en verimli şekilde değerlendirirler. Böylelikle risk alarak toplumun ekonomik, siyasal ve kültürel yapısını dönüştürürler(Gürdoğan, 2008: 29).

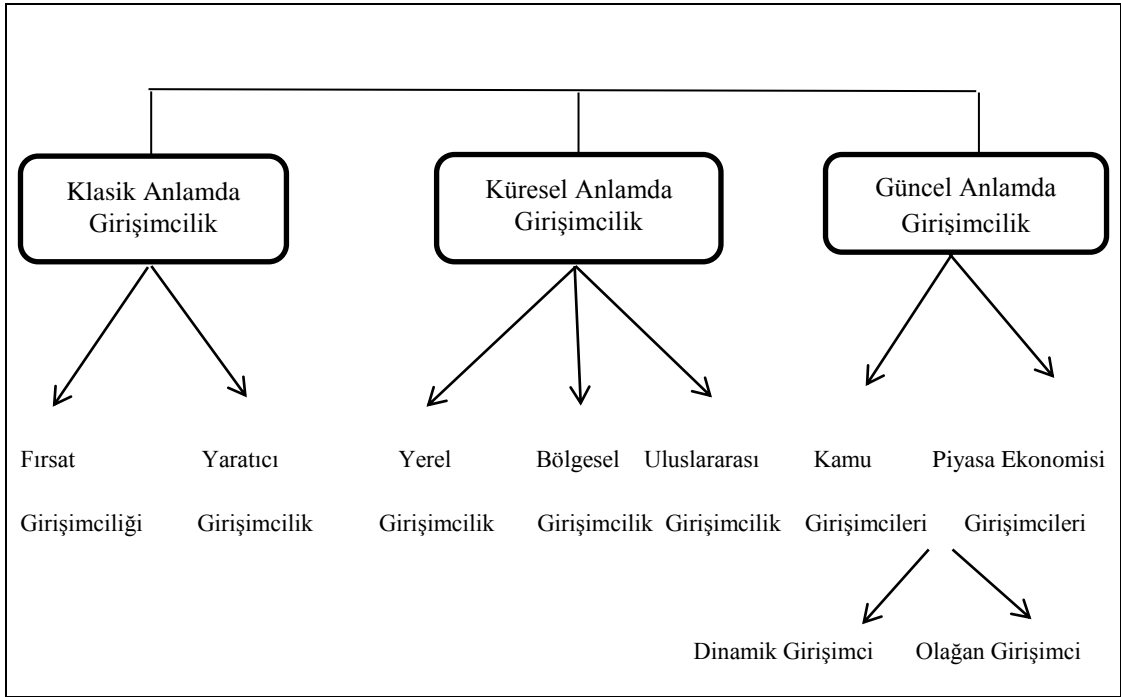
Görüldüğü üzere girişimciliğin birçok tanımı bulunmakla birlikte bu tanımların ortak paydası girişimcinin daima “ *başkalarının baktığı ama göremediği fırsatları görüp, bunları birer iş fikrine dönüştürebilmesi veya risk almaya olan yatkınlığıdır.*” Bu özellikler dünyanın her yerinde kabul görmüş ve kullanılan girişimcilerin ortak özelliğidir(Tekin, 2012: 3).

Dolayısıyla girişimcilik, artık, çağımızın yükselen bir değeri durumundadır. Yaratıcılıktan- yeniliğe, atak olmaktan-cesarete, risk almaktan-hayalciliğe kadar çeşitli sıfatlara sahip olan girişimciler, toplumsal ve iktisadi değişimin motorize gücü olarak karşımıza çıkmaktadır(Aytaç ve İlhan, 2007: 101-102). Sonuç olarak girişimcilik, fırsatları yenilikçi anlayışla değerlendirerek yeni iş sahalarının oluşumuna, işsizlik oranının azalmasına bununla beraber toplum refahının artmasına ve ekonomik büyümeye katkıda bulunmaktadır.

2.2.Girişimcilik Türleri

Girişimcilik, çevresel faktörler sonucu meydana gelen fırsatlardan yararlanma veya yeni fırsatlar oluşturabilme amacıyla ekonomik mal ya da hizmet üretmek, üretim faktörlerine sahip olma, örgütlenme yeteneği ve risk alma faktörleri ile bağdaştırılmaktadır(Çelik ve Akgemci 1998: 24). Ekonomide meydana gelen gelişmeler girişimciliğin gruplara ayrılmasında etken olmaktadır. Temel olarak girişimcilik üç gruba ayrılmakta olup, bunlar; klasik anlamda, küresel anlamda ve genel anlamda girişimciliktir.

Şekil 1. Girişimcilik Türleri

(Kaynak: Şekerler, 2006: 25)

2.2.1.Klasik Anlamda Girişimcilik

Girişimci, her zaman piyasada mevcut olmayan mevcut olsa da müşterileri yeterince mutlu etmeyen ya da başka pazarlarda satılsa bile, o pazarda yeni olan mal ve hizmetleri piyasaya sürmez. Bazen daha önce müşterilerin hizmetine hiç sunulmamış olan mal ya da hizmeti de piyasaya sürebilir. Bu durumu dikkate alarak, girişimciliği yenilikçi girişimcilik ve fırsat girişimciliği olarak iki gruba ayırmak mümkündür(Küçük, 2007: 34).

- **Yenilikçi Girişimcilik:** Yeni bir fikir ve buluşu veya mevcut bir mal ya da hizmeti dizayn ederek ve fiyat, kalite gibi özellikleri iyileştirerek kar elde edecek şekilde pazara sunulmasıdır(Tekin, 2012: 14). Bu sebeple, yenilikçi girişimcilik, modern ekonomik refahta önemli bir etken olarak görülmektedir(Zsuzsanna ve Herman, 2012: 268).

- **Fırsat Girişimciliği:** Mevcut ve potansiyel pazardaki değişimin beraberinde getirdiği fırsatları fark ederek veya potansiyel fırsatları sezinleyerek mevcut veya hedef pazara mal satmayı hedefleyen girişimcilik türüdür(Şekerler, 2006: 23). Girişimci fırsatların varlığından söz edebilmek için öncelikle bu tanıma ne gibi fırsatların girdiği belirlenmelidir ardından bunların karlılık açısından diğer fırsatlarla karşılaştırması yapılmalıdır(Eckhardt ve Shane, 2003: 336).

Her iki girişimciliğin ortak amacı, fırsatları değerlendirebilecek farkındalığa sahip şekilde yenilikçi fikirler ile risk üstlenme cesaretine sahip olarak, kaynakları israf etmeden toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilmektir.

2.2.2.Küresel Anlamda Girişimcilik

Yaşadığımız çağda küresel ekonominin rekabet gücünün artması, üretim, ulaşım, yönetim alanlarında meydana gelen gelişmeler girişimciliğin önemini arttıran unsurlardandır(Soysal, 2010a: 86). Öyle ki insanların ve ülkelerin küreselleşen dünyamızda rekabet üstü kalabilmeleri girişimcilik potansiyellerini verimli kullanmalarına bağlıdır(Kaya, 2007: 1). Küresel boyutta girişimciliğin işletme çevresi açısından türleri ise şu şekilde özetlenmektedir.

- **Yerel Girişimcilik:** İşletme sermayesi ve iş hacmi ile sınırlı olan bu girişimcilik türü, yeni işe başlayan ve girişimciliğin başlangıcında olan türdür(Tekin, 2012: 13). Yerel girişimcilik ruhunun ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi ile yerel kaynakların kullanımı sağlanmaktadır böylelikle bölgesel gelişme kalıcı hale gelmektedir (Bayraktaroğlu ve Özdemir, 2010: 72).

- **Bölgesel Girişimcilik:** İşletme sermayesi ve iş hacmi yerel girişimciliğe göre daha fazla olan bu girişimcilik türü yerel girişimciliğinin daha ileri aşamasıdır(Tekin, 2012: 13).

- **Uluslararası Girişimcilik:** Girişimciliğin en son aşaması olan uluslararası girişimcilikte işletme sermayesi, çalışan sayısı ve iş hacmi oldukça büyüktür(Tekin, 2012: 13).

Küresel anlamda girişimcilik türleri için yapılan açıklamalardan da anlaşıldığı üzere işletme sermayesi ve iş hacmi büyüklüğü itibariyle bu girişimcilik türünün ilk basamağını yerel girişimcilik, ikinci basamağını bölgesel girişimcilik üçüncü ve son basamağını da uluslararası girişimcilik oluşturmaktadır.

2.2.3.Genel Anlamda Girişimcilik:

Girişimcileri her şeyden önce iki kategoriye ayırmak genel bir eğilim haline gelmiştir. Genel anlamda girişimcilikte iki türden oluşmakta olup bunlar kamu girişimcileri ve piyasa ekonomisi içindeki girişimcilerdir(Arıkan, 2004: 73).

- **Kamu Girişimciliği:** Vatandaşlara değer sunmak amacıyla toplumsal düzeyde ortaya çıkan fırsat ve imkanları optimal şekilde değerlendirerek kamu sektörünün ve özel sektörün bu fırsatlardan yararlanmasını sağlamaktır(Moris ve Jones, 1999: 74).

- **Özel Girişimcilik (Piyasa Ekonomisi İçinde Yer Alan Girişimcilik):** Siyasi yetkililerin gerekli fırsatları vermesi sonucunda bürokratik sınırlar aşılarak, kaynak kullanımını esneterek, rasyonellik ilkesini ön plana çıkaran yönetimler piyasa ekonomisi içerisinde gözlenmektedir. İki grupta incelenebilmektedir. Birincisi mevcut kaynakları iyi kullanarak işlerini yürüten girişimciler ikincisi olağan ve olağandışı koşullarda, işgücü ve sermaye kaynağını verimli kullanarak, detayları düşünebilen, planlayan, yürüten sonuç alabilen yaratıcı girişimcidir(TÜSİAD, 1987; Aktaran: Güney, 2008: 76).

Girişimcilik türlerinin ortak paydası, hızla gelişen ve değişen dünyamızda bir yandan toplumun devinim halinde olan ihtiyaçlarına cevap vermek bir yandan ekonomik gelişmeye katkıda bulunmak adına dünyadaki değişim ve dönüşümüne ayak uydurup ülke ekonominin gelişmesine katkıda bulunarak refahı arttırmaktır.

2.3.Girişimci Kavramının Benzer Kavramlarla İlişkisi

Bir kavramın eksiksiz ve doğru anlaşılması için ilk olarak ilgili kavramın tanımının yapılması, ardından da benzer kavramların tanımı yapılarak iki kavram arasındaki ilişkinin vurgulanması gerekir. Bu sebeple işletmeci, yönetici, sermayedar gibi girişimci kavramıyla benzerlik gösteren kavramların açıklanması girişimci kavramının bu kavramlarla olan ilişkisini ortaya koyacaktır(Sipahi, 1997; Aktaran: Şahin, 2006: 11).

• **Girişimci ve İşletmeci kavramları incelendiğinde;** girişimci, karlı gördüğü bir iş için emek ve sermayesini risk ederek insanların ihtiyaç duyduğu, dolayısıyla talep edilen mal ve hizmeti belirleyip buna yaratıcılığını ekleyip üretim unsurlarını bir araya getirerek üretime girişen ve pazara girme cesaretini gösterip sorumluluk üstlenen kişilerdir. İşletmeci ise işletmenin amaçlarını gerçekleştirmek üzere söz konusu mal ve hizmetlerin üretimi için gerekli etkinlikleri yerine getiren çalışanlara karşı sorumlu olan şahıstır. Girişimci, üretip pazara sunduğu mal ve hizmetleri, kuracağı organizasyon ve işletmelerle sağlamakla beraber aldığı sağlıklı kararlarla işletmenin uzun ömürlü ve ekonomik düzen içinde başarılı olmasını sağlar(Küçük, 2007: 22-25). Bu tanımlardan da anlaşıldığı üzere girişimci ve işletmecinin benzer yönü her ikisinin de toplumun ihtiyaç duyduğu mal ve hizmeti üretme çabasıdır ve bunu gerçekleştirirken de temel ölçüt olarak piyasada devamlılığı ve başarıyı ilke edinmeleridir.

• **Girişimci ve yönetici kavramları kısaca tanımlanacak olursa;** girişimci, toplumun ihtiyaç duyduğu mal ve hizmeti üretmek adına olabilecek tüm riskleri üstlenerek üretim faktörlerini bir araya getirip faaliyete geçen kişidir. Yönetici ise diğerleri aracılığı ile hedefe ulaşmaya çalışan şahıs olarak nitelendirilir. Bu iki kavram arasındaki en önemli fark girişimci üretim ve başarı için kendisinin ve başkalarının sahip olduğu kaynakları ve imkanları risk ederken yönetici yalnızca yeteneğini risk eder bunun dışında maddi bir riski yoktur(Kaya, 2007: 75).

Michael E. Gerber'in (1995) Girişimcilik Tutkusu adlı kitabında girişimci ve yönetici arasındaki farklılıklar şu şekilde ele alınmaktadır.

Tablo 1. Yönetici ve Girişimci Arasındaki Farklar

Yönetici	Girişimci
Geçmişte yaşar	Gelecekte yaşar
Düzen tutkusu vardır	Kontrol tutkusu vardır
Statükoya bağlı kalır	Farklılıklarla başarı sağlar
Problemleri görür	Fırsatları görüp değerlendirir
Bir ev yapar ve sonuna kadar orada yaşar	Evi inşa eder ve hemen bir sonrakini planlar
İşleri düzgün ve özenlidir	Yöneticinin sıraya koyacağı şeyleri yaratır
Girişimcinin arkasından ortalığı toparlayan kişidir	Girişimci olmadığı takdirde toparlanacak bir şeyde olmaz
Olmazsa işler ve toplum yürümez	Olmazsa yenilik olmaz

(Kaynak: Michael E. Gerber, 1995: 26)

Girişimci ve yönetici kavramları arasında belirtilen farklılıklar yanında benzerlikler de bulunmaktadır. Yargılayabilme kabiliyeti, dinamiklik, güven verme, olaylara adil yaklaşımla ilgili hususlar girişimci ve yöneticinin ortak paydasıdır(Kutanis ve Alpaslan, 2006:140).

Sermayedar ise mevcut sermayesini, borç vermek, yatırım yapmak, ortaklık kurmak, hisse senedi almak suretiyle sunan şahıstır. İşletmesinin kurucusu olan ve fiilen yatırıma girişen sermayedar, girişimci ile karıştırılmaktadır. Oysa girişimci, risk alan, dinamik, yaratıcı vb. özelliklere sahiptir. Her sermayedarda bu özelliklerin bulunmasını beklemek hata olur. Sürekli bir gelişme sağlayan kazanç onun için yenilikler ortaya koymaktan, riske girmekten, yeni başarılarından daha cazip gelebilir. Durum böyleyken sermayedarın mevcut kaynağını daha güvenli yatırımlarda kullanması daha anlamlı olmaktadır(Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 14-15). Bu sebeptendir ki girişimcinin aksine sermayedar risk almaktan kaçınır kendini güvende hissettiği sınırlar dahilinde kazanç elde etmeyi uygun görür. Sermayedarın kurduğu işletmede yapılan üretimdeki payı faiz iken girişimcinin üretimdeki payı kar olarak adlandırılır.

2.4. Dünya’da ve Türkiye’de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

2.4.1.Dünya’da Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Kökleri insanlık tarihi kadar geçmişe dayanan girişimciliğin toplumların kalkınmasında büyük rolü vardır. Bireylerin ilk çağlardan günümüze hayatlarını

idame ettirmek ve ihtiyaçlarını karşılamak için hayvancılık, çiftçilik, avcılık, ticaret türü eylemler içerisine girmeleri tarihin ilk dönemlerinden beri girişimci olduklarını göstermektedir(Aşkın vd., 2011: 56). Değişen ve gelişen dünya düzenine paralel olarak farklılaşan toplum ihtiyaçları nedeniyle avcılık ve toplayıcılık dönemini sonlandıran insanoğlu üretime geçiş yaptığı neolitik süreç ile beraber girişimciliği de şekillendirmeye başlar. Söz konusu süreçten kısa bir süre sonra maden devrinin başlaması ile dönem şartları dahilinde iş yerleri kurulur bununla beraber ticari hayat şekillenir. Ardından seyreden tunç devri ile de şehir devletlerinin temelleri atılarak ticaret yerellikten çıkıp şehirlerarasına yayıldığı görülmektedir(Ercan ve Gökdeniz, 2009: 59-82). Girişimciliğin tarihteki gelişim serüvenine bakıldığında, çağa ayak uydurarak yenilikçi anlayış ve modern tekniklerle günümüze gelinceye kadar birçok evreden geçtiği görülmektedir.

Hisrich,(2002) Ortaçağdan bu yana girişimci teriminin ve girişimcilik teorisinin bu süreçte üstlendiği rolü ve gelişim evrelerini aşağıdaki tabloda kısaca özetlemektedir.

Tablo 2. Girişimcilik Teorisinin ve Girişimci Teriminin Gelişimi

Dönemler	Tanımlar
Ortaçağ	Girişimci, büyük ölçekli üretim projelerinde yer edinmiş şahıstır.
17. Yüzyıl	Girişimci, hükümet tarafından belirlenen fiyatlarla risk üstlenerek kar etmeyi hedefleyen zararı da göze alan kişidir.
1725	Richard Cantillon: Riski üstlenen kişi ile sermaye sağlayan kişi birbirinden farklıdır.
1803	Jean Baptise Say: Girişimcinin elde ettiği kar sermayeden meydana gelen kardan ayrıdır.
1876	Francis Walker: Sağladığı sermayeden faiz alan kişi ile yönetsel yetenekleri dolayısıyla kar sağlayan kişi birbirinden farklıdır.
1934	Joseph Schumpeter: Girişimci yenilikçidir ve daha önce denenmemiş teknolojiler geliştirir.
1961	David Mc Clelland: Girişimci dinamiktir, orta derecede risk alır.
1975	Peter Trucker: Girişimci fırsatları en üst seviyeye çıkarır
1980	Karl Vesper: Girişimci, ekonomistler, psikologlar, iş adamları ve politikacılarca farklı şekillerde tanımlanan kişidir.
1983	Gifford Pinchot: İç girişimci hali hazırda mevcut bir örgüt bünyesinde yer alan girişimcidir.
1985	Robert Hisrich: Girişimcilik, yeteri kadar zaman ve emek harcayarak farklılık içeren değerli şeyler ortaya çıkarmak adına mali, psikolojik ve sosyal riskleri üstlenerek maddi ve kişisel tatmin sağlama sürecidir.

(Kaynak: Hisrich ve Peters, 2002; Aktaran: İltter, 2008: 25)

Orta çağlara bakıldığında girişimci terimi, yönetici ve çalışan vasıflarına sahip büyük ölçekli üretim projelerinin yöneticisi olarak tanımlanır. Bu çağdaki girişimciler din görevlilerinden oluşmakla beraber kamu kaynaklarını kullanır risk üstlenmezler. 17. yüzyılda ise girişimci, hükümetle taahhüt ettiği bir malı veya hizmeti sağlayacağına dair anlaşma yapan ve bu anlaşma neticesinde doğacak kar ve zarardan mesul olan kişidir. Bu yüzyıl risk ve girişimci arasında bağın kurulduğu dönemdir(Tosunoğlu, 2015: 26). Girişimci sınıfı 18. yüzyılda sergilediği gelişim, dönüşüm ve değişim ile toplumu sosyal, siyasal, ekonomik açıdan geliştirecek sanayi devrimini gerçekleştirir bunun sonucunda girişimcinin saygınlığının daha da arttığı hatta çağdaş girişimcilik kavramının bu süreçte ortaya çıktığı görülmektedir(Kaya, 2007: 34; Ercan ve Gökdeniz, 2009: 62). 19. yüzyılın ortalarına kadar ayakta kalabilen Klasik İktisat Teorisi, devlet müdahalesine karşı olduğunu, girişimci düşünceye ve kurulacak piyasaya müdahale edilmemesi gerektiğini savunur. Özel girişim klasik teori ile beraber gelişme ortamı bularak önem kazanmıştır. 20. yüzyılda ise şirketlerdeki büyüme eski ivmesini kaybetmeye başlarken, bireylere yönelik sosyal güvenceyi dikkate alan devletçi politikalar ön plana çıkmaktadır. Sosyo-politik ağırlıklı ekonomik politikalar bu dönemde uygulanmaktadır(Aşkın vd., 2011: 60). 21. yüzyıl, gelişim ve değişimlere yenilikçi anlayışla ayak uydurulmasıyla tüm dünyada kalkınmanın ve refahın arttığı bir yüzyıldır. Bu değişim ve gelişim zaman içinde değişen her şey gibi girişimcilik kavramını da değiştirmekle beraber bu yüzyılda riski üstlenip cesaretli davranan girişimci yerine daha çok bilgi odaklı hareket eden, yeniliği ilke edinen girişimci anlayışı hakimdir(Er, 2013: 76). Kökleri insanlık tarihi kadar geçmişe dayanan girişimcilik kavramı değişen, gelişen dünya düzeni ve devinim içinde olan toplum ihtiyaçlarına cevap vermek adına her dönemde farklı kalıplarda karşımıza çıkmaktadır. İnsanlığın uygarlaşmasında ve refaha kavuşmasında yadsınamaz bir yere sahip girişimcilik her dönemde olduğu gibi günümüzde de popülerliğini yitirmeden varlığı devam ettirmektedir.

2.4.2. Türkiye’de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Geçmişten günümüze ülkemizde girişimciliğin tarihsel süreci Osmanlı İmparatorluğu dönemi (Cumhuriyet öncesi dönem) ve Cumhuriyet dönemi olarak iki ayrı dönem şeklinde ele alınmaktadır.

• Osmanlı İmparatorluğu Dönemi

Osmanlıların İmparatorluk döneminde imparatorluk çatısı altında yer alan gruplar arasında iş bölümü yapılmıştır. Bunun sonucunda ticaret ile Rum, Yahudi ve Ermeniler ilgilenirken; Türkler, ticaretten ziyade askerlik, ulemalık, tarım, hayvancılık ve siyaset türü işlere yönlendirilmişlerdir. Ticaret dışında kalan Türklerde sosyo-kültürel ve etik anlamda ticaret kültürü ve altyapısı oluşmamıştır. İmparatorluğun son dönemlerinde özellikle İttihat ve Terakki döneminde Türklerinde ticarete yer almaları için “*Türk’ten iş adamı ve tüccar yapma*”, “*Müslüman ve Türk ticaret adamı*” oluşturulmasıyla ilgili çaba sarf edildiği görülmektedir(Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 9-10). Bu gayretler yeni Türkiye Cumhuriyeti’nde önemli bir yer edinmekle beraber Cumhuriyetin ticaret alanındaki temel stratejilerinden birini oluşturmaktadır. Şubat 1923’te İzmir’de toplanan İktisat Kongresi’nde, savaş sebebiyle yorgun düşen halkı ekonomik anlamda yönlendirmek ve ülkenin refah seviyesini arttırmak amacıyla stratejiler oluşturulup atılımlar gerçekleştirilmiştir(Aydıntan, 2004: 113-114).

Tablo 3. Cumhuriyet Öncesi Dönem ve Karşılaşılan Engeller

Gerçekleşenler	Karşılaşılan Engeller
Sanayi Mektebinin açılması (1867)	İngilizlere tanınan imtiyazlar
Şirket açmanın teşvik edilmesi (1867)	Devletin teşvik veremez hale gelmesi verilenlerinde etkisiz olması
Sanayi odalarının kurulması (1880)	Eşgüdüm eksikliği ve Ekonomi alanında hukukun olmayışı
Teşvik-i Sanayii Kanunu (1913)	Ticaretin daha çok yabancılara ya da azınlıklara özgü olarak görülmesi
Sanayi sayımı (1915)	Duyun-u Umumiye'nin mali yapı üzerindeki etkileri
Özel girişimlerle sanayileşme ve küçük el sanayinin artması	Toplum yapısının tarıma dayalı olması
Ticari girişimlerin çoğunlukla yabancıların kontrolünde olması	Ticaret yapmanın benimsenmemiş olması

(Kaynak: TÜGİAD: 1993: 21)

• Cumhuriyet Dönemi

Temmuz 1923’te Lozan’da sağlanan barış neticesinde kapitülasyonlar kaldırılıp yabancı şirketlerin himayesinde olan ayrıcalıklar millileştirilerek endüstrileşmede ihtiyaç duyulan rahat, güvenilir ulaşım sağlanmış olmaktadır. 1929

da yaşanan dünya ekonomik krizi ile beraber klasik liberal paradigmanın çökmesi sonucu klasik piyasa ekonomisine duyulan güvenin sona ermesi ve ağırlık kazanan devletçi paradigmlar ile beraber Türkiye Cumhuriyeti'nin de politikasının değiştiği görülmektedir. Bu dönemde önem kazanan devletçi politika devreye sokularak peş peşe iktisadi devlet teşekkülleri kurulmaya başlar. 1928-1938 yılları arasında ise ulusallaştırma politikası ile kimi yabancı şirketler satın alınmıştır. Uygulamaya geçen Birinci Beş Yıllık Plan sonrasında İkinci Beş Yıllık Planın daha kapsamlı hazırlanmasının uygun görülmesiyle kalkınmanın bir plan ile yapılması fikri devlet önderliğinde planlı kalkınma dönemini başlatmaktadır. 1940 yılı itibariyle Milli Koruma Kanunu, savaşın yarattığı ekonomik şartlar dahilinde piyasaya düzen vermek, arz-talep dengesizliğini giderip karaborsacılıkla mücadele etmek amacıyla çıkarılmış olup bu kanun özel girişime teşviki sağlamaktadır. 1950'li yıllara gelindiğinde reddedilen devletçilik olgusuna karşın sanayileşmenin özel sektör aracılığı ile gerçekleştirilmesi öngörülmektedir. Bu dönemde büyük miktarda sermaye birikimi gerçekleştirilip yeni işletmeler kurulmuştur. Günümüzde hala aktif durumda olan birçok işletmenin geçmişi bu döneme dayanmakla beraber girişimciliği özendirerek stratejiler arasında yer alan hükümet sözleşmeleri, tercihli kredi ve ithalatçılara döviz kullandırılmasının bu dönemde uygulandığı görülmektedir. 1961'den itibaren Almanya'ya göç eden Türk işçilerinin yurda gönderdikleri dövizler ve geri kalmışlığın ortaya çıkardığı iç tepki Türk insanında "Sanayi Histerisi" ortaya çıkarmakla beraber sözü edilen bu histeri 1970'lerde başlayan ve hız kazanan dönemin de nedenidir(Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 9-11; Aşkın vd., 2011: 66-67; Güney, 2008: 19-20; Kaya, 2007: 40). 1970'li yılların girişimci potansiyeline sahip bireyleri incelendiğinde çoğunun yurtiçi ve yurt dışında tahsil aldıkları, üretme hırsıyla geleneksel standartlardaki üretimi ileri aşamalara taşımak amacıyla oldukları görülmektedir. Tüm bunlara devlet yetkililerinin sağladığı geniş kapsamlı teşviklerin de eklenmesiyle sayıları hızla artan girişimciler ortaya çıkmaktadır(Arıkan, 2004: 16). 1980'li ve 1990'lı yıllarda ülkemizde girişimcilik üzerinde yapılan çalışmalarda önemli ilerlemeler kaydedilmekle birlikte 1980 sonrasında uygulamaya konulan dışa açık ekonomi programı, girişimciliği geliştirme uygulamaları ve KOBİ'lere destek sunan politikalar ile yoğun piyasa ekonomisi sonucunda gelişme gösteren girişimcilik ortamlarında Türk insanının önemli başarılarına imza atabileceği fikri

benimsenmektedir(Küçük, 2007: 32). 2000'li yıllar ve sonrasına gelindiğinde bu süreci önemli kılan etmenlerden biri bu dönemde girişimcilerce istikrarın olması ve bu istikrarın sunduğu güven ortamı açısından pozitif bir gelişme olarak kabul edilen üst kurulların yayıldığı yıllar olmasıdır. Söz konusu kurullar siyasi iradenin, halkçı uygulamalarıyla girişimcilik ortamının istikrarına zarar verecek müdahalelerine karşın önlem alma görevini üstlenmektedir. Piyasalarda meydana gelen bu istikrar ve güven ortamı sayesinde ülkeye yabancı sermaye girişi kolaylaşmış olup bu durum yatırım açısından mühim bir katkı sağlamaktadır(Candan, 2014: 167-168).

2.5.Girişimciliğin Önemi

Girişimciler fırsatları fark edip, yaratıcı, yenilikçi bir tutumla risk alarak yeni mal ve hizmet üreten, geliştiren bireylerdir. Girişimciliği önemli kılan öğeler şunlardır(Döm, 2008: 33-34).

- **Ekonomik Büyüme ve İşsizlik Sorunu:** Artan girişimcilik düzeyi ile doğru orantılı iş olanakları artar böylelikle işsizlik sorunu azalır bunun sonucunda ekonomik büyüme sağlanır.
- **Rekabet Ortamı:** Artan girişimlerle doğru orantılı olan rekabet arttıkça firmalar daha nitelikli ürün ve hizmet sunar böylelikle tüketiciler kaliteyi daha ucuza alır.
- **Toplum Menfaatleri:** Özendirilen girişimcilik ve başarılı girişimler, iş olanaklarını ve üretkenliği arttırarak toplum refahına katkıda bulunur.
- **Bireysel Menfaatler:** Üst düzey ihtiyaçlardan bağımsızlık isteği ve kendini gerçekleştirme bireyi risk almaya ve girişimci olmaya itmektedir.

Bunun yanında girişimcilik israfın önüne geçerek ekonomik kaynakların verimli kullanımını sağlar, yeni fikirlerin ortaya çıkmasında, yayılmasında ve uygulanmasında önemli yere sahip olan girişimci yeni iş kollarının doğmasına, teknolojik verimliliğin artmasına da katkıda bulunmaktadır tüm bunların sonucunda hızla büyüyen sektörler ortaya çıkardığı için ekonomik büyüme ve refah yaratmaktadır(Yalçıntaş, 2010: 95). Girişimcilik, ar-ge ve yönetim faaliyetleri ile beraber fikri emeğin en temel kapsamını oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra sosyal ve

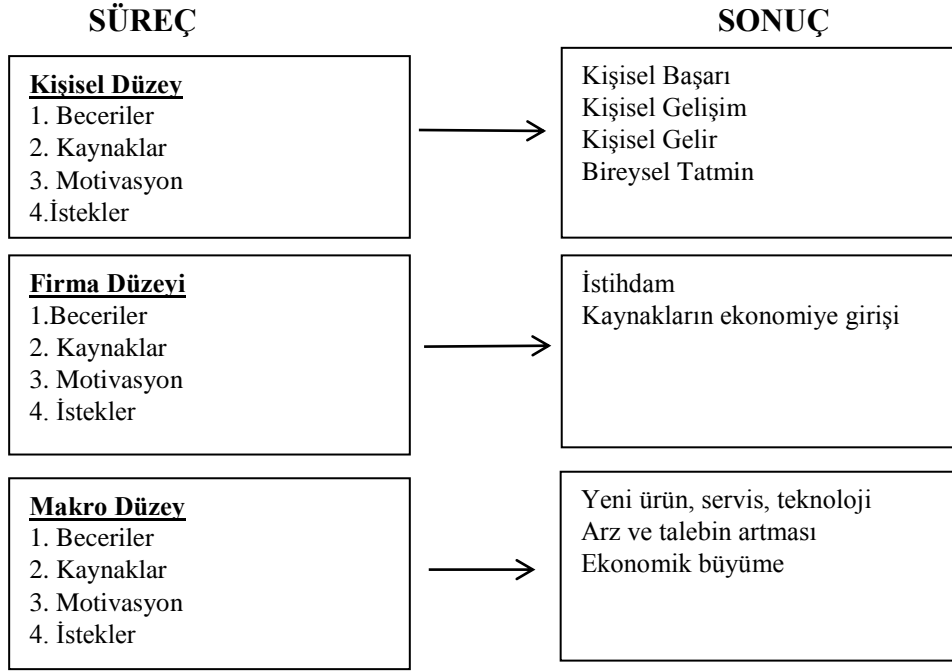
kültürel bir olgu olması nedeniyle sosyo-kültürel çeşitliliğe sahip toplumlarda farklı girişimcilik özellikleri kazanmaktadır başka bir ifade ile başarılı bir uygulama için girişimcilik ele alınırken evrensel niteliklerinin yanında yerel nitelikleri de ortaya konulmalıdır(Durukan, 2006: 13-14).

2.6.Ekonomik Gelişmede Girişimcilik Unsuru

Ekonomik gelişme sürecinde girişimci kavramına yeni nitelikler eklenmiştir. Richard Cantillon'dan sonra Jean Baptise'de girişimci kavramını geliştirerek, girişimcinin risk üstlendiği ölçüde üretim girdilerini örgütleme ve yönetme mezyetine de sahip olması gerektiği üzerinde durmaktadır. Schumpeter'in 1942 yılında kaleme aldığı kapitalizm, sosyalizm ve demokrasi adlı eserinde girişimci bireyin yenilikçi olma niteliğini, ekonomik kalkınmada insan kaynaklarının temel yapısını oluşturan faktörlerden biri olduğunu vurgulamıştır(TÜGİAD, 1993: 1). Schumpeter'in(1942) çıkış noktası ekonomiyi bir sistem olarak gördüğü fakat meydana gelen değişimlerin dışarıdan değil içeriden geldiği üzerinedir. Söz konusu değişimleri sağlayan kişinin girişimcinin bizzat kendisi olduğu görüşündedir(Çetindamar, 2002: 35). Çağımızda girişimciliğin önemini anlayabilmek için ekonominin değişen ve gelişen yapısını ele almak gerekmektedir(Tosunoğlu, 2015: 23). Girişimcilik etkinliklerinin desteklenmesi, toplumda girişimcilik arzının desteklenmesi açısından büyük önem taşıyor. Diğer yandan ekonomideki girişimcilik talebi yine ekonomiye dahil olan girişimciler tarafından yaratılabilmektedir(Topkaya, 2013: 41). Girişimcilik, ekonomik düzende rekabet edebilmek adına yenilik ve bilgi teknolojilerini optimal şekilde kullanarak piyasa sürecine katkıda bulunur ve piyasa dengesini kurarak istikrarı sağlar. Öte yandan ekonomik koordinasyonu sağlayarak piyasa dinamizminin temelini oluşturan girişimcilik bölgesel, ulusal ve uluslararası kalkınmaya öncülük eder(Önce vd., 2014: 9). Ekonominin temelini oluşturan ana faktörlerden biri olan girişimcilik olmadan ekonomik istikrarın sürdürülmesi, kalkınma ve refah kavramlarından söz edilemez. Türkiye gibi ekonomik gelişimini tam anlamıyla tamamlayamamış ülkelerde temel sorunlara çözüm arayışında olan sosyo-ekonomik aktörlerden girişimciler ve girişimcilik kavramı oldukça önemlidir(Özdevecioğlu ve Karaca, 2015: 7). Mikro

düzyeyden başlayarak makro düzyeye kadar olan girişimcinin ekonomik gelişme üzerindeki etkisini aşğıdaki şekilde göstermek mümkündür(Arıkan, 2004: 63).

Şekil 2. Girişimcinin Ekonomik Gelişmedeki Rolü

(Kaynak: Arıkan, 2004: 64)

Sonuç olarak girişimci ekonomik kaynakların verimli kullanımını sağlayabilmek adına en verimli sahaya yönelir. Üretim kaynaklarını yenilikçi fikirlerle, yeni tarzlarla bir araya getirerek üretimin faktörlerine dönüştürür(Yalçıntaş, 2010: 97). Girişimcilik toplumsal açıdan ve ekonomik kalkınma açısından iki ayrı alanda önem arz etmektedir ve bu alanlar birbirini tamamlar niteliktedir. Hızla değişen ve gelişen dünya düzeninde ihtiyaçlar da sabit kalmaz bireylerin isteklerine yenilikler katarak ve onları memnun ederek cevap verebilmek adına mal ve hizmet sunmak gerekir. Tüm bunları gerçekleştirebilmek için ekonomik düzen içerisinde bir yer edinmek rekabetçi yapıyla risk alarak yeniliklere açık olup fırsatları değerlendirmek gerekir her yeni fikir yeni bir iş sahası demektir bu da ekonomik açıdan kalkınma anlamına gelmektedir.

2.7.Girişimcilerin Sahip Olması Gereken Özellikler

Girişimci, kar ve riski dengeye koyarak yeni fikirler geliştirip bu fikirleri uygulayan kişi ve kuruluşlardır. Girişimcilik de mevcut ekonomik düzen içerisinde fırsatların fark edilip yatırımlara dönüştürölmesi, yatırımların geliştirilerek yeni yatırım alanlarının oluşturulması sonucu hedeflenen refah düzeyine ulaşılması sürecidir. Girişimci olmak tüm bireyler için aynı şeyi ifade etmez çünkü her birey girişimci özelliğe sahip değildir(Yıldırım vd., 2011: 190-191).

Değişen ve gelişen dünyamızda girişimcilerin değişmeyen özellikleri şu şekildedir: Dürüst, yenilikçi, risk alabilen, ekip çalışmasına yatkın, uyumlu, işini severek yapan, zamanı iyi kullanabilen, savurganlıktan kaçınan, ümitsizliğe düşmeyen, adaletli davranan ve asil bir yönetim sağlayan, paylaşımcı, sürekli öğrenen, ayrıntıda boğulmayan, insan ilişkileri konusunda uzman, olduğu gibi görünen, öküşte yükselişi görebilen, özgün yapıya sahip, misyon ve vizyon sahibi, dünyadaki gelişmelere ayak uydurabilen, inisiyatif kullanan, kùltür ve ekonomiyi bütünlük içinde ele alan, çözüm üretebilen, değişime kendinden başlayan, evrensel etik ve hukuk kurallarına bağlı olan, çekirdekte meyveyi, meyve de ağacı görebilendir(Gürdoğan, 2008: 26-28).

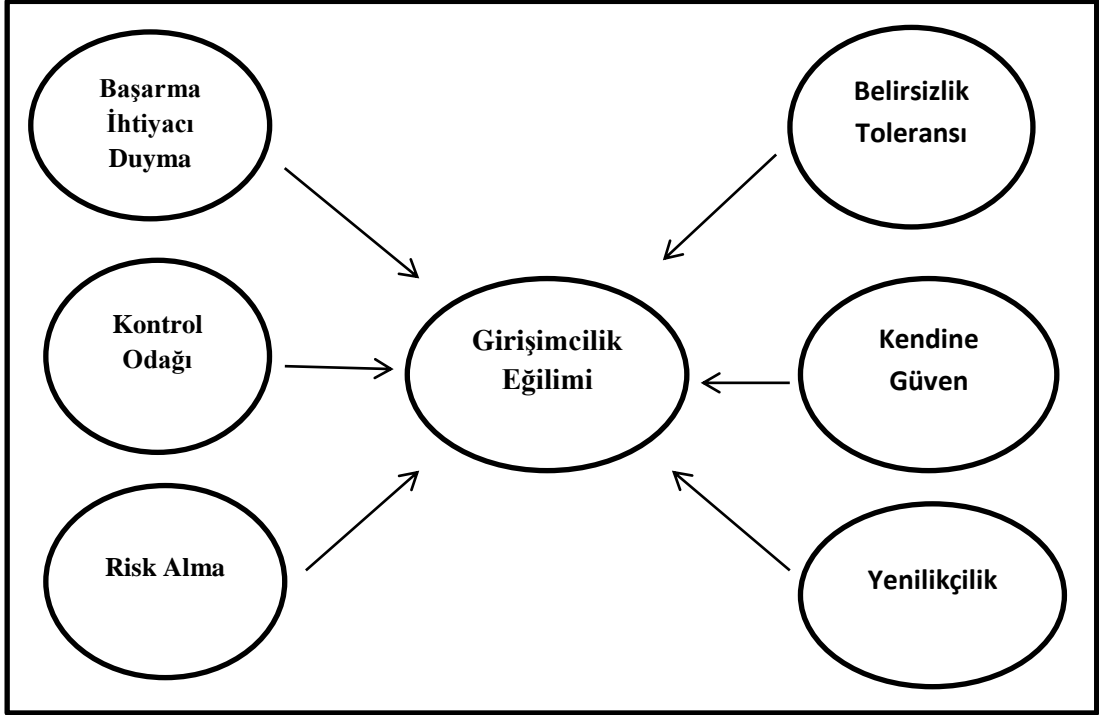
Girişimcilerin özelliklerine ilaveten girişimciliğin temel özellikleri için de şunlar sıralanabilir: Girişimciler, ekonomik dalgalanmanın durulmadığı ÷lkemizde kriz yönetimini iyi yapabilmelidir, iyi bir fizibilite ve iş planı oluşturabilmeli, finans durum akışını, gelir ve gideri iyi hesaplamalıdır, işin varlığının korunması kazanç faktöründen önce gelirken yaptığı yapacağı işlerde ilk sorumlu olarak kendini görmelidir, inançlı ve azimli olmalıdır çevresine de bu azmi ve inancı aşılamalıdır (Arıduru, 2016). Girişimcilerin ve girişimcilerin yukarıda sayılan özellikleri farklı topluluklarda, ÷lkelerde dahi anlaşılabilecek şekilde yalındır ve evrenseldir.

2.7.1.Girişimci Kişilik Özellikleri

Girişimcilik, ekonominin kalkınması ve refahın artması açısından dinamik bir güç olmasından ötürü hayati bir yere sahiptir. Planladığımız bir işi kurmak ve devam ettirebilmek için yetenek ve yaratıcılığın bir arada bulunması gerekmektedir. Bu da

ancak bu özelliklere sahip girişimciler sayesinde mümkün olmaktadır(Bozkurt ve Erdurur, 2013: 59). Girişimcilikle ilgili temel psikolojik özelliklerden, başarıma ihtiyacı duyma, kontrol odağı, risk alma, belirsizlik toleransı, kendine güven ve yenilikçilik faktörleri aşağıdaki şekilde gösterilip, açıklanacak olursa;

Şekil 3. Girişimci Kişilik Özellikleri

(Kaynak: Bozkurt ve Erdurur, 2013: 64).

- **Başarma İhtiyacı Duyma:** McClelland'e (1961) göre başarıma ihtiyacı girişimcilerin en önemli özelliklerinden biri olmakla beraber başarıma eğilimi sergileyen bireylerin üç önemli özelliği öne çıkmaktadır. İlki bu bireyler sorunları çözme ve karar almada kişisel sorumluluk almayı uygun görürler ve tüm sorumluluğu almadan herhangi bir işte başarı elde edemezler. İkincisi, bu bireyler aldıkları kararlar karşısında başarı sağlayıp sağlayamadıklarının kendilerine bildirilmesini isterler. Üçüncüsü ise başarı ve riskin hemen hemen ters orantılı olduğu ve orta dereceli risk alarak başarı sağlayan bireylerin kendileri ile gurur duyacakları üzerinedir(Basılğan, 2008: 474).
- **Kontrol Odağı:** İçsel ve dışsal kontrol odağı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Dışsal kontrol odağına sahip bireyler kaderci yaklaşım sergileyerek kendi

başarısızlıklarının nedenini başkalarına yüklerler. İçsel kontrol odağına sahip bireyler ise gerçek girişimcidir. Verdikleri kararları ve davranışları kontrol edebilen işletme ile ilgili sorunları çözme ve işletmenin gelişimini kendi gayretleri ile sağlayabilme yetisine sahip bireylerdir(Döm, 2008: 32).

- **Risk Alma:** Risk, belirsizliktir. Girişimciler, duygusal zekaları sayesinde belirsizlik içinde risk üstlenerek başarıya ulaşırlar(Yelkikalan, 2007: 48). Girişimcilere risk aldirtan ya da riskten uzak durmasına neden olan faktörlerden bazıları, yetişme tarzı, aile ve yakın çevre, eğitim, kendi iç dünyası ve cinsiyet gibi faktörlerdir ve bunlar girişimcinin risk almaya yatkınlığını belirler(Kayalar ve Ömürbek, 2007: 187).

- **Belirsizlik Toleransı:** Girişimcinin izleyeceği standart bir yol yoktur. Girişimci her an detaylı düşünmek ve belirsizlik ortamında oluşabilecek her türlü soruna karşı hazırlıklı olmak zorundadır. Dolayısıyla girişimciler belirsizlik karşısında hızlı düşünüp, yerinde kararlar alandır öyle ki girişimci, sezgisi kuvvetli, iyi gözlemci, hayal dünyası geniş, insan kaynaklarını iyi yönetebilen muhakeme yönü güçlü bireylerdir(Çetindamar, 2002: 37).

- **Kendine Güven:** Girişimci ya da girişimci adayı bireyde özgüven ve başarıma azmi muhakkak bulunmalıdır. Girişimcinin bulunduğu çevreden gelebilecek olumsuz eleştiriler, kendine ya da bir başkasına ait yapılan iş ile ilgili başarısızlık örnekleri girişimciyi yolundan döndürmemeli ve pes ettirmemelidir(Kahyalar, 2014: 19).

- **Yenilikçilik:** Günümüz girişimcisi, değişen, gelişen toplum ihtiyaçları karşısında varlığını devam ettirebilmek için farklılık yaratmak zorundadır. Bu sebeple rekabet halindeki piyasa ortamında çevre ile bütünleşip, değişikliklere uyum sağlayıp yeni teknolojilerden yararlanıp, tüketicinin istekleri karşısında yenilik sunanlar gelişip, yaşamlarını devam ettirebilirler(Boz, 2008: 47).

Geçmişten günümüze girişimcilik ve kişilik arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok düşünür bulunmaktadır. Bu düşünürlere ait bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4. Girişimcilik ve Kişilik İlişisini İnceleyen Çalışmalardan Örnekler.

Yazar Adı ve Yayın Yılı	Girişimcilerin Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulgular
Gardner, 1997	Vizyon, odak, pratik zeka, beceriklilik, irade gücü, azim, tutku, kendine güven, sorumluluk.
Bedi, 1997	Cesaret, içsel motivasyon, uygulamaya dönük olma, kendine inanç.
Kets de Vries, 1985	Kontrole duyulan ihtiyaç, genel güvensizlik hissi, takdir edilme isteği, gerçeklerin farkında olma, ortalama düzeyde kişisel problemler, yaratıcı ve irrasyonel fikirlerin karışımı, kişisel gariplik, yüksek oranlarda dürtü, enerji.
Miner, 1996	Bireysel başarı, iyi pazarlama kabiliyeti, etkin yönetim, iyi fikir, başarıya duyulan ihtiyaç, geribildirim alma isteği, güçlü kişisel inisiyatif, yardımseverlik, güçlü iletişim.
Hornaday, 1971	Kendine güven, azim, kararlılık, enerji, gayret, beceriklilik, hesaplanmış riski göze alma yeteneği, başarıya duyulan ihtiyaç, yaratıcılık, inisiyatif, esneklik, engellere karşı pozitif olma, bağımsızlık, ileri görüşlülük, dinamizm, liderlik, çok yönlülük, ürün, pazar, makine, teknoloji bilgisi, insanlarla anlaşma yeteneği, öneriler ve eleştirilere cevap verebilme yeteneği, kar odaklılık.
David McClelland, 1953	Başarı odaklılık, güce bağımlılık.
Utsch, Rauch, Rothfu ve Frese, 1999	Otonomi, yenilikçilik, proaktiflik, rekabetçi agresiflik, başarıya yönelim.
Greissman, 1987	İşlerini severler, uzmanlık ve rekabetçilik, işlerine adanmışlık, tanınırlık isteği, kendini gerçekleştirme, yeni fikirleri ve fırsatları çabuk görme.
Shaver ve Scott, 1991	Risk alma.
Korunka vd., 2003	Kontrol odağı, risk alma.
Kregar vd., 2014	Agresiflik.
Fuller ve Marler, 2009	Öz yeterlilik.
Rauch ve Frese, 2007	Yaratıcılık.
Collins vd., 2004; Stewart ve Roth, 2007	Başarı motivasyonu.
Stewart ve Roth, 2007	Risk alma eğilimi.

(Kaynak: Özdevecioğlu ve Karaca, 2015: 83-85).

Sonuç olarak girişimciler, faaliyete geçirdikleri işi geliştirmek, büyütmek için uzun saatler zihinsel ve fiziksel emek sarf etmeye hazır sabırlı bireylerdir. Bunları gerçekleştirirken yüksek düzeyde içsel motivasyona sahip olmaları gerekmektedir tüm bu çabalar karşısında ortaya çıkabilecek başarısızlık karşısında yılmayan hatta bu başarısızlıktan ders alabilen, hedef odaklı kişilerdir. Yeniliğe, öğrenmeye, açık meraklı insanlardır(Arıkan, 2004: 49).

2.7.2.Girişimcilik Kişiliğinin Oluşumunu Etkileyen Faktörler

İnsanların hayatlarının değişik evrelerinde, farklı ihtiyaçları olmakta ve bu gereksinimlerden etkilenmektedirler. Çocukluk döneminde başlayan bu süreç, farklı

faktörlerin etkisiyle bireydeki girişimcilik potansiyelinin ortaya çıkmasını sağlayabilmektedir. Bundan dolayı bireyleri çocukluk evresinden itibaren, girişimci eğilime yönlendiren bir takım etkenler bulunmaktadır(İlter, 2008:30). Bireyin cinsiyeti, yetiştiği aile ortamı, yakın çevresi, aldığı eğitimler ve içinde bulunduğu toplumsal çevre girişimci kişiliği etkileyen faktörler arasında yer almaktadır.

- **Ailenin Etkisi:** Bireyin yetiştiği aile ortamı girişimci kişiliğin oluşmasında son derece önemlidir. Aile birey üzerinde değişik şekillerde etki gösterebilmektedir. Teşvik edici etki durumunda aile, çocuğu hayallerindeki işi yapma ve kurma yolunda teşvik eder. Kısıtlayıcı etki durumunda aile, ailenin içinde bulunduğu maddi sıkıntılar çocuğun başarıma azmini ve girişimci ruhunu köreltmektedir. Kararsızlık yaratıcı etki durumunda aile de ise, çocuğu uzun süren okul hayatına zorlayan ve üstesinden gelinmesi ve başarılması zor işlere sevk edilen bu bireyler ailede aldıkları eğitim yeterli olmadığından ikilemde kalırlar(Özdemir ve Mazgal, 2012: 93-94).

- **Eğitimin Etkisi:** Girişimcilik eğitimi, bireyin hayatındaki fırsatları fark edebilme, yeni fikirler oluşturma, fırsatları takip ederek değerlendirme yetisi ve gerekli kaynaklara ulaşabilme, yeni bir işletme kurmak ve işletmek, yaratıcı ve eleştirel bir biçimde düşünme yeteneğini barındırmaktadır(Çetinkaya Bozkurt ve Alparşlan, 2013: 11).

- **Sosyal (Toplumsal) Etki:** Her ülkenin kendine özgü sosyal dokusu bulunmaktadır bu da girişimciliğin yapısını etkilemekte ve şekillendirmektedir. Demografik yapı, göç alma ve verme, katı sınıf yapısı, sosyal homojenlik gibi sosyal etkenler girişimciliği etkilemektedir. Türkiye'nin genç ve dinamik nüfus yapısına sahip olması girişimcilik açısından avantajdır(Döm, 2008: 46).

- **Cinsiyet:** Hayatlarını kontrol altına alma ve olayları yönlendirme hırısı erkek girişimciyi motive eden etkenlerdendir. Bunun yanı sıra kadınları motive eden, yeteneklerinin bulunduğu alanda kendilerine değer katmalarına izin verilmediği durumlarda iş tatminsizliğinden dolayı ortaya çıkan başarı güdüsüdür. Her iki cins de enerjik, hedef odaklı ve özgürdürler. Buna karşın erkek girişimcilerin kendilerine duydukları güven daha fazla iken kadınlara göre daha az esnek ve daha az hoşgörülüdürler(Taşkın, 2012: 28).

2.7.3.Girişimcilerde Bulunması Gereken Beceriler

Girişimde bulunduğu konuya bakılmaksızın girişimci bireyde bulunması gereken üç önemli özellik vardır bunlardan ilki amacını gerçekleştirmek istediği alanda başarılı olmaya yönelik motivasyona sahip olma, ikincisi yenilikçi olma ve risk alma, üçüncüsü ise, girişimde bulunulan alanla ilgili yeteri kadar bilgi sahibi olmaktır. Bu sayılan nitelikleri teknik, yönetsel ve bireysel olarak üç grupta inceleyen Hisrich'e(1998) göre bu özellikler tabloda gösterilen şekildedir(Sönmez ve Toksoy, 2014: 44)

Tablo 5. Girişimcilerde Bulunması Gereken Beceriler

Teknik Beceriler	Yönetim Becerileri	Kişisel Girişimsel Beceriler
1.Yazma 2.Sözlü iletişim 3.Çevreyi izleme 4.Teknik yönetim 5.Teknoloji 6.Dinleme 7.Organize etme becerisi 8.Şebeke oluşturma becerisi 9.Yönetsel tarzlar 10.Antrenör türü liderlik 11.Ekip oyuncusu olma	1.Planlama ve amaç oluşturma 2.Karar verme 3.İnsan ilişkileri 4.Pazarlama 5.Finansman 6.Muhasebe 7.Yönetim 8.Kontrol 9.Müzakere 10.Büyüme yönetmek	1.İçsel kontrol/disiplinli olmak 2.Risk almak 3.Yenilikçi olmak 4.Değişime dönük olmak 5.Sabırlı olmak 6.Vizyon sahibi bir lider olmak 7.Değişimi yönetme yeteneği

(Kaynak: Hisrich ve Peters(1998); Aktaran: Arıkan, 2004: 52)

2.8. Girişimcilerin Başarı ve Başarısızlık Sebepleri

Bireyler sahip oldukları girişimci özellikler sayesinde planladığı ve uygulamaya koyduğu işlerde başarıyı her zaman olmasada yakalamaktadır. Bunun yanı sıra birde girişimci ruha sahip olduğu halde iç ve dış etkenler nedeniyle başarısızlığa uğrayan girişimciler bulunmaktadır. Öncelikle başarılı girişimcilerin özellikleri incelenecektir.

2.8.1.Başarılı Girişimcilerin Özellikleri

İş yaşamına yeni başlayan kimi girişimciler büyük başarılar sağlarken, kimileri de başarısızlığa uğramaktadır. Örneğin Baron,(2000) başarılı girişimciliğin temellerinde bilişsellik ve toplumsallık olduğunu savunur ve başarılı girişimcilerin,

sahip oldukları özellikler itibariyle farklı olduklarını belirterek başarılı girişimcilerin kendi düşüncelerine güvenen, insan ilişkilerinde iyi, değişikliklere uyum sağlayabilen, toplumsal algıları yüksek bireyler olduğu görüşündedir(Can ve Güney, 2007: 19). Başka bir görüşe göre ise girişimcilikte başarıya duyulan ihtiyaç daha çok girişimci bireylerin teknik iş süreçleri ile ilgili yeteri kadar bilgiye sahip olmaları, çevreden alınan bilgiler ve fark edilen fırsatlarla ilgili olarak girişimci bireylerin iş ile ilgili geleceği, zihinlerinde ile planladıkları ve yüreklerinde hissettikleri doğal-psikolojik bir duygudur(Top, 2006: 75). Her kazanç elde eden başarılı girişimci değildir, önemli olan bu kazancı nasıl elde ettiğidir. Çalmak, kandırmak, hakka girerek ve rüşvet vererek bu kazancı elde ediyorsa soyguncudur; kimsenin aklına gelmeyen düşünüp, cesaret edip, kimsenin yapamadığını yapıp toplumun ihtiyaçlarını tespit edip usule uygun karşılıyorsa bu girişimcidir(Bilge, 2005; 77).

Piyasadaki iş kollarından başarı elde etmiş küçük işletmeler incelendiğinde başarılı girişimcilere ait şu özelliklere rastlanmaktadır. Başarılı girişimci, uygun gördüğü, kabul edilebilir riski üstlenebilen bireydir. Bununla beraber kendine has bir şeyler geliştirip bunlarla anılmak isteyen girişimci kendine güven duyan çok yönlü, iş bitirici ve programlıdır. Başarılı girişimci olabilmek için şu önerilerin dikkate alınması gerekmektedir(Tekin, 2012: 16-20): Girişimci yaptığı işin temelini sağlam tutarak küçük adımlarla büyük başarılarla ulaşmalıdır, müşteri isteklerini karşılayabilmelidir, müşteri ile empati kurarak karar verebilmelidir, iş konusunda kendine güvenmeli ve işi zamanında yapmalıdır, mücadeleci, azimli olmalı, sürekli kendini geliştirmelidir. Kısaca girişimcinin başarılı olabilmesi için olumlu düşünmesi, kendine hedefler belirlemesi, kararlı, dürüstlükten ayrılmayan, sağlığına dikkat eden, ailesiyle iyi vakit geçiren kendine güvenen, hızlı karar verebilen bir yapıya sahip olması gerekmektedir.

Hisrich ve Peters'e (1973) göre başarılı girişimcilerin sahip olduğu özellikler arasında ise şunlar yer almaktadır. Yüksek düzeyde çalışma arzusuna sahip yaratıcı düşünce, kendini yazılı ve sözlü ifade edebilme yeteneği, işini gönülden yapması, zengin bir bilinçaltı ve hayal dünyası, kişisel vizyon ve misyonunun olması, toleranslı davranabilmesi, ikna kabiliyetine sahip olması ve ileri görüşlülüktür(Sünbül ve Yılmaz, 2008: 495).

Hayallere ulaşabilmek adına zorluklar ile mücadele etmek en zorlu husus olarak görünebilir fakat zorluklar ile mücadeleden daha önemli ve zor bir şey daha varsa o da elde edilen başarının sürekli canlı tutulmasıdır. Başarı olgusu her zaman süreklilik arz eden bir durum değildir bugün var olan başarı yarın yenilgiye dönüşebilmektedir bu yüzden elde edilen başarı disiplinle korunmalıdır. Başarıyı elde edebilmek adına nelerin doğru yapıldığı bilinmeli ve tüm başarı sırları not alınmalıdır bu notlar bireye bulunulan yerin şans ya da talihle ilgili olmadığını başarıdan oluşturulmuş bir yaşam tarzı olduğunu gösterir(Pitino, 1997:253,287).

2.8.2.Girişimcilerin Başarısızlık Sebepleri

Girişimciler iş yaşamlarının büyük bir kısmında sorunlar ve handikaplarla karşı karşıya kalmakta ve bu da girişimcilikte başarısızlığa sebep olmaktadır. Girişimcilikte karşı karşıya kalınan ve başarısızlığa neden olan başlıca sorunlar aşağıda belirtildiği şekilde sıralanabilir(Tekin, 2012: 20-23).

- Girişimci bireyin girişimcilik haricinde başka bir iş seçeneğinin bulunmaması,
- Girişimcilere verilen eğitimlerin yeterli olmaması, girişimcilik eğilimlerinin düşük seviyede olması ve profesyonel davranmaması,
- Girişimci bireyin girişimcilik için uygun yaş düzeyinde olmaması,
- Girişimcide iş sahibi olmanın gerektirdiği sorumluluk ve yeteneğin olmaması,
- Girişimcide iş yaşamının zorluk ve stresi ile başa çıkabilecek güç ve deneyimin yanı sıra yeterli bilgi ve beceriye sahip olmaması,
- Girişimcinin işini sevmemesi, yöneticilik yeteneğinden yoksun olması, bir amacının, hedefinin bulunmaması ve danışmanlık hizmeti almamasıdır.

Girişimcilikte bireyin sahip olduğu özellikler itibariyle ortaya koyduğu başarılı girişimcilik örnekleri olduğu kadar hedefine ulaşamamasına neden olan başarısızlık faktörleri de bulunmaktadır. Başarısızlığa neden olan faktörler şunlardır: (Çetinkaya Bozkurt, 2011: 19-20; Kahyalar, 2014: 66-67; Küçük, 2007: 46-49).

- **Kuruluş Yerinin İyi Seçilememiş Olması:** Bilgisizlik ya diğer nedenlerden dolayı kuruluş yerinin doğru belirlenememesi durumuna sıkça rastlanmaktadır. Kuruluş yeri girişimciler açısından üzerinde durulması gereken önemli faktörler arasında yer almaktadır.
- **Rekabet Unsurlarının Dikkate Alınmaması:** Yeteri kadar piyasa araştırması yapılmadan, piyasada aynı işi yapmak üzere kurulmuş olan diğer işletmeleri taklit ederek yapılan çalışmalar müşterilerin ilgisini çekmez ve başarısızlığa sürükler. Müşteri farklılık arayandır.
- **Sermaye Yetersizliği:** Girişimci planladığı iş için ayırdığı sermayenin yetersiz kalması nedeniyle yüksek faiz oranlı borçlanmaya girebilmekte bundan dolayı da ilerleyen zamanda ödeme güçlüğüne düşerek başarısızlığa uğramaktadır.
- **Kişisel Unsurlar:** Girişimcinin kuracağı iş ile ilgili yeteri kadar ticari ve teknik bilgiye sahip olmamasından kaynaklanan başarısızlıklardır. Ayrıca girişimcilerin özensiz şekilde hazırladıkları fizibilite çalışmaları da başarısızlığa neden olmaktadır.
- **Yetersiz Zaman:** Girişimcinin zaman planlamasını rasyonel şekilde yapamaması sonucu hızlı karar verememesi ve bu yüzden verilen kararı zamanında uygulayamamasından kaynaklanan başarısızlıktır.

Girişimcilerin başarılı olabilmeleri için işi ile ilgili yeteri kadar bilgiye sahip olması, kendine güven duyması ve risk faktörünü dikkate alması gerekmektedir. Bununla beraber teşviklerin hak edenlere adaletli bir şekilde dağıtılması, vergi oranlarının düşürülmesi, parası olmayan fakat fikri olana sermaye verilmesi, haksız rekabete fırsat verilmemesi, girişimcinin başarısını destekleyecektir. Girişimcilikte başarılı bir iş kurabilmenin formülü, “*Başarı = Fikir + Bilgi (Know how) + Çevre*” olarak gösterilmektedir. Başka bir deyişle doğru bir iş fikri belirlenerek bu fikrin bilgi ve deneyimle hayata geçirilmesidir (Bozgeyik, 2005: 285,286,306).

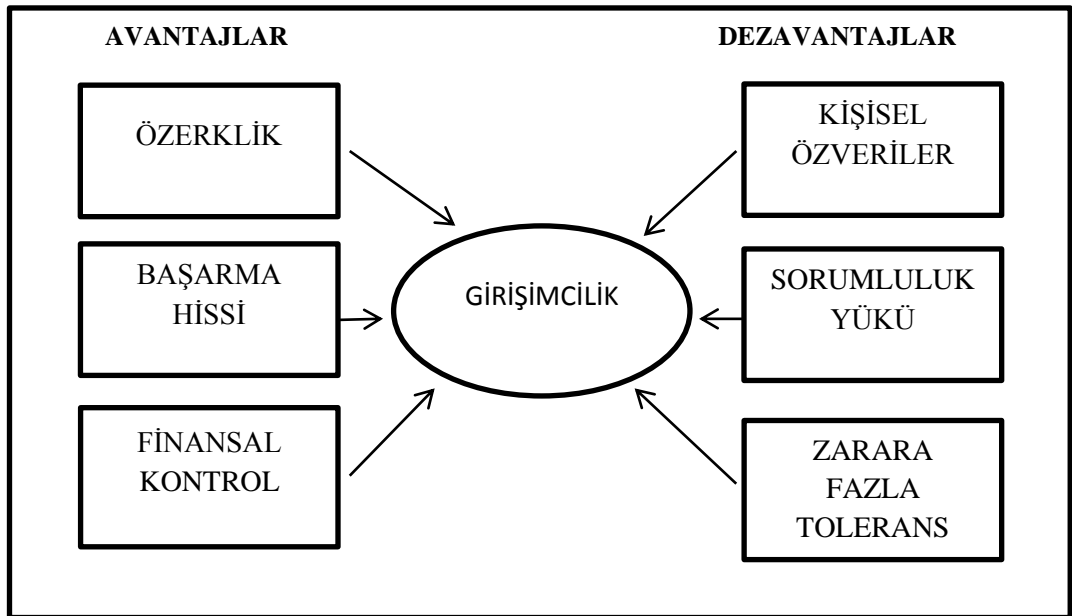
2.9.Girişimciliğin Avantaj ve Dezavantajları

Kar sağlayabilmek için ticari bir iş fikrini kendi işini kurarak gerçekleştiren, hayalindeki işi yapan, kurduğu işin patronu olan, çalışanlarını yöneten, emir veren,

itibar sahibi olan, kazanç elde edip yaşam kalitesini yükselten kişi girişimcidir. Girişimci birey girişimciliğe başladıktan sonra elde ettiği kıymetlerin değerini bilmeli ve sahip olduğu bu değerler için ödemesi gereken bedellerinde olduğunu unutmamalıdır. Yaşamından, sağlığından fedakarlık etmesi gerektiğini, sakin hayatın yerini yoğun ve yorucu bir düzene bırakacağını, sorumluluk yükünün artacağını ve risk üstleneceğini aklından çıkarmamalıdır(Kaya, 2007: 86).

Birey kendi işini kurarken ve yönetirken birtakım avantaj ve dezavantajların da farkında olmalıdır.

Şekil 4. Girişimciliğin Avantaj ve Dezavantajları

(Kaynak: Lambing ve Kuehl, 1997; Aktaran: Güney, 2008: 73).

2.9.1. Girişimciliğin Avantajları

Yukarıdaki şekilde yer alan avantajlardan özerklik, başarıma hissi ve finansal kontrol şu şekilde açıklanabilir.

- **Özerklik:** Girişimci bireyin özgürlüğünü engelleyen ortamdaki kaçınmasıyla ilgilidir. Girişimciler bir üst yöneticiden emir almadan faaliyet planları geliştirip, hedeflerini belirleyip bunun sonucunda elde ettikleri başarılarını kontrol etmek isterler. Bağımsızlık ihtiyacı yüksek olan bireyler kontrolün kendilerinde olmasını

istemekle beraber girişimsel roller üstlenerek mevcut organizasyonlardaki kurallar ve kısıtlamalardan uzak durmaktadırlar(Cromie, 2000: 21).

- **Başarma Hissi:** Kendine ait bir işi olan ya da kendi işini kurmuş olan girişimci işi ile ilgili aldığı ve uyguladığı her türlü karardan mesuldür. Başarılı olma ve kazanmış olmanın verdiği keyif kişide kendi işini kurma isteği uyandırır bunun sonucunda başarı elde eden işletme sahipleri bireylerin saygı ve hayranlığını kazanır(<http://www.yeniisfikirlerin.com>,2016).

- **Finansal Kontrol:** Girişimcilerin amaçları büyük kazançlar elde etmekten ziyade işletme için verilen finansal kararlar üzerinde söz ve kontrol sahibi olmaktır. Aynı durum çalışma saatlerinin kontrolü içinde geçerlidir. Daha az ya da daha fazla çalışmak bun örnek olarak verilebilir(Lambing ve Kuehl, 1997; Aktaran: Güney, 2008: 74).

2.9.2.Girişimciliğin Dezavantajları

Girişimciler kendi işini kurarken birçok zorlukla karşılaşır. Şekilde de belirtildiği üzere kişisel özveriler, sorumluluk yükü ve zarara fazla tolerans gösterememek belli başlı dezavantajlardır. Bunları açıklayacak olursak;

- **Kişisel Özveriler:** Girişimci bireylerin işlerini kurdukları ilk birkaç yıl işlerin düzene girmesi açısından çok önemlidir ve yoğunudur öyle ki tatil yapmadan ve zaman kavramı olmadan gece gündüz çalışma gerektirir. Aile ve sosyal hayattan çok işe vakit ayrıldığından çevredeki insanlardan bu konuda şikayetler gelir. İşin, aile ve sosyal hayat dengesini bozacak hale gelmesi, kişiliğe bağlı olarak kişiyi mutsuz kılacaktır(Çırpan, 2008: 17).

- **Sorumluluk:** İşletme sahibi olan girişimciler; işletme ile ilgili meydana gelebilecek her durumdan mesuldürler. Ayrıca yönetici ve çalışanlar arasındaki iletişimi güçlendirerek toplam verimi arttırmaya yardımcı olurlar. Bunlardan başka birde girişimcilerin devlete karşı sosyal sorumlulukları vardır ki bu sorumluluklar kamu ile ilişkilerin düzenli yürümesi açısından önemlidir(Küçükaltan, 2009: 25).

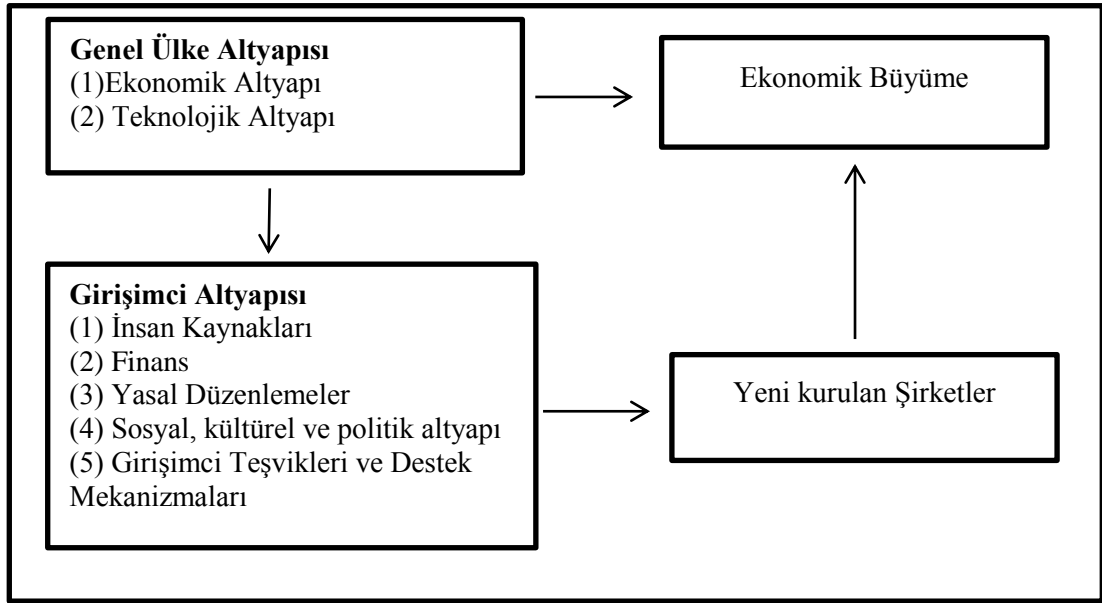
• **Zarara Fazla Tolerans Gösterememek:** Büyük işletmelerin aldığı kimi kararlar, elde edilecek karı negatif yönde etkilemektedir. Çok talep edilmeyen ürünlerin üretilmesi veya kar marjının düşük olduğu yerlerde işyeri açılması buna örnek gösterilebilir. Başarılı şekilde uzun yıllar yaşayan işletmeler yanlış bir kararın alınıp uygulanması ya da yönetimdeki zafiyet sebebi ile kapanabilir(Lambing ve Kuehl, 1997; Aktaran: Güney, 2008: 74).

Ülkemiz genelinde ücret karşılığı çalışanların %23'ünün kendi işini kurmak istemesi tamamen bağımsız ortamda çalışmanın daha avantajlı olduğu düşünürken diğer bir %23'ü yetki kısıtlamasından ziyade kendi kararları doğrultusunda kendi işinde olma isteği taşımaktadır. Yine ücretli çalışanların %15'i karşılık alamama duygusu ile kendi işini yapmak istemektedir. Verilen emeğin karşılığının alınamaması da girişimci olmaya itmektedir. Bunun yanı sıra kişinin kurduğu ve gerçekleştirmek istediği hayallerinin olması, sektörde daha iyi bir firmanın olmadığı kanaatine varması, bir iş alanında kendisinin daha başarılı olacağına inanması ve iş açısından tatmine ulaşmış olması kişileri kendi işlerini kurmaya sevk eden diğer etkenlerdir(<http://www.fortune.com.tr>, 2016).

2.10. Girişimciliği Etkileyen Faktörler

Girişimciliğe yol açan ya da girişimciliği engelleyen etkenlerin tespit edilmesi ve ölçülmesi zor bir iştir. Bu konu ile ilgili en ciddi çalışmalar OECD ve GEM tarafından yapılmaktadır. OECD tarafından gerçekleştirilen çalışmalar, girişimciliğin temelini, alt yapı koşulları, devlet programları, kültürel davranışlar ve tutumlar olmak üzere üç ana faktöre dayandırır. Girişimcilik üzerine çalışan bir diğer uluslararası kuruluş ise Dünya Girişimcilik Platformu'dur (GEM). GEM, 1997 yılından günümüze çoğu ülkede girişimcilik endeksini hazırlamakla beraber girişimciliği belirleyen unsurları ülke altyapısı ve girişimcilik altyapısı olarak ikiye ayırmaktadır. Ulaşılan bu bulgular şekil yardımı ile gösterilecek olursa(Çetindamar, 2002: 47-48).

Şekil 5. Girişimciliği Etkileyen Faktörler

(Kaynak: Çetindamar, 2002: 48).

2.10.1. Genel Ülke Altyapısı

Altyapı faktörünün kapsamı oldukça geniştir ve birçok unsuru içinde barındırmaktadır. Toplumun moral değerleri, iletişim araçları, maddi ve manevi değerler, dağıtım, ulaşım, sağlık, eğitim sistemi vs. alanlarında iyi bir altyapıya sahip olması, ekonomik yapının düzenli işleyişi, teknoloji ve bireylerin başarısı girişimciliğe olan ilginin artması açısından önemli etkenlerdendir (Döm, 2008: 46). Genel ülke altyapısının temelini oluşturan ekonomik ve teknolojik altyapı aşağıdaki gibi açıklanabilir.

• Ekonomik Altyapı

Ülkemizde finansal liberalizasyon hareketlerinden önce hakim olan kapalı ekonomik model ve ekonomik sistemde geçerli olan ithal ikame uygulaması, iş dünyasını küresel rekabet ortamından uzaklaştırarak iç piyasada hakim olmanın getirdiği tembellikle karlarını korumaya çalışan, siyasi ve ekonomik düzende risk almaktan kaçınan bir ortam yaratmıştır. Günümüz koşullarında ise ekonomik düzende rekabetten uzak durmak mümkün olmamakla beraber zaman içinde

meydana gelen gelişmelerden ülkemizde etkilenmiş olup son yıllarda girişimciliğin önemi kavranmış özel ve kamu kuruluşları da girişimciliği desteklemeye başlamıştır(Sönmez ve Toksoy, 2014: 45). Girişimciyi etkileyen piyasa koşulları basit, karmaşık, belirli, belirsiz olmak üzere dört grupta ele alınmaktadır. Belirli ve basit piyasa koşullarında girişimcilik oranı düşük, karmaşık ve belirsiz piyasalarda ise girişimcilik oranı ise yüksektir. Bunun nedeni belirsiz ve karmaşık piyasalarda fırsat ve kullanılabilir saklı bilgilerin fazla olduğu, belirli ve basit piyasa ortamlarında ise bu türlü fırsat ve bilgilerin kullanılıp fırsatların değerlendirilmiş olmasıdır(Top, 2006: 57).

• **Teknolojik Altyapı**

Teknolojik yenilikler, üretim yapısı, maliyetler, pazarlama satış yöntemleri gibi birçok alanda girişimciye destek olmakla beraber kullanılması durumunda girişimciliğin gelişim sürecinin belirleyicisi olabilmektedir. İşletmelerin araştırma ve geliştirme harcamaları ve bu alanda istihdam edenlerin sayısı, patent ve yayın sayısı gibi oranlar aynı zamanda teknolojinin kullanılma derecesini ortaya koymaktadır. Bilgisayar kullanımı ve internet erişimi teknolojik altyapının temel unsurlarıdır(Yardımcıoğlu ve Ay, 2008: 307). Teknolojideki gelişme, temelde insan ihtiyaçlarını giderme, yaşam kalitesini artırma gibi işlevleri yerine getirirken aile yapısındaki değişime ve gelişime hız kazandıran bir etkiye de sahiptir. Aynı zamanda teknolojik gelişme çalışma şartlarını değiştirmekle beraber bireylerin içinde çalıştığı fiziksel ve ekonomik şartları da etkiler, iş süreçleri oluşturarak kaynakları bir araya getirir. Bireyleri doğrudan doğruya etkileyen bu işleyiş kişilerin sahip olduğu değer yargıları ve düşüncelerinde de değişime neden olmaktadır(Müftüoğlu ve Durukan, 2004:20).

2.10.2.Girişimci Altyapısı

Girişimcilik altyapısı beş ayrı kategoride ele alınmaktadır. Bunlar: İnsan kaynakları, finans, yasal düzenlemeler, sosyal, kültürel ve politik altyapı ve son olarak girişimci teşvikleri ve destek mekanizmalarıdır. Bu mekanizmalar aşağıda açıklanacaktır.

• İnsan Kaynakları

Başarılı ve piyasanın en iyisi olmayı hedefleyen işletmelerin öncelikli olarak üzerinde durdukları husus, ürün ya da ekonomik kaygılardan ziyade nitelikli insan kaynaklarını bünyesinde barındırabilmek ve mevcut insan kaynaklarını bir arada verimli çalıştırabilmeyi sağlayabilmektir(Haşit, 2012: 234). Bununla beraber üretimin, istihdamın temelinde arz ettiği önem ölçüsünde, ülke vatandaşlarının demografik yapısı da girişimciliğin potansiyelinde aynı ölçüde önemlidir. İşsizlik ve istihdam rasyoları ve eğitim düzeyi insan kaynaklarının ve aynı zamanda girişimciliğin belirlenmesinde önemli bir yere sahiptir(Çetindamar, 2002: 50).

• Finans

Yeni girişimlerin ortaya çıkarılması yoluyla ekonomide artan çıktı oranı, mevcut endüstrinin büyümesini ve elde edilen karların artmasını sağlar. Elde edilen bu karlarla yapılan yatırımlar ile yeni istihdam alanları ve sermaye birikimi elde edilir. Girişimcilik, sermaye birikiminin sağlanması açısından önemli bir yere sahip olmasının yanında sermayenin tabana yayılması işlevinde de önem arz etmektedir. Ülkede yeni girişimcilerin ve iş ortaklarının ortaya çıkması gelir dağılımının dengeli bir şekilde dağılımını sağlamakla beraber girişimciliğe ve üretime yönelen bireyler toplumsal istikrara katkıda bulunacaktır(Başar, 2013: 14). Girişimciler buldukları piyasa koşulları itibariyle gerekli finansmanı sağlayarak kurdukları işletmelerle bir yandan yeni istihdam olanakları yaratırken diğer yandan ekonomik kalkınmaya katkıda bulunarak toplum refahını arttırmakta önemli rol oynamaktadırlar.

• Yasal Düzenlemeler

Ülkemizde hayallerini gerçekleştirmek adına kendi işini kurmayı arzulayan girişimci veya girişimci adaylarının iş kurma sürecinde karşılarına çıkan bürokratik engellerin minimum düzeye indirilmesi, girişimciye kredi olanağı sağlayan kurumların talep ettikleri teminatların hafifletilmesi ve kredi geri ödemelerinde vadelerin kısa tutulmasının önüne geçilerek girişimciye kredi sağlayan kurumların sağladıkları krediye erişimin daha kolay hale getirilmesi girişimcilik açısından atılabilecek en önemli adımlardır(Bozkurt ve Erdurur, 2013: 74). Bunun yanı sıra

yeni kurulan ve küçük işletmelere uygulanan idari yükler, zorluklar, lisanslar, mülkiyet haklarının koruma altına alınmasında karşılaşılan güçlükler, iflas durumunda uygulanan cezai yaptırımlar girişimciliğe ve yabancı sermayenin ülkeye girişine engel olmaktadır(Döm, 2008: 47).

• Sosyal, Kültürel ve Politik Altyapı

Girişimcilik özelliklerinin kimi toplumlarda daha bir ön planda olması ve girişimci sayısının fazla olmasının temelinde o toplumun insan sermayesine yaptığı yatırım ve o toplumda yerleşmiş olan girişimcilik kültürü yatmaktadır(Başar, 2015: 91). Girişimcilik kültürü siyasal ortamın uygun olmadığı durumlarda da gelişmeye devam etmektedir. Girişimcilik ve KOBİ'lerle ilgili birçok faktör, toplumsal çevrenin girişimciliğe ve KOBİ'lere sağladığı destekçe belirlenir. Bu faktörlerden bazıları şunlardır: Girişimcilerin ve KOBİ'lerin ulusal ekonomi içindeki gücü ve bu gücün siyasal ve ekonomik güce dönüşme seviyesi, yönetimdeki hükümetin ve temel kültürün ideolojisi ve bu ideolojinin bireylerin özgür davranabilmelerine ve hareket alanlarına verdiği değer, siyasal iktidarın yerel politikalara, yerel etkilere dolayısıyla girişimciliğin ve KOBİ'lerin güçlenmesine verdiği değerlerdir(Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 21).

• Girişimci Teşvikleri ve Destek Mekanizmaları

Ülkemizde çözüme kavuşturulması gereken en önemli problemlerin başında insan kaynaklarının verimli kullanımı, istihdam oluşturulması ve işsizlik oranının düşürülmesi bulunmaktadır. Söz konusu sorunların çözüme kavuşturulması girişimciliğin teşviki ile mümkün olacaktır. Türkiye'de girişimciliğin teşviki için; daha rekabetçi fiyatlarda hammadde ve enerji temini, çalışma mevzuatında esneklik ve ağır çalışma vergilerinin rekabet edilen ülkeler düzeyine düşürülmesi, haksız rekabetin önüne geçilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte çalışma hayatında düşük orana sahip olan kadınlar girişimciliğe teşvik edilerek desteklenmeli bunun içinde kadın istihdamını arttıran politikalara değer verilmelidir(Güleç, 2011: 17-18). Ülke genelinde girişimci sayısını arttırmak için girişimcilere dair nakdi ve gayri nakdi destek sayısının arttırılması gerekir. Söz konusu destekler yatırım ortamının uygun duruma getirilmesi amacıyla girişimcilerin işini kolaylaştırıcı ve girişimciyi

cesaretlendirici nitelikte olmalıdır. Destekler verilmeden önce girişimcinin neyi, nasıl, ne zaman yapması gerektiğini anlatacak iş planı ve eğitim desteği verilmeli. Bununla beraber mevzuat destekleri, vergisel teşvikler ve yatırım, başlangıç sermayesi desteği, yatırım ve işletme sermayesine ilişkin destekler sağlanmalıdır(Başar, 2015: 88).

Sonuç olarak sürekli değişim ve gelişim halinde olan dünyamızda çağa ayak uydurabilmek ve insan ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına mevcut ekonomik sistem içinde gelişen teknolojiye ayak uydurarak girişimlerde bulunulmalı ve girişimci ruha sahip bireyler cesaretlendirilerek girişimciliğin önündeki engeller ortadan kaldırılmalıdır.

2.11. Ülkemizde Girişimcilere Destek Veren Kurum ve Kuruluşlar

Dünya genelinde olduğu gibi Ülkemizde de zaman içinde değişen şartların yarattığı ortama uyum sağlamakta güçlük yaşayan girişimcilere destek olan ve girişimcilerin yetişmesine katkıda bulunan bazı kurum ve kuruluşlar vardır bunlar aşağıdaki şekilde açıklanacaktır.

2.11.1. Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Destek Programı

Söz konusu programın amacı ve gerekçesi, bilim ve teknolojiye bağlı yeni fikir ve buluşlara sahip KOBİ ve girişimcilerin desteklenmesi ve geliştirilmesi, tekno-girişimcilerin teknolojik fikirleri konusunda desteklenmesi, var olan Ar-Ge desteklerinin geliştirilip İnovatif faaliyetlerin desteklenmesidir. Bununla beraber Ar-Ge ve inovasyon proje sonuçlarının ticarileştirilmesi ve endüstriyel uygulamasına yönelik destek sistemlerine ihtiyaç duyulması iki alt programda aşağıdaki şekilde açıklanacaktır(<http://www.oka.org.tr>,2017).

- **Ar-ge, İnovasyon Destek Programı:** Araştırma, geliştirme ve yenilik konusunda projeye sahip işletmelerin ve girişimcilerin yararlandığı destek programıdır. (<http://www.oka.org.tr>,2017).
- **Endüstriyel Uygulama Destek Programı:** Bu programda yeni bir ürün ya da hizmetin; üretilmesi, kalitesinin artırılması, maliyet düşürücü özellikte yeni

yöntemlerin uygulamaya konulması, ürün ya da süreçlerin pazara uygun şekilde ticarileştirilmesi maksadıyla hazırlanan projeler destek görmektedir. (<http://www.oka.org.tr>,2017).

2.11.2.Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)

Bu programın temel amacı, girişimciliğin desteklenmesi, yaygınlaştırılması ve başarılı işletmelerin kurulmasıdır. Programdan yararlanacaklar ise küçük ve orta ölçekli işletmeler (31.12.2017'ye kadar), girişimciler ve işletici kuruluşlardır (İş geliştirme merkezini yönetmek için kurulan tüzel kişilik). Bu program kapsamında yer alan eğitim, ödül ve destekler aşağıdaki şekilde açıklanacaktır. (<http://www.kosgeb.gov.tr>,2017).

- **Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi:** Ülkede girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması ve başarılı işletmelerin kurulması amacıyla uygun olarak, girişimcilerin kendi işini kurma ve devam ettirebilme ile ilgili bilgi ve beceriyi kazandırma, bu zaman diliminde kendi rol ve mesuliyetlerinin farkındalığı ve kendi iş fikirlerine yönelik iş planını oluşturabilecek bilgi ve deneyim edinmeleri amacıyla düzenlenmektedir(<http://www.kosgeb.gov.tr>,2017).

- **Yeni Girişimci Desteği:** Söz konusu destekten Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi tamamlayan ya da İŞGEM'de yer alacak girişimciler yararlanabilmektedir. Girişimcinin başvuru tarihi itibarıyla son 1 (bir) yıl içerisinde aynı faaliyet konusunda şahıs işletmesinin bulunmaması gerekmektedir. Bununla beraber girişimcinin tüzel kişi statüsünde kurulmuş herhangi bir işletmede %50'den fazla ortaklığının olmaması gerekmektedir. Girişimcinin kuracağı işletme, Türk Ticaret Kanunu'nda tanımlı gerçek veya tüzel kişi statüsünde olmalıdır. Girişimcinin bu destek sürecinde; başka bir işletme, kurum ya da kuruluşta SGK hükümlerine tabi şekilde çalışmaması gerekir. Ancak inkübatör'lerde yer alacak öğretim elemanları için bu şart aranmamaktadır(<http://www.kosgeb.gov.tr>,2017).

- **İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Desteği:** KOBİ'lere işletme geliştirme üzerine koçluk, destek ağlarına erişim, finans kaynaklarına ulaşım, uygun şartlarda iş yeri

mekanı, ortak ofis ekipmanı ve ofis hizmetleri sunmak üzere kurulacak İŞGEM'in, kuruluş ve işletme giderlerine destek olmaktadır. Söz konusu desteğe, Belediyeler, Yüksek Öğrenim Kurumları, Özel İdareler, Meslek Kuruluşları ve İnkübatörler başvurabilmektedir(<http://www.kosgeb.gov.tr>,2017).

• **İş Planı Ödülü:** İş Planı Ödülünden faydalanmak isteyen üniversite KOSGEB'e başvuruda bulunur. Akabinde Yüksek Öğretim Kurumları tarafından örgün eğitim dahilinde verilen "Girişimcilik" dersini alan öğrencilere İş Planı Ödülü Yarışması düzenlenir(<http://www.kosgeb.gov.tr>,2017).

2.11.3.İŞ-KUR

İŞ-KUR'a kayıtlı işsiz kişilere yönelik kendi işlerini kurmalarını sağlamak amacıyla girişimcilik programları düzenlenmektedir. Verilecek eğitimlerin kapsamı ve yüklenici firmalar KOSGEB-İŞKUR işbirliği içerisinde belirlenmektedir. Verilen bu eğitimle işsiz kişiler kendi işlerini kurabilmektedirler(Candan, 2017).

2.11.4.Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)

Türkiye'de planlı ekonomi döneminin başlangıcı olan TÜBİTAK, 1963 yılında kurulmuş olup, sağladığı destekler aşağıda yer alan başlıklarda kısaca ele alınacaktır(<http://www.tubitak.gov.tr>,2017).

1512-Teknogirişim Sermaye Desteği Programı: Bu program ile girişimcilerin, teknoloji ve yenilik üzerine olan iş fikirlerini katma değer ve nitelikli istihdam yaratma potansiyeli yüksek girişimlere dönüştürebilmeleri için, fikir aşamasından pazar aşamasına kadar olan faaliyetlerin desteklenmesi, bunun sonucunda nitelikli girişimciliğin özendirilmesi ve uluslararası rekabet gücü olan, yenilikçi, teknoloji düzeyi yüksek ürün ve hizmetleri geliştirebilen başlangıç firmalarının oluşturulması amaçlanmaktadır(<http://www.tubitak.gov.tr>,2017).

2238- Girişimcilik ve Yenilikçilik Yarışmaları Programı: Bu program ile Üniversite düzeyinde girişimcilik ve yenilikçilik alanlarında iş fikri ve iş planı yarışmaları düzenlemektir. Bu sayede üniversite öğrencilerinin yenilikçilik temelli düşünme yeteneğine sahip olmalarını sağlayarak yenilikçiliği, girişimcilik sürecinin

merkezine koyan bir nesil yetişmesine katkıda bulunmak ve böylelikle girişimcilik ve yenilikçilik konularına yönelik ilgi arttırılmış ve farklı alanlarda yenilikçilik barındıran iş fikri olan ön lisans, lisans ve lisansüstü öğrencilerine fikirlerini gerçekleştirmelerine yönelik uygun ortamı sunmak için destek sağlanmış olmaktadır(<http://www.tubitak.gov.tr>,2017).

2239- Girişimcilik ve Yenilikçilik Eğitimi ve Araştırma Faaliyetlerini Destekleme Programı: Bu programın amacı, bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Teknogirişim Sermaye Desteğini kazananlar içinden yapılacak elemeyi geçen önerilmiş adaylara girişimcilik ve yenilikçilik alanlarında yurt dışında düzenlenen eğitim programlarına katılım desteği sağlamaktır(<http://www.tubitak.gov.tr>,2017).

1514 - Girişim Sermayesi Destekleme Programı (GİSDEP): Bu program ülke ekonomisine katma değer katacak özellikte yenilikçi, ürün, süreç, bilgi ve teknoloji geliştirme ve üretme potansiyeli olan KOBİ ölçeğindeki şirketlerin çekirdek veya başlangıç evrelerindeki finansman ihtiyaçlarının, girişim sermayesi fonları aracılığıyla karşılanması amacıyla başlatılmıştır. Bu sayede girişim sermayesi ekosistemin oluşturulmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir (<http://www.tubitak.gov.tr>,2017).

1601 - Yenilik Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılmasına Yönelik Destekleme Programı: Bu program, teknoloji geliştiricisi Ar-Ge kurum ve kuruluşlarının (üniversite, araştırma enstitüsü, vb.) sahip oldukları teknik ve akademik bilgi birikiminin, sanayi şirketlerince kullanılmasına yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, bilimsel bulguların, buluş ve teknolojilerin kısa zamanda ve verimli şekilde rekabetçi ürüne dönüşmesinin desteklenmesi, sanayi şirketleri veya girişimcilere yönelik proje fikri doğrulama işlemlerinin yerine getirilmesi, teknoloji tabanlı yeni şirketlerin kurulması ve başarılı olması için girişimcilerin özendirilmesi ve desteklenmesi, inovasyon yönetimi, teknoloji yönetimi ve Ar-Ge süreç yönetimi gibi konularda bilgilerin aktarılması, faydalananların bu konularda yetenek kazanması, sanayi şirketleri veya girişimcilerin Ar-Ge projelerine yönelik verilen kamu desteklerinden daha etkin faydalanması, fikri mülkiyet haklarının korunması, pazarlanması, satılması, devredilmesi, transfer edilmesi, fikri mülkiyet haklarının

satışından elde edilen gelirlerin yönetilmesi, endüstriyel tasarım, hukuk, insan kaynakları gibi alanlarda ortak ve etkin hizmet alınabilmesi için işbirliği yapılarının oluşturulmasını hedeflemektedir(<http://www.tubitak.gov.tr>, 2017).

2.11.5.Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV)

1991 yılında kamu-özel sektör işbirliği ile Türkiye’de özel sektörün teknoloji ve inovasyon faaliyetlerinin desteklenerek teknolojinin gerçek dünya ile buluşturulması amacı ile kanunla kurulmuş yedi vakıf arasında teknoloji ve inovasyon alanında faaliyet gösteren tek vakıftır. Kar amacı gütmeyen ekonomik işletme modeline yakın bir profile sahiptir. Bu proje kapsamında, Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Küçük Sanayi Siteleri (KSS) yerleşimlerinin değerlendirilmesi ve gelişim stratejilerinin belirlenmesi, Doğu anadolu bölgesinde serbest bölge kurulmasına yönelik fizibilite çalışması, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB) yapılanmalarının değerlendirilmesi ve gelişim stratejilerinin belirlenmesi, bölge üniversitelerinin sanayi etkinliğinin değerlendirilmesi ve bölgesel teknoloji transfer merkezi kurulmasına dair fizibilite çalışması, İş Geliştirme Merkezleri (İŞGEM) ve girişimcilik yapılanmalarının değerlendirilmesi ve gelişim stratejilerinin belirlenmesi, kümelenme yol haritalarının ve bölge KOBİ’lerine yönelik gelişim stratejilerinin hazırlanması gibi faaliyetleri gerçekleştirmeyi hedeflemektedir (<http://www.ttg.gov.tr>, 2017).

2.11.6.Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD)

1971 yılında kurulan TÜSİAD, çalışmaları ile rekabetçi piyasa ekonomisi, sürdürülebilir kalkınma ve katılımcı demokrasi anlayışının benimsediği toplumsal düzenin oluşmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır. TÜSİAD’ın girişimcilik alanında, Bu Gençlikte İş Var ve Kurum İçi Girişimcilik Çalışma Grubu olarak iki alt çalışma grubu bulunmakla beraber bunlar aşağıdaki şekilde açıklanacaktır.(<http://www.tusiad.org/tr>, 2017).

• **Bu Gençlikte İş Var Çalışma Grubu:** Bu çalışma grubu üniversite öğrencilerinin girişimcilik ile ilgili farkındalıklarını artırma ve gençlere girişimciliği bir kariyer hedefi şeklinde sunma hedefleri doğrultusunda çalışmalar yürütmektedir.

Düzenlenen iş fikri yarışması ile gençlerin girişimcilik konusunda cesaretlendirilmesi ve genç girişimci adaylarının TÜSİAD üyelerinin bilgi ve deneyimlerinden faydalanacağı süreçler oluşturulması amaçlanmaktadır (<http://www.tusiad.org/tr>, 2017).

• **Kurum İçi Girişimcilik Çalışma Grubu:** Bu çalışma grubunda ise kurum içi girişimcilik ruhunun geliştirilmesi amacı doğrultusunda, TÜSİAD üyelerinden bu konuda öne çıkan şirketlerin tespit edilmesine ve deneyimlerinin diğer üyeler ile paylaşılacağı bir platformun oluşturulmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir(<http://www.tusiad.org/tr>, 2017).

2.11.7. Türkiye Genç İşadamları Derneği (TÜGİAD)

Türkiye'deki ilk ulusal ve tek uluslararası genç iş adamları derneği olan TÜGİAD, genç iş adamlarının liderlik vasıflarını, sosyal sorumluluklarını ve ortak hislerini geliştirerek ülke genelinde tüm toplumun sosyo-ekonomik gelişimine katkıda bulunmak, hem bireysel hem de sosyal gelişimi sağlamak ve kamuoyunun dikkatini çekmek amacıyla 1986 yılında kurulmuştur. TÜGİAD'ın vizyonu, Türk genç girişimcilerince ilk sırada tercih edilen, sosyo-ekonomik değişim, istihdam yaratma ve ekonomik kalkınma konularında karar vericileri, medyayı ve kamuoyunu etkilemeye odaklanmış lider bir Sivil Toplum Kuruluşu olmaktır. Aynı zamanda genç girişimcilerimizin Türkiye'de ki ve Dünyadaki sesi olarak Türk genç girişimcisini dünyaya tanıtmaktır. TÜGİAD, Türkiye'nin ekonomik gücünü ve üretim potansiyelini en iyi şekilde değerlendirerek ulusal ve uluslararası ekonomik politikaların oluşturulmasına, Türkiye'nin bölgedeki coğrafi ve stratejik gücünü ön plana çıkarmak suretiyle tanıtımına katkıda bulunmakla beraber Türkiye'nin uluslararası ekonomik, sosyal ve kültürel ilişki, iletişim, temsil ve işbirliği ağlarının geliştirilmesini amaç edinmiştir. Türkiye ve çevre ülkelerdeki en önemli lobi güçlerinden biri olan TÜGİAD, girişimciliğin bir kariyer olarak algılanmasını sağlamak ve girişimcilik kültürünü yaymak adına Türkiye'de karar vericileri etkileyen, gündem yaratan bir Sivil Toplum Kuruluşu'dur. Hayat boyu bireysel gelişim ve sürekli eğitim programları ile üyelerinin liderlik ve girişimcilik yeteneklerini arttırmayı, yurtiçi ve yurtdışında üyelerinin ticari menfaatleri için yeni

iş olanaklarını ve uluslararası kurumsal işbirliklerini geliştirmeyi amaçlamaktadır (<http://www.tugiad.org.tr>, 2017).

Bunların yanı sıra; TESKOMB (Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkezi Birliği), T.C Gıda Tarım ve Hayvancılık, Bakanlığı destekleri, T.C Ekonomi Bakanlığı Destekleri, T.C Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Destekleri, Türk Eximbank, Mikro Kredi (TGMP), Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, Kredi Garanti Fonu (KGF) ve Kalkınma Ajansları Destekleri girişimcilere destek veren diğer kurum ve kuruluşlardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ

3.1.Kadın Girişimciliği Kapsamı

Ülkelerin refah seviyesinin yükseltilmesinde girişimcilerin üstlendiği rollere ve sağladığı katkılara bakıldığında, girişimci sayısının artırılması temel hedef olarak benimsenmiştir. Bu düşünceyle beraber iş dünyasının profilindeki değişim, kadınların doğal yeteneklerinin başarıya hissi ile birleşerek ortaya çıkmasını sağlamıştır. Böylelikle girişimci kişilik özellikleri içerisinde yer alan başarıya ihtiyacı, kontrol alanı ve risk üstlenmenin yanında cinsiyetinde önemli bir etken olduğu saptanmıştır(Yelkikalan, 2006: 50). Bir başka görüşe göre ülkelerin gelişmiş olarak kabul edilmesinde en önemli faktör söz konusu ülkedeki ekonomik ve sosyal hayata kadınların erkeklerle eşit oranda katılımları ve refahtan kendi paylarına düşeni ne oranda aldıkları ile ilgilidir. Kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımında en önemli unsurların başında ise kadın istihdamı oranı gelmektedir ki gelişmiş ülkeler olarak nitelendirilen ülkelerin hemen hepsinin ortak paydası bu ülkelerdeki yüksek kadın istihdam oranlarıdır(Metin ve Arabacı Kariman, 2013: 1).

İstihdam edilenlerin sayısı 2016 yılı Kasım döneminde, bir önceki yılın aynı dönemine (2015 yılı Kasım) göre 391 bin kişi artarak 27 milyon 67 bin kişi, istihdam oranı ise değişim göstermeyerek %45,8 olmuştur. Bu oranlar işgücünde ise 2016 yılı Kasım döneminde (2015 yılı Kasım) bir önceki yılın aynı dönemine göre 980 bin kişi artarak 30 milyon 781 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 0,9 puan artarak %52,1 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemler için yapılan kıyaslamalara göre; erkeklerde işgücüne katılma oranı 0,6 puanlık artışla %71,9, kadınlarda ise 1,1 puanlık artışla %32,7 olarak gerçekleşmiştir(Türkiye İstatistik Kurumu, 2017).

Tablo 6. Mevsim Etkilerinden Arındırılmamış Temel İşgücü Göstergeleri, Kasım 2015-Kasım 2016

Ekonomik faaliyet Economic activity	Toplam - Total (%)		Erkek - Male (%)		Kadın - Female (%)	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
İşgücüne Katılma Oranı	51,2	52,1	71,3	71,9	31,6	32,7
İstihdam Oranı	45,8	45,8	64,6	64,6	27,5	27,5
İşsizlik Oranı	10,5	12,1	9,4	10,2	13,0	16,0
Tarım Dışı İşsizlik Oranı	12,4	14,3	10,5	11,6	17,2	20,7

(Kaynak: TÜİK, Haber Bülteni, Şubat-2017)

Ülkemizde istihdam eden kişi sayısında meydana gelen artış ile beraber işgücüne katılım oranları incelendiğinde bir önceki yılın verilerine kıyasla iş gücüne katılım oranında kadınlarda gözlemlenen artış (1,1); erkeklerin katılım oranından (0,6) fazla olduğu yönündedir. Kadın girişimciliği başlığı altında da daha önce ele alındığı üzere kadın istihdamında meydana gelen artış ülkenin gitgide geliştiğini göstermektedir. Bunun yanı sıra söz konusu veriler kadınların toplumun cinsiyete yüklediği rolün dışına çıktılarının, iş hayatında varlıklarını kabul ettirmeye başladıklarının ve kendilerini gerçekleştirdiklerinin de göstergesidir.

3.2.Kadın Girişimciliği Kavramı

Kadınlar, sosyal sınıf fark etmeksizin geleneksel olarak en temel “işletme” olan evin idaresini üstlenen ve zor şartlarda, kısıtlı imkanlarla hanenin idamesini sağlayan çeşitli yenilikleri ortaya koyan kişidir(Gürol, 2000: 224). Kadınların toplumdaki yerinin erkeklerden geride ve ikinci planda olması toplumların gelişmişlik seviyelerinden ziyade her toplumda karşılaşılan sorunlardandır. Kamusal yaşamda kadınlar görünmeyen demografik grup içinde yer almaktadır. Bu grubun saydam hale getirilmesi gerekirken beraber toplumsal yaşamda da hanedeki iş bölümünün cinsiyet esasına dayanan geleneksel iş bölümü bazında belirlenmiş olması kadın iş gücünün sömürüldüğünün ve görmezden gelindiğinin göstergesidir

(Unat, 1992: 17-18). Geleneksel düşünce sistemine göre kadının yeri, evi, alışlagelmiş rolü ise kocasının eşi, çocuklarının annesi olduğudur. Ancak sanayileşme ve kentleşme ile toplumda meydana gelen değişmeler ve gelişmeler neticesinde kadının alışlagelmiş rolüne yeni sosyal roller eklenmiştir. Bu değişim sonucu kadın kendi iradesiyle ya da ekonomik zorunluluklar nedeniyle çalışma yaşamına girmiş ekonomik bağımsızlığını kazanarak daha özgür, bilinçli ve güçlü olma yolunda ilerlemiştir. Böylelikle kendi işinin sahibi olmayı isteyen kadın girişimciler ortaya çıkmıştır(Bedük, 2005: 110). Bu gelişmeler neticesinde kamu ve toplum yaşamında kadının yeri erkeğin gerisinde değil yanında olmuştur.

Geleneksel ekonomik ortamdaki uzaklaşarak görünüşte imkansız olan işlerin üstesinden gelebilme cesaretini sergileyen, kadın girişimcilerin sayısı gün geçtikçe artış göstermektedir(Coughlin ve Thomas, 2002: 3). Bununla beraber zaman içerisinde kadın girişimciliğine ilişkin farklı kavramlar da ortaya çıkmıştır. Örneğin; kadın girişimci kavramı ile girişimci kavramı arasında büyük bir fark yoktur. Genel olarak iş kadını ve kadın girişimci kavramları eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Ancak kadın girişimci, girişimci kavramında olduğu üzere kendi adına iş yapar ve yürüttükleri işe ailelerinden devralarak ya da kendi olanakları ile sahip olurlar. Oysa iş kadını denildiğinde bir iş yerinde istihdam eden kadın olarak da algılanmaktadır ve özellikle kendi iş yerinin olması gerekmemektedir(Yılmaz ve Mayatürk, 2008: 111).

Dhillon'a (1993) göre piyasa ekonomisi içerisinde kendine ait bir işi olan, yalnız başına çalışan veya yanında işçi çalıştıran, mal ya da hizmet üretip satışa sunan, kredi sağlayabileceği kaynakları araştıran, iş ile ilgili beklenmedik sorunları çözüme kavuşturan, meydana gelebilecek yeni şartlara uyum sağlayabilen ve alanında deneyim sahibi olmaya gayret eden kadın, girişimci kadındır(Yağcı ve Bener, 2005: 86).

Kadın girişimci, mevcut piyasa ekonomisinde riskleri üstlenerek, doğrudan pazara yönelik, nakde çevrilebilen, mal ve hizmet üretip satışa sunan, kendi işinin sahibi olup, vergi kaydı, TESK'e (Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Birlikleri ve Odalarına) ya da TOBB'a bağlı odalara (Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Ticaret ve Sanayi Odaları) üyeliği bulunan ve Sosyal Güvenlik Kurumlarından birinin çatısı altında çalışan veya yanında başka kişileri çalıştıran kadın, kadın girişimci olarak

tanımlanmaktadır(Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 35). Kadın girişimci kavramı daha geniş boyutta ele alınacak olursa girişimci kadın(Ecevit, 1993: 20);

- Ev dışı bir mekanda, kendi namına kurduğu bir ya da birkaç iş yeri olan,
- Kurduğu iş yerinde tek başına ya da istihdam ettirdiği diğer kişilerle beraber çalışan veya işin sahibi olması sıfatıyla ortaklık kuran,
- Herhangi bir mal ya da hizmetin üretimi ile ilgili çalışmalarını yürüten, söz konusu mal ya da hizmetin pazarlama, dağıtım ve satışını yapan veya yaptıran,
- İş ile ilgili olarak irtibata geçmesi gereken örgüt, kişi, kurum ve kuruluşlarla kendi adına iletişim kuran,
- İş prosesinin örgütlenmesi, mal ve hizmet üretiminin planlanması, iş yerinin faaliyetlerinin devam ettirilmesi, kapatılması ya da işin geliştirilmesi ile ilgili kendi inisiyatifi dahilinde kararlar alan,
- İşinden elde ettiği gelirin yatırım ve kullanım alanları üzerinde söz sahibi olan kadındır.

Ülkemizde sanayi ve hizmet sektöründe ücretli ve maaşlı pozisyonlarında iş bulmanın zorluğu ve resmi olmayan sektöre yönelmenin oluşturacağı sakıncalar kadın için diğer istihdam statülerinin önemini arttırmakla beraber kendi adına iş kurma ve girişimcilik, kadınlar için istihdam tikanıklıklarını ortadan kaldıracak, iş piyasasına katılmalarına katkıda bulunacak olumlu bir seçenek olarak görünmektedir(Yağcı ve Bener, 2005: 88). Kadın iş gücü, kadın işçiler ya da memurlar, yönetici kadınlar, girişimci kadınlar ve aldığı eğitim neticesinde kazandığı mesleğini icra edenler olmak üzere dört ana kategoride ele alınabilir. Doktor, avukat, eczacı gibi kendi mesleğini yapan kadınlar eğitimini aldıkları alanda çalışmaktadır ve “kadın girişimci” grubuna girmemektedir. Girişimcilik, riski göze alarak üretim faktörlerini cesaretle bir araya getirme, kar veya zararı göze alma anlamını taşımaktadır(Çelik ve Özdevecioğlu, 2001: 488). Kadın girişimciliği zaman içinde dünyada birçok ülkede ve ülkemizde büyük önem kazanmıştır. Kadınların ekonomik sistem içerisinde aktif bir yer edinmesi ve ekonomiye katılımının desteklenmesi ile

kendilerine duydukları özgüven artmış ve bu durum başarılı işler ortaya koymalarını sağlamıştır(Fidan ve Yeşil, 2015: 321).

3.3.Kadın Girişimci Özellikleri

Kadın, çalışma hayatında gün geçtikçe etkinliğini artırması kendi adına ve toplum adına önemli bir adım olmakla beraber kadın, eğitilmiş, hırslı, azimli duruşu sayesinde kendisini erkeğe bağımlı olmaktan kurtararak ekonomik açıdan özgürlüğünü ve toplumda sahip olduğu yeri güçlendirmiştir. Kadına bu gücü sağlayan en önemli etken ise sahip olduğu girişimcilik özelliğidir. Girişimcilik faaliyetleri ile kadın bir yandan maddi-manevi kazanımlar elde ederken, öte yandan toplumsal hizmet, bağımsızlık, finansal fırsatlar, aile istihdamı, iş güvenliği gibi özellikler ile de cinsiyet ayrımcılığına yönelik düşünceleri kadınlar yararına çevirebilme fırsatını da elde etmiş olmaktadır(Soysal, 2010a: 110). Kadın girişimciler, kişisel tutkularını profesyonellikleri ile harmanlamayı amaçlayan, çoklu görev üstlenebilme vasıfları ile mevcut ve gelecek zaman diliminde benzersiz konuma sahip olan kişilerdir(Rouda, 2008:44).

İş dünyasında yer alan kadın sayısının her geçen gün artmasıyla beraber eskiden olduğu gibi iş dünyasını yönlendiren kurallar yalnızca erkekler tarafından değil kadınlar tarafından da belirlenir hale gelmiştir. Kadınların, iletişim yeteneği, empatik, sabırlı, şefkatli olmak, yerinde kullanılan duygusal zeka, çözüm üretebilme, çatışma yöneticiliği, organize etme-zaman yönetimi gibi doğuştan gelen ve annelik rolünün etkisiyle yoğunlaşan duygu ve düşünceleri davranışa etki ederek farklı statülerde çalışan kadın girişimciyi, kadın yöneticiyi ve kadın çalışanı başarılı yapmaktadır(Yelkikalan, 2006: 51-52). Hisrich'e (1989) göre kadın girişimcilerin yaratıcı, sağduyulu, bireyci olması, oluşacak yeni koşullara uyum sağlayabilmesi, sorunlar karşısında çözüm sunabilen ve uzlaştırıcı yapıya sahip olması, kişisel sorumluluk dahilinde rekabet edebilmesi ve kendine duyduğu güven kadın girişimciyi başarıya götürecektir özellikler kapsamındadır. Bununla beraber kadın girişimcilerin sabır, cesaret, uzun çalışma saatlerine uyum, sosyal olma, kendi özel yaşamından fedakarlık yapmaya hazır olma, iş ile ilgili önceden olacaklar hakkında bir fikre ve piyasa ile ilgili bilgiye sahip olma, bağımsız ve hızlı karar verebilme gibi özelliklere de sahip olmaları gerekmektedir(Yağcı ve Bener, 2005: 87).

Zapalska ve Fogel'e (1998) göre kadın girişimcileri anlatan kişisel karakteristikler; bağımsız, dinamik, özgüvenli, amaç yönelimli ve rekabetçi olmalarıdır. Bunun yanında Zhao'ya (2005) göre ise girişimcilik çalışmalarını devam ettiren kadınlar risk alma, hırslı olma, kendi işini kontrolü altında tutabilme gibi nitelikler çerçevesinde de tanımlanmaktadır(Soysal, 2010b: 76). Ancak bu özellikler kadın girişimcilerin tamamını temsil eden özellikler olmamakla beraber sosyo-kültürel değerlere, işin yapıldığı yere ve sektöre göre farklılıklar gösterebilmektedir. Bu bağlamda kadın girişimcilerin kişisel özellikleri üç boyutta ele alınabilir. Bunlardan ilki girişimsel kişilik eğilimlerinden kaynaklanan özellikler; risk alma, yaratıcılık, kendine güven, akılcılık, bağımsızlık, yenilikçilik, rekabetçiliktir. Bir diğeri sosyo-kültürel değerlerle ilgili girişimci karakteristikleridir bunlar; çevrelerinde saygın olmaları, çevrelerindeki kaynakları ve ilişkileri iyi değerlendirebilmeleri, koruyup-gözetebilmeleri, iş birliği yapabilmeleri, akrabalarının ve yakın çevrenin desteğini kazanmış olmalarıdır. Son boyut ise kadın girişimcilerin cinsiyet rollerinden kaynaklanan, iyi iletişim kurabilme, uzlaşmacı yapıya sahip olabilme ve problem çözme yeteneğine sahip olabilme özellikleridir(Yetim, 2002: 84-85).

Gelenekselci toplum yapısı nedeniyle kadının yeri uzunca bir zaman erkeğin gerisinde olmuş, bu nedenle ekonomik bağımsızlığını kazanamamıştır. Ancak değişen ve gelişen dünya düzeninde zaman içinde kadının sahip olduğu özellikler itibariyle girişimci ruhunu ortaya çıkarması ve hayallerini gerçekleştirme isteği ile başarılı girişimlerde bulunması toplumdaki yerinin önem kazanmasına, saygınlığının artmasına ve fikirlerinin değer görmesine neden olmuştur. Kısaca sahip oldukları özellikler sayesinde ekonomik düzenin ve iş dünyasının vazgeçilmez kahramanları olmuşlardır.

3.4.Dünya'da ve Türkiye'de Kadın Statüsünün Tarihsel Gelişimi

3.4.1.Dünya'da Kadın Statüsünün Tarihsel Gelişimi

Dünyanın neredeyse her ülkesinde kadınların emek piyasasındaki işgücüne katılım oranı erkeklerin gerisinde kalmıştır. Fakat sanayi devriminden sonra meydana gelen yığın üretim, iletişim ve bilgi çağındaki gelişim ve değişimler,

kadınlara sağlanan sosyal haklar; kadınlara girişimde bulunma konusunda cesaret ve fırsat vermiştir(Yılmaz ve Mayatürk, 2008:111). I. ve II. Dünya Savaşlarında erkek işgücünün savaşa katılımı nedeniyle çalışma hayatındaki kadın sayısı artmıştır. Günümüze gelindiğinde ise dünya nüfusunun yaklaşık yarısını oluşturan kadınlar kalkınmada önemli yere sahip olmuşlardır(Demir, 2014: 11-12). Söz konusu savaşlar ve ekonomik buhranlardan sonra devletler, cinsiyet farkı gözetmeksizin bireylerin ekonomik ve sosyal hayata katılım alanını arttırmaya başlamıştır. 1950’li yıllardan itibaren gelişmiş ülke ekonomilerinde meydana gelen sektörel dönüşüm ve yaygınlaşan, hızla gelişen endüstrileşme kadınların işgücü alanında değişiklikler meydana getirmiş ve yeni çalışma alanları oluşturmuştur. Yaşanan bu değişim ve gelişimler kadınların işgücüne katılım oranlarında artış yaratmasıyla beraber kadına aile ve toplum içinde yeni rollerde yüklemiştir(Kocacık ve Gökkaya, 2005: 196; Özer ve Biçerli, 2003: 58).

1970’lerin başından itibaren uygulanan fordist sistemde verimliliklerin düşmesi, küreselleşmeye bağlı uluslararası ticaretin artması ve standart ürünlerin yerine özelliği olan ürünlere talebin artması sonucu mevcut sistem değişen bu duruma uyum sağlayamamış olup o dönemde Japonya’da uygulanan esnek üretim sisteminin başarılı sonuçlar vermesiyle aynı sistemi diğer ülkelerde uygulamaya başlamıştır. Bu sistem ailevi sorumluluklar nedeniyle emek piyasasına dahil olamayan kadınlara bu konuda imkan sağlamış, son zamanlarda gelişmiş ülkelerdeki kadın işgücüne katılımı buna bağlı olarak devam etmiştir (Özer ve Biçerli, 2003: 59). Sarri ve Trihopoulou’nun yaptığı araştırmada dünyanın çoğu ülkesinde son otuz yıl içerisinde özellikle, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Kanada ve İngiltere’de kadın girişimci sayısı artarak devam ettiği görülmüştür. Örneğin, ABD’de 1980’li yıllarda %20’lerde olan küçük işletmeye sahip olan kadın sayısı 1992’de iki katına çıkmış, 1999’larda ise %50’lere ulaşmıştır. 1990’ların ortasında İngiltere’de kadınlara ait işletme sayısı toplam işletme sayısının yaklaşık üçte dördünü oluşturmaktayken Fransa’da kadınların %26’sı Yunanistan’da ise %21,3’ü kendi adına veya hesabına istihdam etmekteydi(Palaz ve Turgut, 2009: 101).

1990’lı yıllar iş dünyası açısından çok önemli olan gelişmelere tanıklık etmiştir. Endüstri toplumu erkek egemenliğine dayalı bir yapı sergilerken, bilgi

toplumu olarak görülen son yirmi yılın özellikle son on yılında gerçekleşen değişimler sonucunda çalışanlar erkek egemen yapıdan kadın egemen yapıya doğru ilerlemiştir. Temelinde bilgi ve hizmet sektörü bulunan bu yapıda teknoloji yoğunlukta çalışılması iş piyasasındaki kadın istihdamını da arttırmıştır(Yelkikalan, 2006:45).

Toplumda ikinci planda, silik karakter olarak görülen kadın, tarihsel süreç içerisinde yaşanan olaylar dahilinde varlığını ortaya koyabilmek adına grevler, protestolar ve ayaklanmalarda bulunarak sosyal, ekonomik ve siyasal alanda birçok hak elde etmekle beraber sahip oldukları hakları korumak amacıyla sendikalara katılmışlardır. Değişen dünya ve gelişen teknoloji ile beraber dünya nüfusunun yaklaşık olarak yarısını oluşturan kadın günümüzde her alanda varlığını kanıtlamış ve iş dünyasında önemli yere sahip olmuştur.

3.4.2.Türkiye’de Kadın Statüsünün Tarihsel Gelişimi

Dünyada meydana gelen gelişmelerden etkilenen ülkelerden biri de Türkiye’dir. Ülkemizde cumhuriyet’in ilan edilmesi ile beraber gerçekleştirilen devrimler, kadınlara toplum içinde varlıklarını gösterebilecekleri mühim haklar sağlamıştır. Fakat bu hakların yalnızca korunmuş olması, uygulamaya geçirilmemiş olması kadınların çalışma hayatına katılımını geciktirmiştir(Kocacık ve Gökçaya, 2005: 196).

Cumhuriyet döneminde kadın çalışanlar ile ilgili ilk istatistiki veriler, 1927 yılında gerçekleştirilen sanayi sayım verileridir. Bu verilere göre istihdam eden kadın oranı %25,58’dir. Bu da her dört işçiden birinin kadın olduğunu göstermektedir. 1927 ve 1942 yılları arasında yürürlükte olan Teşvik-i Sanayi Kanunu kapsamındaki kuruluşlarla ilgili kadın istatistiklerine göre, 1932-1934 yılları arasında çalışan kadınların oranı %25 olup 1947 yılına kadar söz konusu oranda önemli bir farklılık olmamıştır(Demir, 2014: 11-12). 1950’li yılların ortalarından itibaren kadın iş gücünde oransal olarak düşüş yaşanmıştır bu düşüşün sebebi, kente göç ederek tarımsal faaliyetlerden uzak kalan kadının iş gücüne katılan nüfusa dahil edilmemesinden kaynaklanmaktadır. Kırsal bölgede yaşayan kadınlar ekonomik gelirleri ve sosyal güvenlikleri olmadan ücretsiz aile işçileri olarak işgücüne dahil

olmakta, kentlerde yaşayan kadınların büyük bir kısmı ise, ev kadını olarak görülmekte ve işgücüne dahil edilmemektedir(Önder, 2013: 36). 1970'lerin sonuna doğru türk ekonomisi önemli boyutlara varan yüksek enflasyon ve ödemeler bilançosu açıkları sorunlarının üstesinden gelebilmek adına IMF desteğinde devamlılık tedbirlerini uygulamaya başlamış, ihracata yönelik sanayileşme stratejisini kabul etmiştir. Fakat sanayinin kadın işgücüne istihdam oluşturmaması nedeniyle sanayide çalışanların içinde kadınların oranı 1955-1980 döneminde %12,3'den %10,7'ye düşüş göstermiştir(Özer ve Biçerli, 2003: 64). 1980'li ve 1990'lı yıllarda ise ülkemizde kadın istihdamının önemli bir bölümü tarım sektöründe yer almıştır ve söz konusu sektörde çalışan kadınların büyük kısmı, 1950'lerde olduğu gibi gelir elde etmeden, sosyal güvenceleri bulunmadan ücretsiz, aile işçisi olarak çalışan kadınlardan meydana gelmekteydi(Demir, 2014: 12).

1990 sonrası ve 2000'li yıllarda toplumsal, ekonomik ve siyasal gerekçeler ile küçük girişimciliğin geliştirilmesi, yaygınlaştırılması, kadınların girişimci özelliklerinin ortaya çıkarılması ve desteklenmesi zaman içinde yoğunluk kazanmıştır(Demir, 2015: 16). 2000'li yılların başından günümüze Ülkemizdeki kadınların işgücüne katılım oranlarını ele alan TÜİK verilerine göre 2000'de %26,6, 2005'te %23,3, 2010'da %27,6, 2012'de %29,5, 2013'te %31,9 ve günümüze gelindiğinde 2015 yılı kadın işgücüne katılım oranı %32,1, 2016'da ise %32,7 gibi bir seyir izlemiştir. Son 16 yıl ele alındığında kadın istihdam oranlarında istikrarlı bir artış söz konusudur.

Türkiye'de kadınlara sosyal ve ekonomik hayatta tanınan hakların gelişim süreci ve kadın-erkek eşitliği hususunda geçmişten günümüze yapılanları gösteren kronolojik veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 7. Türkiye’de Kadın Haklarının Gelişim Tablosu.

Tarih	Gerçekleşen
1847	Kız ve erkek çocuklara eşit miras hakkı tanıyan İrade-i Seniye yayımlandı.
1858	Kız rüştiyeleri açıldı.
1870	Kız öğretmen okulu Dar-ül Muallimat açıldı.
1897	Kadınlar ücretli işçi olarak çalışmaya başladı.
1913	Kadınlar ilk kez devlet memuru olarak çalışmaya başladı.
1914	Kadınlar tüccarlık ve esnaflığa başladı. İnas Darülfünunu adı altında kızlar için bir yüksek öğretim kurumu açıldı.
29 Ekim 1923	Cumhuriyet ilan edildi. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte kadınların kamusal alana girmesini sağlayan yasal ve yapısal reformlar hızlandı.
1930	Belediye yasası çıkarıldı. Yasa ile kadınlara belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı tanındı. Kadın ve çocukların korunmasına ilişkin ilk düzenleme Umumi Hıfzısıhha Kanunu ile yapıldı ve doğum izni düzenlendi.
26 Ekim 1933	Köy Kanunu'nda değişiklik yapılarak kadınlara köylerde muhtar olma ve ihtiyar meclisine seçilme hakları verildi.
5 Aralık 1934	Anayasa değişikliği ile kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanındı. Türkiye bu hakkı kadınlara tanıyan ilk Avrupa ülkesi oldu. Türk kadını bu yeni haklarını hemen kullandı.
8 Haziran 1936	İş Kanunu yürürlüğe girdi. Kadınların çalışma hayatına düzenleme getirildi.
1937	Kadınların yeraltında ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılması 1935 tarihli 45 sayılı ILO sözleşmesi ile yasaklandı.
22 Aralık 1966	Eşit değerde iş için kadın ve erkek işçiler arasında ücret eşitliğini sağlayan 1951 tarihli 100 sayılı ILO sözleşmesi onaylandı.
1985	Türkiye, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesini (CEDAW) imzaladı ve sözleşme ertesi yıl yürürlüğe girdi. Aynı yılda 5. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda kadınlar konusu ilk kez ayrı bir başlık olarak yer aldı ve bu konuda politikalar belirlendi.
1987	Kadınlar konusuna odaklanmış ilk resmi kurum olan Devlet Planlama Teşkilatı Kadına Yönelik Politikalar Danışma Kurulu kuruldu.
29 Kasım 1990	Kadının çalışmasını kocanın iznine bağlayan Medeni Kanun'un 159. maddesi Anayasa Mahkemesi'nce iptal edildi. İptal kararı 2 Temmuz 1992 tarih ve 21272 sayılı Resmi Gazetede yayımlandı.
25 Ekim 1990	Tarihinde kadın sorunları konusunda ulusal çapta bir mekanizma olarak Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSSGM) 3670 sayılı kanunla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı olarak kuruldu ve 24 Haziran 1991 tarihinde de Başbakanlığa bağlandı.
5 Nisan 1994	Dünya Bankası ile kadın konulu projeler yürütülmeye başlandı. Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nde bir Dokümantasyon Merkezi kuruldu.
Kasım 1995	Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı tarafından bölgedeki kadınların durumunun iyileştirilmesi ve kalkınma sürecine entegre edilmesi amacıyla planlanan Çok Amaçlı Toplum Merkezlerinin (ÇATOM) ilki Urfa'da açıldı. 2000 yılı itibarıyla bölgedeki sayısı 21'e ulaştı.
1996	Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı bünyesinde "Kırsal Kalkınmada Kadın Daire Başkanlığı" kuruldu
Eylül 1999	Türkiye, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığı Önleme Sözleşmesi'ni onaylarken koyduğu aile hukukunu ilgilendiren 15 ve 16. maddelerine ilişkin çekinceleri kaldırdı.
1999	Kadın erkek eşitliği açısından önemli değişiklikler içeren Medeni Kanun Tasarısı hazırlanarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunuldu.

(Kaynak: <http://kasaum.kocaeli.edu.tr/kronoloji.html>)(23.02.2017).

Ayrıca geçmişten günümüze Ülkemizdeki kalkınma planları dahilinde kadınlarla ilgili gerçekleştirilmiş ve gerçekleştirilecek çalışmalar, hedefler,

politikalar dönemler itibariyle şunlardır; 1990-1994 arası dönemde gerçekleştirilen Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planının yıllık programında kadınların eğitimlerinin ve istihdama katılım oranlarının dışında kadın girişimciliği ve aile içi şiddet konularına yer verilmekle beraber ilk defa toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik ifadeler bu kalkınma planında yer almıştır. 1996-2000 arasındaki dönemde Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında yer alan insan kaynaklarının geliştirilmesi bölümünde, nüfus ve aile planlaması alt başlığında kadınların toplum içerisindeki yerinin iyileştirilmesi hususuna değinilmiştir. 2001-2005 arasında gerçekleşen Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ise kadın okur-yazarlığı, kadınların sağlık hizmetinden faydalanması ve kadın istihdamının arttırılmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır. 2007-2013 tarihleri arasında bulunan Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında Avrupa birliği ortalama değerlerine göre düşük olan işgücüne katılım ve istihdam oranlarında artış sağlanamadığı bu oranların düşük seviyede olmasının kadınların işgücüne ve istihdama katılamamasından kaynaklandığı belirtilmekle beraber konuya ilişkin iyileştirici hedefler belirlenmiştir. 2014-2018 dönemini kapsayan Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planına bakıldığında öncelikle genç kesim ve kadınların işgücüne katılımlarının sağlanması, istihdamın arttırılması, işsizliğin azaltılması, iş kazalarının önleyecek tedbirler alınması, nitelikli işgücünün arttırılması gibi konuların önemini koruduğu belirtilmektedir. Bu bilgilerden yola çıkılarak kadınların karar alma sisteminde daha fazla bulunmaları, kadın istihdamının arttırılması, eğitim seviyelerinin yükseltilmesi, aile ve iş hayatının uyumlaştırılması Onuncu Kalkınma Planı Hedef ve politikaları arasında bulunmaktadır(Önder, 2013: 36).

3.5.Kadın Girişimciliğinin Önemi

Günümüzde kadın girişimciliği ekonomik yaşamın olmazsa olmazları haline gelmiştir. Pandit Jawaharlal Nehru'nun (2011) "*Kadınlar ileriye gittiği zaman, aile ilerler, köy ilerler ve ulus ilerler*" görüşü kadınların, sosyal, ekonomik, toplumsal alanda ve ülke refahında yadsınamaz bir yere sahip olduğunun göstergesidir(Padmavathi, 2011: 67). Kadın girişimciler, hassas bir ekonomik yapıya sahip ülkemiz koşullarında ekonominin canlandırılmasında, çalışan sayısında meydana gelecek artışta ve küresel ölçekte faaliyetine devam eden işletmelerin kurulmasında sağlayacakları ciddi katkılar dolayısıyla önem arz etmektedir(Soysal,

2010b: 73). Öyle ki teknolojik, endüstriyel ve sosyal alanda meydana gelen gelişmeler, çağımız koşullarında iş dünyasında yer alan kadın sayısını arttırmakla beraber bilgiye erişimi kolaylaştırmış ve eğitilmiş kadın oranını yükseltmiştir. Böylelikle iş yaşamının birçok alanında kadınlar yer alamaya başlamıştır. Yaşanan bu gelişim ve değişimlerle zaman içinde kadınlar kariyer sahibi olmak adına girişimciliğe yönelmeye başlamışlardır. Ülke nüfusu göz önüne alındığında kadın nüfusu yaklaşık olarak toplam nüfusun yarısı kadardır. Durum böyleyken söz konusu kadın nüfusunun girişimcilik alanında ya da iş dünyasında kendini göstermesi kendi ekonomik özgürlüğünün ve refahının yanında ülke ekonomisinin ve toplumun kalkınmasına sağlayacağı katkılar açısından da önemlidir(Güney, 2006: 26).

Ülkedeki kalkınma bölgelerdeki kalkınmanın toplamından oluşmaktayken her bölgede eşit kalkınmadan söz etmek mümkün değildir. Bölgeler arasındaki söz konusu dengesiz kalkınma az gelişmiş bölgelerde kadın girişimciliğin teşviki ve kaynakların bu yönde kullanılmasıyla azaltılabilir. Kadınlar yapıları itibariyle gerek sosyal yaşamdaki ilişkileri gerekse iş ve özel yaşam dengesini iyi kurduklarından çalışma hayatlarında başarıyı yakalarlar. Bu başarı sayesinde zayıf kalmış bölgelerde sağladıkları kalkınma ile eşitsizliğin önüne geçen ve ülke refahına katkıda bulunan kadın girişimciler büyük önem taşımaktadırlar(Göküş vd., 2013: 87). Kadın girişimciliğinin önemi, sosyal ve ekonomik anlamda kadına, topluma ve ülkeye sağladığı yararlarla ölçülmektedir. Kadın girişimciliği, mevcut ekonomi piyasasında yeni iş alanlarının oluşmasına, işgücünün nitelik kazanmasına, işgücüne katılım oranlarının artmasına, bölgeler arasındaki ekonomik dengesizliğin giderilmesine, yerel ekonomilerde sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunulmasına, kadının yaşadığı toplumda kendini gerçekleştirme ve kendine güven duymasına, gelenekselci toplum yapısının kalıplarını kırmaya ve tüm bunların sonucunda toplumun ve Ülkenin refah seviyesinin artmasına, kalkınmasına bulunduğu katkılar itibariyle önemli yere sahiptir(Tamer, 2013: 653; Keskin, 2014: 72; Göküş vd., 2013: 91; Can ve Karataş, 2007: 252).

3.6.Kadınları Girişimciliğe Yönlendiren Etkenler

Çağımız şartlarında birçok kadının girişimciliği seçmesinin temelinde, işini özgürce yapabilme, risk faktörü ile başa çıkabileceğine olan inanç, yönetilmekten

ziyade yönetici olma isteği ve piyasa koşullarındaki gelişmelere ayak uydurabilme gibi nedenler yatmaktadır. Tüm bu nedenlerin yanında hedeflenen başarının gerçekleştirilebilmesi için söz konusu işin geleceği ile ilgili stratejiler belirleyebilmek, işin bugünü, geleceği hakkında sağlıklı kararlar verebilmek ve zaman planlamasını iyi yapabilmek önemlidir(Güney, 2008: 248-249). Girişimci olmak isteyen kadınların bu isteğe sebep güdüleri üzerine Delhi’de araştırma yapan Malhotra ve Dhillon’un (1993) yaptıkları araştırma sonucu ulaştıkları veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır(Arıkan, 2004: 285).

Tablo 8. Girişimci Olmak İsteyen Kadınların Bu İsteğe Sebep Güdüleri.

GÜDÜ	SIKLIK	YÜZDE
Başarma	11	27.5
İlgi Çeken Alan	11	27.5
Özgürlük	5	12.5
Mali Yaptırımlar	4	10.0
Rahat Yaşam Standardı	4	10.0
Bir İş ile Uğraşma İsteği	2	5.0
Rahat İkili Bir Rol	1	2.5
Yatırım	1	2.5
İş Olanadı Yaratma İsteği	1	2.5

(Kaynak: Dhillon(1993); Aktaran: Arıkan, 2004: 285).

Tabloda da görüldüğü üzere kadınların ilgi alanları ile ilgili kendi işlerinde bağımsız olarak başarı elde etme güdüsü girişimde bulunmak için ilk üç sırada gelmekteyken bunu mali yaptırımlar, rahat yaşam standardı, bir iş ile uğraşma isteği, rahat ikili bir rol, yatırım ve iş olanağı yaratma isteği takip etmektedir.

Tekin’e (2005a) göre söz konusu güdülerin yanı sıra kadınları girişimci olmaya teşvik eden diğer sebepler arasında; aileden miras yoluyla iş yerinin ya da işletmenin kalmış olması, aile geçiminin sağlanmasında yaşanan ekonomik sıkıntıların kadını çalışma hayatına itmesi, istihdam alanı içinde kadınların maaşlı çalışma imkanlarının azlığı ve alternatif bulunmayışı, toplumda alışıl gelmiş önyargılar nedeniyle kimi iş alanlarında kadınlara yer verilmemesi ve kadının yerinin

evi olduğu düşüncesi kadını evde kendi imkanları dahilinde yapılan girişimciliğe itmiştir(Tekin, 2005a: 318-319).

Goyal ve Parkash'a (2011) göre ise kadınların girişimciliğe yönelmelerinin temelinde kendini gerçekleştirme ve finansal açıdan sağlayacağı özgürlükle kendisinin ve ailesinin yaşam standartlarını yükseltme isteği yatmaktadır. Goyal ve Parkash bu yönelişin temelindeki nedenleri şu şekilde sıralamışlardır. Toplum içinde belli bir statüye, eğitilmiş ve belli bir vasfa sahip olma isteği, çevresindekilere örnek olma, aileye maddi açıdan destek olma, çevresinden veya aileden duyduğu başarılı girişimcilik hikayeleri, değişen, gelişen koşullar karşısında yenilikçi ve ilgi gören fikirlere sahip olma ve çocuklarına iyi bir gelecek yaratabilme isteği kadınların girişimciliği tercih etmelerindeki nedenlerdendir(Goyal ve Parkash, 2011: 197).

Kadınların girişimcilik faaliyetlerinde bulunmak istemelerindeki tüm bu nedenleri iten ve çeken nedenler olarak ikiye ayırmak mümkündür(Keskin, 2014: 74; Yetim, 2002: 90). Bahsi geçen nedenler tablo dahilinde gösterilecek olursa;

Tablo 9. Kadınları Girişimciliğe İten ve Çeken Etkenler

Kadınları Girişimciliğe İten ve Çeken Etkenler	
İten Etkenler	Çeken Etkenler
*Cam tavan sendromu, * Belli bir gelire sahip olma isteği, * İş bulma konusunda yaşadıkları sıkıntı, *Ücretli istihdam edebilecekleri alternatiflerin bulunmayışı, * Mali açıdan erkeklere göre dezavantajlı durumda olmalarıdır.	*Yaşam kalitesini yükseltme isteği, *Ekonomik özgürlüğe erişme, *Sağlayacağı başarı ile kendini gerçekleştirme, *Kendi işinin yöneticisi olma, *İlgisini çeken alanda çalışma isteği, *Esnek çalışma saatleri ile çalışma isteği, *Tecrübelerini uygulamaya koyma isteği, *Kendi hayatını yönetme isteği, *Kendini geliştirme isteği, *Belli bir alanda başarı elde etme isteğidir.

3.7.Kadın Girişimcilik Türleri

Ataerkil toplum yapısı itibariyle hayatın her alanında çalışma alanı da dahil olmak üzere erkekler ön planda olmuştur. Zaman içinde ekonomi piyasasında meydana gelen gelişmeler ve değişimler neticesinde kadın, çalışma yaşamında kendini göstermeye başlamıştır. Kadınlar duygu, düşünce kısacası varoluş yapısı

itibariyle erkeklerden farklı olmakla beraber İlgi görececek yaratıcı fikirlerini hayata geçirecek hırs ve bağımsızlık olgusuyla kendi işlerini kurmak adına girişimciliğe yönelmeleriyle kadın girişimciliği ortaya çıkmıştır(Şalvarcı ve Uncu, 2016: 1046).

Zamanla önem kazanan kadın girişimciliğini Goffe-Scase ve Gibb-Ritchie (1985) geleneksel, yenilikçi, evcimen ve radikal girişimci olarak dört türde ele almışlardır. Bu kategoriler kısaca açıklanacak olursa(Goffe ve Scase, 1985; Aktaran: Kutanis, 2006: 62; Gibb ve Ritchie1981; Aktaran: Top, 2006: 23-24);

- **Geleneksel Girişimci:** Bu girişimcilik tipindeki kadınlar genellikle lokanta, pansiyon, kuaför, bakım hizmetleri, sekreteryaya türü işlere sahip olmakla beraber bir yandan toplumun ev işleri, çocuk bakımı vs. gibi kadının üzerine yüklediği sorumlulukları yerine getirirken diğer yandan işinin gereklerini yerine getirmeye çalışan işi-ailesi arasında dengeyi sağlayan ve işini geliştirmeyi arzulamayan kadın girişimci tipidir.

- **Yenilikçi Girişimci:** Söz konusu girişimcilik türünde yer alan kadınlar, halkla ilişkiler, piyasa araştırmaları, reklamcılık, medya gibi yüksek eğitim gerektiren alanlarda çalışmaktadırlar. Bu girişimcilik türünde girişimcilik ülküleri, cinsiyete yüklenen sorumlulukların üzerinde gelmekle beraber teknolojik yenilikler ışığında işletmeyi geliştirmeyi hedefleyen ve bunun için çaba sarf eden kadınların tercih ettiği girişimcilik türüdür.

- **Evcimen (Aileci-Domestik) Girişimci:** Bu kategoride yer alan kadın girişimciler müşteri kitlesi ile daha çok küçük ölçekli, uzun süreli işler yapmaktadırlar. Kadınların evcimen girişimciliğe yönelmelerinin nedeni aile geçimine katkıda bulunmaktır. Bu girişimcilik türünde kadınlar, yenilikçi girişimcilik türünün aksine cinsiyete yüklenen sorumlulukları girişimcilik faaliyetlerinin üzerinde taşımakla beraber aileyi işe değil işi aileye uydurabilecekleri dengede çalışırlar yani kadının asli ve öncelikli görevi evi ve ailesidir.

- **Radikal (Köklü-Feminist) Girişimci:** Bu girişimcilik türünde yer alan kadınlar daha çok kadın haklarını savunan basın, eğitim, yayın, perakende satış gibi alanlarda bulunmaktadırlar. Bu kategoride ne cinsiyete yüklenen geleneksel rol ne de

girişimcilik faaliyeti ön planda değildir. Kadınların toplumdaki yerinin ikinci planda olmadığı, yaşamın her alanında kadın erkek eşitliğini benimseyen düşünce sistemi ön plandadır.

Küreselleşen dünyamızda kadın girişimciler, başarıyı hedefleyerek, olumsuzluklar karşısında yenilgiye düşmeyip kendilerini motive ederek ve ciddi çabalar sarf ederek girişimcilik faaliyetlerini devam ettirmeye çalışmaktadırlar. Yukarıda bahsi geçen kadın girişimcilik türlerine ek olarak literatürde kadın girişimci tiplerine ilişkin yer alan temel türler şunlardır(Tekin, 2005b: 32):

- İşletme ya da şirketin devamlılığı ile ilgili stratejik kararlarda ve faaliyetlerde yalnızca kendi karar veren kadın girişimciler,
- Şahsı adına sahip olduğu bir ya da daha fazla iş yeri bulunan veya Herhangi bir işyerinde ortak statüsünde girişimciliğini icra eden kadın girişimciler,
- Mal ve hizmet üretip bunları pazarlayan ya da pazarlanmasını başka bir el aracılığı ile gerçekleştiren kadın girişimci,
- Yönetici statüsünde bulunan kadın girişimcilerden oluşmaktadır.

Toplumun kadın üzerine yüklediği sorumluluklar, hayallerini gerçeğe dönüştürmek isteyen girişimci kadın türlerinin temelini oluşturmaktadır. Tüm bu verilere bakıldığında küreselleşen dünyamızda zaman içerisinde kadının toplumdaki statüsünde olumlu yönde meydana gelen değişim ve gelişimlerden söz etmek mümkündür.

3.8.Kadın Girişimcilerin Yaşadığı Sorunlar ve Çözüm Yolları

Girişimcilik, kişinin kendine ait bir iş yeri kurmak amacıyla belli riskleri göze alması olarak tanımlanırken; girişimci de, yenilikçi, risk alabilen, değişimi ve gelişimi takip edebilen, hedefi başarı olan kişi olarak tanımlanmaktadır. Bir ülkedeki girişimcilik oranı, girişimci birey sayısı ve başarılı girişimcilik örnekleri ile söz konusu ülkedeki refah seviyesi ve kalkınma oranı doğru orantılıdır. Bu nedenle gelişme aşamasında olan veya gelişmemiş ülkelerin kalkınmasında girişimcilik önemli yere sahiptir(Yelkikalan, 2006: 51). Gelişmekte olan ülkemizde de önemli

yere sahip olan girişimciliğin arttırılması için ülke nüfusunun yarısını oluşturan kadınların girişimciliğe teşvik edilmesi ve mevcut girişimci kadınların önündeki engellerin kaldırılması, gerekli kolaylıkların sağlanması gerekmektedir.

Ülkemizde ki kadın girişimciler, işlerini kurma aşamasında, kurduktan sonraki aşamada ve bu süreçte gelişen mevcut problemlerle karşılaşmaktadırlar söz konusu aşamalardaki problemlere değinilecek olursa(Çelebi, 1997: 39-40):

3.8.1.İş Kurma Aşamasında Karşılaşılan Problemler: İşe uygun yer bulma ve kiralama, geleneksel yapının hakim olduğu çevrenin iş kadınına yadırgaması, işin acemisi olma, tek başına sorumluluk üstlenme ve organize etmede sıkıntı yaşama, gerekli sermayeyi bulmada zorluk çekme, resmi kurum ve kuruluşlarla olan ilişkiler, gerekli mal ve teçhizat temininde zorluk yaşamak olarak sıralanabilir.

3.8.2.İş Kurulduktan Sonra Karşılaşılan Problemler: Yeteri kadar müşteri çekememe, beklenen geliri sağlayamama, deneyimsizlik, müşteri ilişkilerinde başarısız olma, yetersiz bütçe nedeniyle ödemeleri gerçekleştirememe, personel bulmada sıkıntı çekme, cinsiyet konusundaki önyargılar nedeniyle kendini kabullendirmede zorluk yaşama, iş alanında mevcut piyasada devamlılığı sağlayamama bu problemler arasında yer almaktadır.

3.8.3.Mevcut Problemler: Resmi kurum ve kuruluşlarla olan ilişkiler, nitelikli eleman temininde güçlük, enflasyon, ucuz ve kaliteli hammadde ve mal bulmada zorluk yaşama, müşteri sayısının az oluşu mevcut problemler arasında yer almaktadır.

Kadın girişimciler, bir yandan iş hayatındaki sorunlar diğer yandan iş hayatı nedeniyle cinsiyete yüklenen (aile, çocuk, ev işleri vs.) sorumluluklarda meydana gelen aksaklıklar dolayısıyla zor şartlarda amaçlarını gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar. Tüm bu zorluklara rağmen girişimcilik toplum tarafından ikinci plana atılan kadına kendini gerçekleştirme ve saygınlık kazanma imkanı sağlamaktadır(Soysal,2010b: 92).

Kadın girişimciliği, dünya genelinde birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de kadınların çalışma hayatında karşılaştıkları çeşitli sorunlar nedeniyle çıkış yolu

olarak ve risk olarak yeni liberal yaklaşımın kendilerine sunduğu kredi olanakları ve başarı elde etmelerine yardımcı olacak girişimcilik eğitimlerini alarak kendi iş yerini kurmaya yönlendirilmeleri ile ortaya çıkmıştır. Gelenekselci düşünce yapısına sahip toplum tarafından kadınların girişimcilik ile ilgili projelerinin toplumsal cinsiyet kapsamının anlaşılma-mış olması ise kadınların söz konusu girişimcilik faaliyetlerini sürdürmelerinde büyük bir engel olarak ortaya çıkmaktadır(Sallan Gül ve Altındal, 2016: 1370). Cinsiyet temelli pek çok sorun kadın girişimciliğinin ilerlemesi önünde büyük bir engel oluşturmaktadır. Bahsi geçen sorunlar ve çözüm yollarına ilişkin alternatif yollar aşağıda yer almaktadır.

- **Finansal Sermaye Yetersizliği:** Söz konusu problem cinsiyet fark etmeksizin tüm girişimcilerin ortak problemidir. Ancak kadın girişimciler erkeklere kıyasla ekonomik açıdan güvenilirliklerini destekleyecek finansal varlıklara ya da erkeklerin üzerine kayıtlı olması sebebiyle gayrimenkullere sahip olmadıklarından kendilerine finansal destek sağlayacak kuruluşlarla sıkıntılar yaşamaktadırlar. Öte yandan kadın girişimcilerin finans, muhasebe ve parasal mevzularda yeteri kadar bilgiye sahip olmamaları da temel problemlerdendir(Güney, 2008: 253). Para ve mal sağlayacak kurumların kredi ve teminat durumlarını iyileştirerek krediye ilişkin faizleri düşük seviyede tutması, teminat koşullarını hafifletmesi kredi sağlanacak alanları geniş tutması kısmen de olsa çözüm yolu olarak görülmektedir(Öztürk ve Arslan,2016: 7).

- **Geleneksel Toplum Baskısı:** Türk toplum yapısına bakıldığında kadının asli ve tek görevi ev işleri, çocuk bakımıyken, evin ve ailenin geçim masraflarını karşılayacak kişi de erkek olarak gösterilmektedir. Ancak hayat pahalılığı geçim şartlarının zorluğu nedeniyle erkek elde ettiği kazançla tek başına aileyi geçindirmekte zorluk yaşamasına rağmen toplum değerleri ve baskısı sebebiyle eşini çalıştırmanın çevre tarafından iyi karşılanmayacağı bir yana tek başına haneyi geçindiremiyor olmanın kendisini zayıf göstereceği yanılgısıyla kadının çalışmasına karşı çıkmaktadır. Toplumsal normlar ve değer yargılar sonucunda kadın iş gücüne dahil olamamakta ve girişimde bulunamamaktadır(Bedük, 2005: 107).

- **Cinsiyet Odaklı Ayrımcılık:** Yüzyıllardır süregelen cinsiyet ayrımcılığı iş alanında olduğu gibi siyasete katılım, sağlık, eğitim, kendi kararlarını alma ve

uygulama gibi alanlarda da kendini göstermektedir. Durum böyleyken kadınlar toplumda kendilerini gerçekleştirememekte ve ikinci plana atılmaktadırlar. Sosyokültürel değerler ve ataerkil toplum yapısı nedeniyle geçmişten günümüze kadar kadının yeri evidir, kız çocukları okumaz, kadının karar alma yetkisi yoktur, siyasete dahil olamaz gibi düşünceler sebebiyle kadın toplumdan iyice soyutlanmıştır. Söz konusu düşünce sistemini değiştirilerek cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılıp, kadının topluma kazandırılması konuya ilişkin bir yasa çıkarılıp bunun uygulanmasını beklemekle çözüme kavuşturulamaz söz konusu konuya ilişkin sürekli politikalar üretilip toplumun tüm kesimince uygulanmasıyla durum çözüme kavuşturulacaktır(Metin ve Arabacı Kariman, 2013: 74).

• **Cam Tavan Engeli:** Kadınların çalıştıkları yerde yükselmelerini sağlayacak gerekli eğitimleri tamamlamış ve başarıları göstermiş olmalarına rağmen yükselmelerine engel, geçilemeyen, görünmeyen bir engel ortaya çıkmaktadır bu engel cam tavan engeli olarak adlandırılmakla beraber temelinde cinsiyet eşitsizliğini barındırmaktadır. Bu engelin aşılmasına yönelik yaklaşımlara bakıldığında, ilk yaklaşımı benimseyen iş yerleri esnek çalışmayı öngörerek kadına doğum izni, süt izni, kreş gibi imkanlar sunmaktadır ki bu iş ve ev gibi sorumlulukları dengede tutmanın kadın sorunu olduğu gerçeğini değiştirmez. İkinci yaklaşımı benimseyen iş yerleri ele alındığında erkeklerin yaptığı işleri yapan kadınlara çalışma esnasında erkek gibi hareket ederek söz konusu işi yapmaları önerilir. Üçüncü yaklaşımı benimseyen iş yerlerinde ise söz konusu iş ile kadını uyumlu hale getirmek yerine kadını daha çok kadın ürünlerinin pazarlandığı alana yönlendirmeyi önermektedir. Tüm bu yaklaşımlar geçici çözümler ya da cinsiyet eşitsizliğini ön plana çıkaran öneriler olup dördüncü ve son aşamada da öngörüldüğü gibi bir sorunu çözebilmek için sorunun temellerine inip geliştirilecek sürekli çözüm önerileri ile söz konusu eşitsizliğin iyileştirilmesi ve cam tavan engelini aşılması gerekmektedir(Alican ve Sallan Gül, 2008: 60, 85-89).

• **Bürokrasi Temelli Engeller:** Ülkemiz şartlarında iş yeri açma ve onay işlemleri ağır işleyen uzun ve yorucu bir süreçtir. Kadın girişimciler için söz konusu işlemler bilgi eksikliği nedeniyle daha yorucu ve sıkıntılı geçmektedir. Söz konusu engellerin kaldırılması ilgili kuruluşların yapacakları idari ve yasal düzenlemeler sonucu

hafifleyecek aynı zamanda yol gösterici danışmanlık hizmetleri ile daha da kolaylaşacaktır(Öztürk ve Arslan,2016: 7).

• **Basmakalıp Hükümler (Deneyim Eksikliği, Başarısızlık Düşüncesi ve Güvensizlik):** Kadınların iş hayatında erkek girişimciler ile iş yapma ya da ortak bulma konusunda yaşadığı sorunlar ve ilgili alandaki tecrübesizlikleri bununla beraber eğitim yoksunluğunun neden olduğu özgüven eksikliği, kadının çevresi tarafından “başarıya ulaşamayacak” gibi klişeleşmiş yargılar başarıya ulaşamamasında en büyük etkidir(Soysal,2010a: 102). Söz konusu klişeleşmiş yargılardan sıyrılarak kendini topluma kabul ettirmek ve başarı elde etmek isteyen kadın bir sonraki maddede de ele alındığı gibi eğitim, bilgi ve becerilerini geliştirerek kendini gerçekleştirecek ve adından övgülerle söz ettirecektir.

• **Eğitim Seviyesinin Düşük Olması:** Kadının eğitim seviyesi yalnızca ekonomik faaliyetlere katılımında değil aynı zamanda buna benzer faaliyetlerin sürdürülmesinde de mühim yere sahiptir. Diğer ülkeler de olduğu gibi ülkemiz şartlarında da kadının eğitim seviyesi ile iş edinebilmesi arasında doğru orantı vardır. Kadını girişimciliğe çeken faktörler daha çok yüksek okul mezunu kadınlar için geçerliyken, iten etkenler ise eğitim seviyesi düşük kadınlar için geçerlidir. Ülkemizdeki kadınlar eğitim düzeylerini yükseltip, beceri ve bilgilerini arttırarak iş yaşamında daha fazla yer alabilmekle beraber yetersiz bilgi ve beceri gerektiren sıradan işler yerine iyi bir eğitim düzeyine sahip olarak girişimcilik alanında tecrübe kazanabileceklerdir(Keskin, 2014: 84).

• **Esnek Çalışma Saatlerinin Olmaması (Kısıtlı Zaman Olgusu):** Ülkemizde kadınların çalışma hayatında yeterince yer alamamalarının başında cinsiyete yüklenen ve iş yaşamında üzerine düşen sorumlulukları zaman kavramı açısından dengede tutamamasından kaynaklanmaktadır. Hem iş hayatındaki uzun çalışma saatleri hem de toplumsal cinsiyet rolleri gereği çocuk bakımı ve ev işleri gibi ağır sorumluluklar kadını yormakta ve strese sokmaktadır. Durum böyleyken kadın geleneksel toplumun cinsiyete yüklediği rolleri tam anlamıyla yerine getirememekte ve aile içinde huzursuzluk başlamaktadır. Bunun sonucu olarak da işi ile ilgili aileden olumsuz tepkiler görmektedir. Oysa esnek çalışma saatleri ile kadın hem evi hem de

iş i ile ilgili sorumluluklarını rahatlıkla yerine getirebilecek, istihdama katılımı artacak ve kısmi zamanlı niteliksiz iş lere yönelmeyecektir. Bu da kadının iş ve aile yaşamına ilişkin sorumluluklarını dengede tutmasını sağlayacaktır(Bariş ve Aşkın, 2016: 16; Metin ve Arabacı Karıman, 2013: 37).

• **Girişimcilikte Örnek Alınacak Modelin Bulunmıyışı:** Girişimciliğe yönelen kadınların aile ve yakın çevre geçmişleri incelendiğinde pek çok açıdan benzer özellikler gösterdikleri görülmektedir. Kadın girişimcilerin çoğunun ailenin ilk çocuğu oldukları, kendi işini icra eden anne ya da babaya sahip olmakla beraber yakın çevresinde başarılı girişimlerde bulunmuş örneklerin olduğu ortaya çıkmaktadır(Gürol,2000: 229). Aile ya da yakın çevrede girişimcilik ruhunu ortaya çıkaracak rol modellere sahip olmayan bireyler girişimciliğe teşebbüs etmektense daha çok bir işverene bağılı olarak çalışmayı tercih etmektedirler.

Ülkemizdeki geleneksel toplum anlayışı ile cinsiyete yüklenen ev iş i, çocuk ve yaşlı bakımı gibi sorumluluklar kadının görevi olarak benimsenmektedir. Kadın, sorumlulukların verdiği yoğunluk ve zaman darlığı nedeniyle iş gücüne ya kısmen niteliksiz işlerde çalışarak dahil olabilmekte ya da hiç dahil olamamaktadır. Bu sorunun üstesinden gelinebilmesi amacıyla devlet bütçesi düzenlenirken cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin kadın ve erkek eşitliği gözetilerek yeniden yapılandırmaya gidilmelidir. Bakım evleri ve kreş sayıları arttırılarak daha fazla sayıda kadın iş dünyasına kazandırılmalıdır. Hamilelik ve doğum dışında kalan sorumluluklar konusunda müşterek paylaşımın söz konusu olduğu kadın haklarını korumaya yönelik konularda hukuk alanında (Medeni Kanun, İş Kanunu, Sosyal Güvenlik Kanunları, Uluslararası kuruluşların karar ve sözleşmeleri) düzenlemeler yapılmalı ve kadın topluma, iş hayatına kazandırılmalıdır(Önder, 2013: 58-59).

Daha önce Türkiye’de kadın statüsünün tarihsel gelişimi başlığı altında ele alınan kalkınma planlarından 2014-2018 yılları arasında gerçekleşen ve gerçekleşecek olan Onuncu Kalkınma Planına bakıldığında iş gücü piyasasının etkinleştirilmesi amacıyla kadınların iş gücü ve istihdamdaki oranlarının artırılması hedeflenmekle beraber bunu gerçekleştirmek üzere; kadınlara yönelik istihdam teşviklerinin harekete geçirilmesi, çocuk, yaşlı, hasta bakımı için desteklerin

arttırılması ve girişimci kadınlara yönelik kapsamlı bir destek programının hayata geçirilmesi kadının yaşadığı sorunları ve engelleri ortadan kaldırmaya yardımcı olacak çözüm önerilerinden biridir(Demir, 2015: 18).

Ekonomik istikrarın zayıf olduğu, girişimci kadın örneklerinin az olduğu ve kadınların çalışma hayatında yeterince yer alamadığı ülkemiz şartlarında girişimci ruha sahip, parlak fikirleri olan ve başarıyı hedefleyen kadınların söz konusu planlarını uygulamaya koymalarını sağlayacak ve engelleri aşmalarında kendilerine destek olacak en büyük etkenlerden biridir motivasyon(Özdemir, 2010: 120). Bunun yanı sıra kadın girişimciliğinin tanıtılması, özendirilmesi ve gelişmesine katkı sağlayan ve kadınları girişimciliğe teşvik eden diğer bir unsur medyadır. Çevresinde girişimcilik konusunda rol model bulamayan ve nereden başlayacağı konusunda bir fikre sahip olmayan kadınlar medya kuruluşlarının hazırladığı başarılı kadın girişimci örneklerini konu olan programlar ile bilgilenmekte ve kendilerine bir yol haritası çizebilmektedirler. Geniş kitlelere ulaşma ve kadın girişimciliğin önündeki engelleri kısmen dahi olsa kaldırma da medyanın gücü yadsınamaz(Güney, 2006: 41).

3.9.Kadın ve Erkek Girişimci Karşılaştırması ve Aralarındaki Farklar

Erkeklerin egemen olduğu toplumsal yapı itibariyle gerek iş yaşamında gerekse sosyal yaşamda büyük zorluklarla karşılaşan kadının girişimci statüsünde iş hayatına dahil olması da bir takım problemleri beraberinde getirmiştir. Ancak tüm bu zorluklara rağmen kadınlar, girişimcilik konusunda erkeklerden farklı olarak sahip oldukları tecrübe ve bilgiler ışığında erkeklere oranla iş yaşamında daha başarılı olduklarını kanıtlamışlardır(Tamer, 2013:655). Hisrich ve Peters'in (2002) oluşturduğu ve kişilik özellikleri itibariyle kadın ve erkek girişimci karşılaştırmasını konu alan aşağıdaki tabloda çok sayıda benzer hususun yanı sıra farklılıklarda dikkatten kaçmamaktadır.

Tablo 10. Kadın ve Erkek Girişimci Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırması.

NİTELİKLER	GİRİŞİMCİ ERKEKLER	GİRİŞİMCİ KADINLAR
Güdüleyici Etken (Motivasyon)	İş ile ilgili hakimiyeti kendinde bulundurması, kişisel özgürlüğe sahip olması ve yaptığı işlerde başarı elde etmesinin sağladığı iş tatmini.	Özgür ve kendi fikir ve kararları doğrultusunda başarı odaklı hedefini gerçekleştirmiş olmanın sağladığı motivasyon.
Girişimciliği Harekete Geçiren Faktör	İcra edilen işe karşı duyulan memnuniyetsizlik nedeniyle aynı anda yeni iş arayışına girme ya da mevcut işi terk etme, planlarını gerçekleştirme isteği.	İcra edilen işin beklentiyi karşılayamamasından kaynaklı söz konusu alandaki fırsatları fark edip, değerlendirme isteği.
Fon Kaynakları	Banka mevduatları, kişinin kendi tasarrufu dahilinde yaptığı birikimler, yakın çevreden temin edilen borçlar ve yatırımcılardır.	Şahsi borçlar ve kişinin kendi tasarrufu dahilinde yaptığı birikimlerdir.
Mesleki Tecrübe	Farklı çalışma alanlarında veya çalıştığı alanda ünlü bir uzman ya da büyük başarılarla imza atmış bir şahıs olmak.	Hizmet sektörü ya da diğer iş alanlarında orta düzeyde yönetici olarak iş tecrübesine sahip olmak.
Kişisel(Karakteristik) Nitelikler	Hedef odaklı, kendine güveni üst düzeyde olan, ikna kabiliyeti gelişmiş, bağımsız hareket edebilen kendi kendinin patronu olan, yenilikçi hırslı ve kararlı olmak.	Hedef odaklı, hoşgörülü, kendine güveni orta düzeyde olan, hırslı, kararlı, gerçekçi, esnek olmak ve ekonomik-sosyal çevre ile iletişim kurabilmek.
Otobiyografi	25-35 yaş aralığında girişimde bulunarak iş yeri açmış olması, babasının her hangi bir alanda serbest mesleğinin olması, hanenin ilk çocuğu ve yüksekokul mezunu olmak.	35-45 yaş aralığında girişimde bulunarak iş yeri açmış olması, babasının her hangi bir alanda serbest mesleğinin olması, hanenin ilk çocuğu ve yüksekokul mezunu olmak.
Destekçi Ekipler	İş çevresinden arkadaşlar, alanında uzman şahıslar (muhasibeciler, avukatlar) ve iş alanındaki ortaklar ve eşten oluşur.	Alanında uzman kadın çalışma grupları, yakın arkadaş çevresi, eş ve aileden oluşmaktadır.
Girişim Çeşidi	Yapı işleri (inşaat) veya imalat sektörüdür.	Halkla ilişkiler, hizmet, eğitim ve danışmanlıktır

(Kaynak: Hisrich ve Peters(2002); Aktaran: Güney, 2008: 242-243).

Yukarıdaki tabloda kadın ve erkek girişimciler kişilik özellikleri itibariyle benzerlik gösteriyor olsalar da; güdüleyici etken, mesleki tecrübe ve iş konusundaki yetenekleri yönünden farklılıklar göstermektedirler. Söz konusu farklılıklar genellikle iş yerinin kuruluş sürecindeki problemlerin nitelikleri, fon kaynakları ve destek ekipleri gibi işlemler açısından daha belirgindir(Gürol, 2000: 230). Bununla beraber cinsiyet odaklı gerçekleştirilen çalışmalara bakıldığında kadın girişimcilerin

başarı hırsı, riske girebilme, iletişim yeteneği, farkındalık, fırsatları kaçırmama, yenilikçi düşünce yapısı, liderlik ve kararlı olma mevzularında erkekler ile aynı fikre sahip oldukları fakat belirsizliğe hoşgörü ile yaklaşma, kendine güven, iç kontrol ve bağımsız hareket edebilme konularında fikir ayrılığına düştükleri tespit edilmiştir(Uluköy ve Demireli, 2014: 53). Demartino ve Barbato'ya (2003) göre ise kadınlar, aile ve iş hayatını dengede tutma amaçlı girişimciliğe atılırken; erkeklerin girişimciliğe yönelme nedenleri ekonomik faktörlerdir(Kayalar ve Ömürbek, 2007: 188).

İngiltere'de kadınlar üzerine yapılan bir çalışmada, çalışanlardan yöneticileri hakkındaki görüşlerini belirtmeleri ve nasıl bir yönetici ile çalışmak istediklerini anlatmaları istenmiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında çalışanların kadın yönetici ile çalışmak istedikleri görülmüştür. Bunun sebepleri ise kadınların eğitime ve öğretme hususlarında erkeklerden daha başarılı olmaları, gelişim ve değişim karşısında uyumlu, pozitif, gayretli ve dikkatli olmaları, çalışan motivasyonuna erkeklerden fazla katkıda bulunmaları, çalışanla iletişim konusunda erkeklere oranla daha başarılı olmaları, iyi bir strateji ve problem çözme yeteneğine sahip olmalarıdır(Tamer, 2013: 653-654).

Kadın ve erkek girişimci arasındaki farklılıkları ele alan bir diğer araştırmacı Ronstandt'a göre ise Kadın girişimciler, erkeklere kıyasla icra edeceği işin getirisinden ziyade yaşam tarzına daha çok dikkat ederler, kadınlar toplumsal olumsuzluklar nedeniyle alışlagelmiş işlerin yapıldığı küçük iş alanlarında iş yeri açmaktadırlar. Bununla beraber kadınların işlerini kurmadan önce yapacakları iş ile ilgili erkeklere oranla daha fazla tecrübe edinmekle beraber işlerini kurduktan sonra yaptıkları işe erkeklere nazaran daha az zaman harcamaktadırlar(Çelebi, 1997: 21).

3.10.Ülkemizde Kadın Girişimcileri Destekleyen Kurum ve Kuruluşlar

Kadınların istihdama katılarak çalışma yaşamında daha fazla yer almaları ve fikirlerini hayata geçirecek girişimlerde bulunmaları gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri için önem arz etmekle beraber bu sayede yeni iş alanları oluşacak, işsizlik azalacak, refah seviyesini yükseltecektir. Tüm bunların hayata geçirilmesi ise bağımsız, risk alabilen, özgüven sahibi ve hedef odaklı kadın girişimcilerin teşviki ile

mümkün olacaktır(Kılınç Savrul ve Akyüz, 2016:165). Girişimde bulunan kadınların planlarını hayata geçirmek ve başarı odaklı hedeflerini gerçekleştirmek üzere destek aldıkları bazı kurum ve kuruluşlar aşağıda yer almaktadır.

3.10.1.Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM)

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, ülkemiz yaşam standartlarında cinsiyet farkı gözetilmeden eşitliğin sağlanması, sosyal ve ekonomik yaşamın her alanında kadın erkek ayrımının önüne geçilmesi amaçlı stratejiler belirlemek, politikalar üretmek ve bunları koordine etmekle beraber cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve devamlılığı için ön ayak olan örnek bir kurum olmayı hedeflemektedir. Bunu gerçekleştirmek adına Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER) işbirliğinde ülkemizdeki 18-30 yaş aralığında yer alan genç nüfusun yenilikçi fikirlerini teknoloji kapsamında hayata geçirebilecekleri ve kadınların sorunlarına çözüm yolları bulmayı hedefleyen Genç Fikirler Güçlü Kadınlar Projesi hayata geçirilmiştir(<http://kadininstatusu.aile.gov.tr>, 2017)

3.10.2.Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER)

Türkiye Kadın Girişimciler Derneği kadının girişimcilik yoluyla güçlenmesini hedeflerken aynı zamanda politik, sosyal ve ekonomik yönden de güç kazanmasını hedefleyen sivil toplum kuruluşudur. Kadının ekonomik bağımsızlığını kazanması ile güçlenebileceğini ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bu yolla hafifletilebileceğini savunmakla beraber kadınlara rehberlik, eğitim, mentörlük desteği sağlamak ve kadın-erkek fırsat eşitliği üzerine çalışmalar yapmaktadır. Tüm bu çalışmaları yer alan şu stratejiler ile sürdürmektedir. Bunlar, çalışma yaşamındaki kadın sayısını arttırmak için kadınların desteklenmesini teşvik etmek, kadınlara eğitim ve mentörlük vermek, söz konusu çalışmaları ülke geneline yaymak, kadın girişimciliğinin desteklenmesini sağlayacak yasal altyapıyı, finansal desteği ve teşviği desteklemek, kadınları girişimciliğe özendirerek eğitimler vermek, kadınların çalışma hayatındaki yerlerine ve girişimcilik faaliyetlerine ulusal ve uluslararası düzeyde referans olmaktır(<http://www.kagider.org>, 2017).

3.10.3.Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD)

İş hayatında örnek olacak nitelikte danışmanlık merkezi haline gelen, güçlü yapıya sahip sivil toplum kuruluşudur. MÜSİAD bünyesinde yer alan Kadın Çalışma Grubu da, Ülke çapında bulunan işveren kadınlara açık, üyelerinin bünyesinde buldukları sektörün çalışmalarına aktif katılımları, tecrübe, fikir beyanı ve önerileriyle yönlendirmek amaçlı kurulmuş bir alt çalışma grubudur. MÜSİAD, girişimci kadınlar ile ilgili genel bir strateji belirleme, kadınların nitelik ve nicelik açısından bir üst seviyeye taşınması ve donanımlı hale getirilmeleri hususunda politika tayin etme, kadın girişimciliğinin geliştirilmesi ve girişimci kadın sayısının artırılması, sorunlarına çözüm bulunması ve zorlukların üstesinden gelebilmeleri için yönlendirmelerde bulunmaları konusunda destek sağlama, kadınlara ilişkin hazırlanan yasa tasarıları ile ilgili görüş bildirme ve öneride bulunma, sosyolojik ve ekonomik açıdan sorunları çözecek projeler geliştirme, çalışma ortamında kadınlara kendilerini ifade edebilecekleri fırsat üstünlüğünü tanıma, eğitim seviyelerini yükseltmeye yönelik çalışmalarda bulunma ve çalıştıkları alanda uzmanlaşmalarını ve çalışma hayatında daha fazla yer almalarını sağlamak, kamu kurumları ile olan ilişkileri güçlendirerek kadınların çalışma hayatına daha fazla katılmalarına ve teşviklere ilişkin önerilerde bulunmayı hedeflemektedirler (<http://www.musiadkadin.org>, 2017).

3.10.4.Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK)

TESK, bir sivil toplum kuruluşu olmakla beraber hazırladığı on iki projeden biri olan kadın girişimcilerin desteklenmesi projesinin odak noktası eğitimidir. Proje eğitim ve danışmanlık kanalıyla küçük aile işletmelerinin kurulması ve sürekliliğinin sağlanması hususunda kadınlar arasında girişimcilik faaliyetlerini desteklemeyi amaç edinmiştir. Yirmi dört aylık proje uygulama süreci nihayetinde elde edilen çıktılar şunlardır: 1816 kişi kendi işini kurabilecek donanıma sahip hale gelmiştir, kadınlar bir işe başlarken faydalanacakları olanaklar hakkında bilgi sahibi olmuşlardır, kadınlara eğitim verme ve danışmanlık hizmeti sunma üzerine beş eğitim merkezi oluşturulmuştur, diğer bölgelerde oluşturulacak eğitim merkezleri ile ilgili temel oluşturulmuştur(<http://www.tesk.org.tr>, 2017).

3.10.5.Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)

Sivil Toplum Kuruluşu olan TOBB bünyesinde yer alan Kadın Girişimciler Kurulu, kadın girişimciliğın nicelik ve nitelik yönünden gelişmesi hususunda politikalar oluşturulmasına ve mevcut politikaların geliştirilmesine katkıda bulunan, girişimciliği düşünen kadınlara eğitim veren, fikirlerini hayata geçirebilecekleri desteği sağlayan, girişimcilik kültürünün kadınlar arasında gelişmesine liderlik eden bir kuruldur. Söz konusu kurulun tüm bu sayılanların yanında gerçekleştirmeyi hedeflediği diğer amaçları şunlardır: Yurt dışı ülkelerinde iş yeri sahibi yabancı girişimciler yanında staj imkanı sağlamak, kadın girişimcilere tecrübe sahibi girişimciler yanında staj imkanı sunmak, girişimci ruha sahip kişilerin bu özelliklerini fark edebilmelerini sağlamak ve kendi işlerini kurmaları yönünde teşvik etmek amaçlı panel, eğitim, seminerler düzenlemek, iş yerini yeni açan girişimcilere deneyimli girişimciler tarafından belli zaman dilimlerinde destek sağlanması hususunda köprü olmak, kadın girişimciliği ile ilgili tüm bilgileri sürekli güncelleyerek ve detaylı olarak sunmaya hazır bir kadın girişimciler web portalı hazırlamak gibi çalışmalarını yürütmek gibi hedefleri bulunmaktadır (<https://www.tobb.org.tr>, 2017).

3.10.6.Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV)

Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı, 1986 yılında gelir seviyesi düşük kadınların yaşam standartlarını yükseltmek böylelikle yerel kalkınmaya destek olmak amaçlı kurulmuş kar amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşudur. Çalışma ilkeleri arasında kadınların sahip oldukları değerlere saygı duyma, kendilerine duydukları güveni arttırma, sosyalleştirme ve çevrelerine karşı yabancılaşmalarını engellemeye çalışma yer almakla beraber gerçekleştirdiği tüm çalışmalarını ve projelerini gelir durumu düşük olan kadınların ve çevrelerinin sinerjisi ile geliştirme, dar gelirlerle hayatlarını idame ettirmeye çalışan kadınların zor şartlarla mücadeledeki yaratıcılıklarına, kendi yaşamları ve bakmakla yükümlü olduğu insanların hayatlarını idame ettirmeye çalışma güçlerine inanır, problemlerin yerel düzeyde ve tüm sektörlerin ortak çalışması ile üstesinden gelinebileceğine olan inancıyla merkezi ve yerel yönetimler özel sektör, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve toplumdaki

diğer kesimlerle işbirliği yapmak çalışma ilkeleri arasında yer almaktadır(<http://www.kedv.org.tr>, 2017)

3.10.7.Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı bir devlet kurumu olup KOSGEB'e ilişkin detaylı bilgi girişimciliğe destek veren kuruluşlar başlığı altında incelenmiştir. Buna ek olarak kadın girişimcilere ücretsiz olarak sertifika programı kapsamında sunduğu eğitimler neticesinde almaya hak kazanacakları devlet destekli kredi imkanı ile ev hanımlarının başarı odaklı planlarını hayata geçirebilecekleri desteği sağlamaktadır. Aynı zamanda 2016 yılında Türkiye Halk Bankası ile yapılan anlaşma neticesinde KOSGEB onaylı iş planı projesine sahip en fazla 30 yaşında olan genç kadın girişimcilere faizsiz kredi imkanı sunulmaya başlanmıştır (<http://www.kosgebkredi.net>, 2017).

3.10.8.Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM)

Kadın ve Demokrasi Derneği, bir devlet kurumu olup; kadının cinsiyete yüklenen rolü olan aile içi ve sosyal rollerinin dengede tutulmasını, kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamayı, aile ve kadın ile ilgili konularda hayatı kolaylaştıracak ve yaşam standartlarını yükseltecek spor, çevre, sanat, medya, hukuk, sağlık ve ahlaki değerler ile ilgili her konuyu çalışma alanı içerisine dahil etmeyi, kadınları sosyal hayatlarında ve aile içindeki yaşamlarında üretken birer birey olmaya teşvik etmeyi bu konu ile ilgili faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarını desteklemeyi, kadınların bilgi ve tecrübelerini ülkemizdeki siyasal, sosyal ve ekonomik düzenin gelişmesi yönünde değerlendirmeyi ve kadın haklarını koruyarak demokrasi, hukuk üstünlüğü ve insan haklarına duyulan saygının benimsetilmesine katkıda bulunmayı misyon edinmiştir. Söz konusu misyon doğrultusunda farklı alanlarda istihdam eden ve farklı tecrübelere sahip toplumun önde gelen kadınlarını bir araya toplayarak bir beyin takımı oluşturmayı amaç edinmiştir(<http://kadem.org.tr>, 2017).

3.10.9.Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi (KEİG)

Kadın İstihdamı ve Girişimi, kadınlara yönelik yapılan ayrımcılıkların en hissedilir olan alanlardan biri olan kadın emeği ve istihdamına dikkat çekip konu üzerine çalışmalar yapılmasına önayak olmuştur. Kadın İstihdamı ve Girişimi Platformu; emek, kadın istihdamı, kadına yönelik erkek şiddeti, kadınların politik katılımı gibi cinsiyet eşitliğinin değişik alanlarında faaliyette bulunan on altı ilden otuz iki kadın örgütünün bir araya geldiği Platformdur. Bu Platformun çalışma temelinde kadın emeği ve istihdamı yer almakla beraber söz konusu platform bu alanlar üzerine bilgi üretir, stratejiler belirler mevcut politikaya öneriler sunar. Amacı, kadının çalışma hayatında belli bir yer edinmesi ve kendini gerçekleştirmesidir. Kadınlara çalışma ortamında fırsat eşitliğinin sağlanması, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, maaşta kadın erkek ayrımına gidilip cinsiyet eşitsizliği yaparak kadın çalışana emeğinin karşılığı olarak erkekten düşük bir maaş verilmesinin önüne geçilmesi için politikalar oluşturulmasıdır(<http://www.keig.org>, 2017).

3.11.Türkiye’de Kadın Girişimcilik Alanında Yapılmış Bazı Çalışmalar

Yazınsal alanda kadın girişimciliği üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Bunlara ait kimi örnekler ele aldığı konular ve sonuçları itibariyle aşağıdaki şekilde ele alınmıştır.

Şahin’in (2006) “*Kadın Girişimcilik ve Konya İlinde Kadın Girişimcilik Profili Üzerine Bir Uygulama*” konulu çalışmasında, kadın girişimcilerin liderlik ve yöneticilik alanında genel profil niteliklerinin, karşı karşıya kaldıkları problemlerin, başarısızlık nedenlerinin belirlenmesine ve karşılaştıkları sorunlara çözüm önerilerinin üretilmesine değinilmiştir. Bu çalışmadan elde edilen bulgular sonucunda; girişimcilik faaliyetlerinin kadınların kişisel gelişimini olumlu etkisine, iş hayatında karşılaştıkları zorlukların temelinde, toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel yapısındaki bazı aksaklıkların yattığına, girişimciliğin stresli bir iş yaşamına ve aile hayatına sebebiyet verebileceği ve girişimcilerin “kadın” olmalarının çalışma yaşamlarını özellikle diğer çalışanlarla ilişkiler yönünden olumsuz yönde etkilediği sonuçlarına varılmıştır(Şahin, 2006).

Şekerler'in (2006) "*Kadın Girişimciler, Karşılaştıkları Sorunlar ve Bu Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri*" konulu çalışmasında, kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunlar üzerinde durulmuş olup, söz konusu sorunlar için çözüm yolları aranmış ve öneriler üretilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada kadın girişimcilerin karşı karşıya kaldıkları problemlere yönelik getirilen çözüm önerileri şunlardır: Girişimci kadınlar, bilim ve teknolojiye yenilikleri yakından takip etmeli, çalışma alanlarında karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik ilgili kurum ve kuruluşun desteği sağlanmalı, vergi düzenlemeleri yapılmalı, kredi imkanlarında kolaylık sağlanmalı, bürokratik işlemler kolaylaştırılmalı, eğitim imkanları sağlanmalı ve kadın erkek ayrımcılığının önüne geçilmesi yönündedir(Şekerler, 2006)

Güleç'in (2011) "*Kadın Girişimciliği-Karaman Örneği*" konulu çalışmasında ele alınmak istenen temel problem, girişimcilik faaliyetlerinde bulunmaları ve iş yaşamına katılmalarında eğitimin etkisinin araştırılmak istenmesi ve girişimci kadınların sahip oldukları profil özelliklerinin saptanmasıdır. Bu çalışmadan elde edilen bulgular sonucunda; girişimci kadınların, ücret karşılığı çalışmaktansa kendi işini kurmayı istedikleri, geleceğe dair, sektörde kalıcı olmayı, kaliteyi iyileştirmeyi ve işte mevcut durumla devam etmeyi planladıkları, girişimcilik faaliyeti ile özgüvenlerinin arttığı görülmüştür(Güleç, 2011).

Çabuk vd.'nin (2015) "*Kadın Girişimcilerin İş yaşam Süreçlerinin İncelenmesi: Adana İlindeki Girişimciler Üzerine Bir Uygulama*" konulu çalışmasında; girişimci kadınların profilinin belirlenmesine, karşı karşıya kaldıkları zorluklar ve problemlerin tespitine değinilmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda; kadınları girişimcilik faaliyetinde bulunmaya iten en temel nedenin maddi ihtiyaçlar olduğu görülmüştür(Çabuk vd., 2015).

Palaz ve Turgut'un (2009) "*Kadın Girişimcilerin Kişisel ve İş Yaşamına İlişkin Özellikleri, Motivasyonları ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma; Bandırma Örneği*" konulu çalışmasında; Bandırma ilçesinde girişimcilik alanında faaliyet gösteren kadınların genel özelliklerinin tespitine değinilmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda; iş kurma sürecinde kadın girişimcilerin karşı karşıya kaldıkları en temel sorunun bürokratik işlemler ve sermaye temini olduğu belirtilmiş, devletten beklentilerin ise, kredi olanaklarının iyileştirilmesi, çocuk, yaşlı bakımı için hizmet

sağlanması ve vergi kolaylığı getirilmesi yönünde olduğu tespit edilmiştir(Palaz ve Turgut, 2009).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. YÖNTEM

4.1.Araştırma Yöntemi

Bu bölümde Düzce ilinde kadın girişimcilik profilinin belirlenmesini konu alan çalışmanın araştırma yöntemi ile ilgili değerlendirmelere yer verilmiştir.

4.2. Araştırmanın Amacı

Kapsamını, Düzce ilinde yer alan kadın girişimcilerin oluşturduğu söz konusu çalışmanın temel amacını, Düzce’de kadın girişimcilik profilinin saptanması ve bu kapsamda girişimci kadınların sorunlarını belirleyip bu sorunlara çözüm önerileri getirmek oluşturmaktadır. Bu temel amacın yanında kadın girişimcilerin kurdukları iş yerlerinin faaliyet alanları, girişimsel faaliyete başlama güdüleri, demografik özellikleri, geleceğe dair planları ve devletten beklentilerini belirlemekle beraber bu sorunların çözümü kapsamında ilgililere, kadın girişimcilerin yaşadıkları zorluklar, sorunlar ve engeller ile ilgili çözüm önerileri getirmek ve ilgili yazınsal alanda çalışacak olanlara destek sağlayacak verilerin ortaya çıkarılması şeklinde alt amaçlar da bulunmaktadır. Girişimcilik alanında Düzce ilinde yapılan çalışmalar incelendiğinde çalışmaların genellikle öğrencilere verilen girişimcilik eğitimi üzerine olduğu görülmektedir. Ancak, bu çalışmada girişimcilik, kadın girişimci profilinin belirlenmesi açısından ele alınmış olması nedeniyle diğer çalışmalardan farklı, özgün ve öncül bir çalışmadır.

4.3.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 2012-2016 yılları arasında Düzce il merkezinde, KOSGEB desteği (Yeni Girişimci Desteği) alarak iş yeri açmış 178 kadın girişimci oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini oluşturan 178 kadın girişimci arasından

araştırmacının kararı doğrultusunda söz konusu araştırma problemine cevap bulacağına inanılan 10 denek kasti örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir.

Kasti örnekleme tekniğinde söz konusu örneği oluşturan katılımcılar araştırmacı tarafından araştırma sorunlarına cevap bulacağını düşündüğü deneklerden oluşur. Yani katılımcıların tespit edilmesinde temel ölçüt araştırmacının yargısıdır. Söz konusu örnekleme denekler rastgele seçilmemektedirler(<https://cesutcu.files.wordpress.com>, 2017). Düzce’de Kadın Girişimcilik Profiline belirlenmesine yönelik yapılan çalışmada araştırmacı Düzce merkezi kapsamında kadın girişimcilik konusunda tipik öncüler olduğuna inanılan kişi ya da kişilerle görüşülerek araştırma sorularına Düzce KOSGEB İl Müdürlüğünden isim ve adres listeleri alınan kadın girişimciler araştırmacı önyargısı, Düzce’de ki bilinirlikleri ve görüşmeyi kabul etmelerine göre örnekleme dahil edilmiştir.

4.4.Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın amacı doğrultusunda nitel bir araştırma yapılmıştır. Düzce ilinde kadın girişimciliği üzerine daha detaylı verilere ulaşmak ve kadın girişimciliğinin daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla nitel araştırma yapılması uygun görülmüştür. Sosyal bilimler alanında, nitel araştırma yöntemi hızla önem kazanmakta, gelişmekte ve zamanla artarak kabul görmektedir. Nitel araştırma ile ilgili açıklamalara aşağıdaki şekilde değinilmiştir.

4.4.1.Nitel Araştırma Yöntemi

Toplumunu oluşturan her bireyin kendine has bir kişilik ve düşünce yapısına sahip olması iletişim konusunda zaman zaman karmaşıklığa ve anlaşmazlığa neden olabilmektedir. Değişkenlerin sosyal olaylarda kontrolü güçtür. Bu sebeple bireylerin içinde yer aldıkları kalıplar dışında, esnek bir anlayış sistemiyle ele alınması gerekliliği nitel araştırmayı ortaya çıkarmıştır(Demir,2009: 289).

Nitel araştırma, araştırma ile ilgili problemi yorumlarken disiplinler arası bütüncül bir bakış açısını temel alarak hareket etmektedir. Araştırmaya konu olan olaylar ve olgular kendi içinde ele alınıp bireylerin onlara kattıkları anlamlar itibarıyla yorumlanmaktadır(Altunışık vd., 2010: 302). Nitel araştırma

insanoğlunun kendi gizlerine çözüm getirmesi ve kendi gayretiyle şekillendirdiği, özgün bir kalıba koyduğu toplumsal sistemlerin temeline inerek detayları keşfe çıktığı bilgi üretme yollarındandır(Özdemir, 2010: 326)

Nitel araştırma ile ilgili yazınsal alanda ele alınan altı özellik vardır. Bunlar: Tümevarıma dayalı esneklik, doğal ortama karşı duyarlılık, bütüncül yaklaşım, araştırmayı yapanın katılımcı rolü, söz konusu araştırma deseninde esneklik, algıların ortaya konulmasıdır(Yıldırım, 1999: 11).

4.5. Veri Toplama Araçları

Araştırmada nitel araştırma yöntemi, veri toplama aracı olarak görüşme yöntemi türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme çalışmanın amaçları doğrultusunda bilgi elde etmeye çalışan araştırmacıyla katılımcı arasında soru-cevaba dayalı verimli iletişim sürecidir. Görüşme, nitel araştırma da en fazla tercih edilen veri elde etme araçlarından biridir. Görüşme, araştırmaya katılanların duygularını, izlenimlerini, düşünce ve tecrübelerini ve söz konusu tecrübelerini ne şekilde anlamlandırdıklarını açıklamayı amaçlamaktadır(Balaban Salı, 2012: 153).

Görüşme yöntemini güçlü kılan kimi özellikler şunlardır: maddi imkanları zorlamaz, sorulara cevap alabilme olasılığı yüksektir, katılımcılar hakkında faydalı ve derinlemesine bilgi elde edilebilir, söz konusu katılımcılar ve konu ile ilgili bir fikir sağlanabilir, terapi ve esneklik payı bulunmaktadır, geçerliliği yüksektir. Görüşme yöntemini güçlü kılan özelliklerin yanında sınırlılıkları da bulunmaktadır.

Bunlar: Zaman gerektirmektedir, güvenirlilikleri düşüktür, katılımcının özel hayatına müdahale söz konusu olabilmektedir, araştırmacının etkisi olabilmektedir, katılımcıların birbirlerine uzak mesafelerde yer almaları araştırma maliyetini arttırabilmektedir, araştırmacının aldığı ses kaydı katılımcıyı tedirgin edebilmektedir(<https://msbay.files.wordpress.com>)2009.

Bu araştırmada görüşmeler iş yeri sahipleri ile yüz yüze, yaklaşık 1,5 saat gibi bir zaman diliminde gerçekleştirilmiştir. Böylelikle iş yeri sahiplerinin düşünceleri detaylı şekilde elde edilmiştir. Söz konusu görüşmeler iş yeri sahiplerini kendilerini

güvende hissedecekleri şekilde iş yerlerinde gerçekleştirilmiştir. Bu sayede katılımcılar soruları cevaplarırken ortamın verdiği güven sebebiyle üzerlerinde psikolojik baskı hissetmemişlerdir. Araştırmada şahsi, hassas ve detaylı bilgiler barındıran verilere duyulan ihtiyaç sebebiyle, görüşme tekniği araştırma için uygun görülmüştür.

Yarı-yapılandırılmış görüşme, araştırılan konu ile ilgili deneklerden aynı yapıda bilgilerin elde edilmesi için gerçekleştirilen görüşme çeşididir. Yarı-yapılandırılmış görüşmede görüşme öncesinde görüşmeyi sağlayacak kişiye yol gösterecek konu başlıkları ya da soruların yer aldığı görüşme formu hazırlanır. Görüşmeci formda yer alan soruların dışına çıkarak ek sorular yöneltebilir ya da soruların sırasına uymayabilir. Yarı-yapılandırılmış mülakat soruları oluşturulurken dikkat edilmesi gereken bir takım hususlar bulunmaktadır. Bunlar: Anlam karmaşasından, yönlendirmeden uzak ve açık uçlu olmalıdırlar, soruların sırası mantıksal olmalıdır, öncelik cevaplanması kolay sorulara verilmelidir, ek sorular bulunmalıdır, tek soru içinde birden fazla soru barındırmamalıdır, yönlendirme içeren sorulardan kaçınılmalıdır, birbiri ile alakalı sorular aynı bölümde sorulmalıdır, katılımcının dikkatini dağıtmayacak sorular hazırlanmalıdır, sorulacak soruların araştırmanın amaçları ile uyumlu olmasına çelişmemesine özen gösterilmelidir(Balaban Salı, 2012: 153).

Bu bağlamda iş yeri sahibi kadın girişimcilere aşağıdaki sorular yöneltilmiştir.

- Girişimci ile ilgili bilgiler?
- Girişimcilik faaliyeti ile ilgili bilgiler?
- İşiniz ile ilgili gelecek planlarınız nelerdir?
- KOSGEB desteği dışında sermayenizin kaynağı nedir?
- Bir girişimci olarak kendi işinizi kurmanızda sizi etkileyen nedenler nelerdi ve kendi işinizi kurmaya nasıl karar verdiniz?
- Bir girişimci olarak iş yerinizi kurarken ve faaliyetleriniz esnasında ne gibi zorluklarla karşılaştınız?
- İş kurarken Düzce ilinin tercih etmenizdeki nedenler nelerdir?

- Girişimcilik faaliyetinizi Düzce ilinde yapıyor olmanızın sizin için yarattığı sorunlar nelerdir?
- İşiniz ile ilgili devletten ve destek verecek kişi ve kuruluşlardan ne gibi beklentiler içindediniz?
- İşinizi kurduktan sonra girişimci olarak kendi işinizi yapmanın size kazandırdıkları nelerdi?

4.6. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Geçerlik, Kvale'a (1989) göre elde edilen bilginin, yargının gerçekliği ve doğruluğu anlamını taşımaktadır. (Türnüklü, 2000: 552). Güvenirlik, daha önce gerçekleştirilmiş bir çalışmanın farklı bir araştırmacı tarafından aynı şekilde tekrar gerçekleştirildiğinde, birebir aynı veya benzer sonuçların elde edilmesi ile ilgilidir(Yıldırım ve Şimşek, 2000: 203; Uzuner, 1999 :176).

Merriam'e (1990) göre geçerlik ve güvenirlik ile ilgili alınabilecek kimi önlemlerden ilki, söz konusu araştırmacının çalıştığı "durum" da kalma süresini uzun tutmasıdır. Bu sayede görüştüğü katılımcı sayısını arttıracak ve gözlemlerini genişletebilecektir. İkincisi, "veri çeşitlemesi" dir. Bu sayede araştırmacı verileri elde etmeye çalışırken alternatif veri toplama yöntemlerine sahip olabilecektir bu da söz konusu verilerin birbirlerini destekleyici ve onaylayıcı olarak sunulmasını sağlayacaktır. Üçüncü olarak ise, araştırmacı aynı alanda çalışan diğer araştırmacıların, çalıştığı konuya ilişkin vardığı sonuçlar ile ilgili düşüncelerini alarak ne kadar isabetli olduğunu tespit edebilecektir(Yıldırım ve Şimşek, 2000: 201,202).

Çalışmada görüşme sorularının geçerlik ve güvenirliliğini sağlamak amacıyla literatür taraması ve araştırmanın kapsamı ile ilgili oluşturulan mülakat soruları ile ilgili alanında uzman dört akademisyenin değerlendirme ve görüşlerine başvuruldu. Bu değerlendirmeler neticesinde mülakat soruları son şeklini aldı. Her bir katılımcı ile farklı günlerde yaklaşık iki saatlik bir görüşme yapılarak ayrıntılı bilgiler ses kayıt cihazına kaydedilerek toplanmaya çalışıldı. Katılımcılardan alınan ses kayıtları yazılı doküman haline getirildi ve ses kayıtları birkaç kez daha dinlenerek yazılı metne son şekli verildi. Bu aşamada araştırmacı kişisel önyargılarını araştırdığı

konuya ve katılımcı ifadelerine yansıtmemiştir. Araştırma sonuçları benzer çalışmaların sonuçları ile karşılaştırıldı benzerlik ve tutarlılıkları belirlendi ayrıca katılımcıların ifadeleri kendilerine teyit ettirilerek verilerin güvenilirliği sağlandı. Geçerliği sağlamak adına ayrıca verilen cevapların birbiri ile örtüşüp örtüşmediğini kontrol etmeye yarayacak benzer içerikte sorular mülakat sürecinde katılımcılara sorulmuştur. Yine geçerliği sağlamak için örneklem seçilirken sektör bazında farklı alanlarda çalışan kadın girişimcilere yönelerek örneklem çeşitlemesi yapılmıştır.

4.7. Verilerin Toplanması

Araştırmaya konu olan iş yerleri tespit edildikten sonra iş yeri sahibi kadın girişimciler ile telefon aracılığıyla iletişime geçilerek randevu talep edilmiştir. Görüşme talebine ilişkin randevular alındıktan ve görüşmede katılımcılara sorulacak soru formları hazırlandıktan sonra, görüşmelere başlanmıştır. Söz konusu araştırmanın verileri, 2012-2016 yılları arasında KOSGEB desteği ile Düzce merkezi kapsamında iş yeri kurmuş on kadın girişimci ile gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde elde edilmiştir.

Görüşmeler, iş yeri sahibi kadın girişimcilerin istedikleri saatlerde, iş yerlerinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde araştırma amacını yerine getirebilmek amacıyla randevuya zamanında intikal edilmiş, giyim kuşama özen gösterilmiş, üsluba dikkat edilmiş kısacası nezaket kurallarının gereği yerine getirilmiştir. Görüşmeler kayıt altına alınmış ve önemli görülen yerleri vurgulamak amacıyla gerektiğinde notlar alınmıştır. İş yeri sahibi kadın girişimcilerden net yanıtlar alınamadığı durumlarda sorular farklı şekillerde tekrar yöneltmiştir. Katılımcıların yöneltilen soruları baskı altında kalmadan rahatlıkla ve etkin bir biçimde yanıtlayabilmeleri için görüşmeler kadın girişimcilerin iş yerlerinde gerçekleştirilmiştir.

4.8. Verilerin Analizi

Araştırmanın analiz sürecinde betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımına göre, elde edilen veriler özetlenirken ve yoruma tabi tutulurken daha önceden belirlenen temalar kullanılır. Söz konusu analizde, mülakata tabi tutulan

katılımcıların düşüncelerini olabildiğince objektif şekilde yansıtmak amacıyla direkt alıntılar yapılabilir. Betimsel analizde amaç, elde edilen verilerin belli bir düzen dahilinde mantık çerçevesinde ve anlaşılır şekilde betimlenmesi ve bu betimlemelerin neden-sonuç ilişkisi dahilinde yorumlanarak elde edilen sonuçların okuyucuya sunulmasıdır. Betimsel analiz dört aşamadan meydana gelmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 159):

1. Betimsel Analiz için Bir Çerçeve Oluşturulması: Araştırmanın kavramsal çerçevesinden, mülakatta bulunan boyutlardan veya araştırmaya ilişkin sorulardan yola çıkılarak söz konusu veri analizi için bir çerçeve oluşturulur.

2. Tematik Çerçeveye Göre Verilerin İşlenmesi: Bir üst basamakta ortaya konulan çerçeve dahilinde elde edilen veriler okunur, anlamlı ve mantıklı bir şekilde bir araya toplanır ve organize edilir.

3. Bulgu Tanımlaması: İkinci aşamada organize edilen veriler tanımlanır ve gerektiğinde yapılacak görüşmecilerle alıntılarını ile desteklenir. Tüm bunlar gerçekleştirilirken tekrara düşmemeye ve anlaşılır olmaya özen gösterilir.

4. Bulguların Yorumlanması: Üçüncü aşamada tanımlanan bulguların, birbiri ile ilişkilendirilmesi aradaki bağın ortaya konması, açıklanması ve anlamlandırılması dördüncü aşamada gerçekleştirilir. Söz konusu bulguların kendi aralarında ve farklı olgular arasındaki neden sonuç bağının ortaya konulması ve bu olgular arasında karşılaştırma yapılması yorumun daha nitelikli olmasını sağlayacaktır.

Bu çalışmanın söz konusu araştırma bulgularının analiz edilmesinde betimsel analiz kullanılmıştır. Bu çalışmada, iş yeri sahibi kadın girişimcilerden elde edilen veriler araştırma soruları doğrultusunda yorumlanarak özetlenmiştir. Betimsel analizin kullanılmasındaki temel amaç, görüşme ile sağlanan verileri belli bir düzene koyup yorumlayarak izah etmeye çalışmaktır. Bundan dolayı sağlanan veriler, her şeyden önce sistematik bir biçimde betimlenmiş olup, sonrasında ise bu betimlemeler açıklanmış ve yorumlanarak belli sonuçlar elde edilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.BULGULAR

5.1.Araştırmaya İlişkin Bulgular

Bu bölümde söz konusu çalışmanın bulguları üzerinde durulacaktır. Düzce ilinde kadın girişimcilik profilinin belirlenmesine ilişkin yapılan bu çalışmanın bulguları, iş yeri sahibi kadın girişimcilerin konu ile ilgili düşünce ve değerlendirmelerini içermektedir. Düzce il merkezinde faaliyet gösteren KOSGEB desteği ile iş yeri açmış kadın girişimcilerden elde edilen veriler, araştırma bulgularının temelini oluşturmaktadır. Bulgular kadın girişimcilik profilinin belirlenmesi adına sorulan sorular kapsamında sunulmuştur. Görüşmenin gerçekleştirildiği kadın girişimcilere, araştırma bulgularının sunumunda iş yeri bilgilerinin ve iş yeri sahiplerinin görüşlerinin saklı kalacağı söylenmiştir. Bu sebeple iş yeri adları ve iş yeri sahiplerinin isimleri Tablo 5.1’de gösterildiği şekilde kodlanmıştır.

Tablo 5.1. Araştırma Kapsamında Yer Alan İş Yerlerine ve İş Yeri Sahiplerine İlişkin Kodlar

KOSGEB Desteği ile İş Yeri Açmış Kadın Girişimciler	
A İşletmesi	Katılımcı 1
B İşletmesi	Katılımcı 2
C İşletmesi	Katılımcı 3
D İşletmesi	Katılımcı 4
E İşletmesi	Katılımcı 5
F İşletmesi	Katılımcı 6
G İşletmesi	Katılımcı 7
H İşletmesi	Katılımcı 8
I İşletmesi	Katılımcı 9
J İşletmesi	Katılımcı 10

5.2. Kadın Girişimcilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında girişimcinin iş yerini kurduğunda sahip olduğu demografik özellikleri ve aile bilgilerine (yaş, medeni durum, çocuk sayısı, eğitim durumu) ilişkin bilgilerin yanı sıra işi ile ilgili eğitim alıp almadığına, çevresinde kendisine rol model olarak belirlediği bir girişimci olup olmadığına ve söz konusu iş yerini kurmadan önce hangi iş ile meşgul olduğuna dair bilgilere yer verilmektedir.

Tablo 5.2. Katılımcıların Demografik Özellikleri

İş Yeri Kurulduğunda Girişimcinin Sahip Olduğu Demografik Özellikler ve Aile Bilgileri					
Katılımcı	Yaş	Medeni Durum	Çocuk Sayısı	Eğitim Durumu	Örnek Alınan Girişimci
1. Katılımcı	40	Bekar	2	Lise	Yok
2. Katılımcı	44	Bekar	2	Lise	Yok
3. Katılımcı	38	Bekar	3	Lise	Arkadaş Çevresi
4. Katılımcı	64	Evli	2	Önlisans	Yok
5. Katılımcı	25	Bekar	-	Lise	Yok
6. Katılımcı	24	Evli	-	Lisans	Arkadaş Çevresi
7. Katılımcı	28	Evli	2	Lise	Yok
8. Katılımcı	45	Evli	2	Lise	Yok
9. Katılımcı	36	Evli	2	Lise	Yok
10. Katılımcı	23	Evli	1	Lisans	Yok

Bununla yukarıdaki bilgilere ek olarak araştırmaya katılan kadın girişimcilerle yapılan görüşmelerde katılımcıların tamamının KOSGEB'in açtığı eğitimlere katılmalarının haricinde, Katılımcı 6 ve 10, mesleki uzmanlıklarını üniversitelerin ilgili alanlarında aldıkları eğitimlerle kazandıklarını ifadelerinde belirtirken; Katılımcı 2 (Özel kurslar), Katılımcı 4 (BELMEK), Katılımcı 5 (Mesleki Eğitim Merkezi), Katılımcı 6 (Özel Kurslar) ise mesleki alanlarına ilişkin verilen çeşitli eğitimlere katılarak mesleki uzmanlıklarını kazandıklarını söylemişlerdir. Katılımcıların bir kısmının iş yerlerini kurmadan önce herhangi bir iş ile meşgul olmalarına ilişkin bulgulara bakıldığında; yiyecek ve içecek hizmetlerinde faaliyet gösteren Katılımcı 1, iş yerini kurmadan önce kantin işletmeciliği yaptığını ifade etmiştir. Güzellik salonu işleten Katılımcı 2, öncesinde bir güzellik salonunun yöneticiliğini yaptığını belirtmiştir. Tasarım atölyesi işleten Katılımcı 4, iş yerini kurmadan önce el sanatları üzerine kurs verdiğini ve emekli ilköğretmeni olduğunu ifade etmiştir. Saç ve türban tasarımı alanında faaliyet gösteren Katılımcı

5, iş yerini kurmadan önce kuaförlük yaptığını belirtmiştir. Bebek giyim üzerine faaliyet gösteren Katılımcı 6, daha önce elektronik ürünler satan bir mağazada satış-pazarlama alanında çalıştığını ifade etmiştir. Kadın giyim üzerine butik işleten Katılımcı 7, öncesinde tekstil firmasında yönetici asistanlığı yaptığını belirtmiştir. Kadın giyim üzerine butik işleten Katılımcı 9, iş yerini kurmadan önce temizlik şirketinde personel sorumlusu olarak çalıştığını belirtmiştir. Bebek giyim üzerine faaliyet gösteren Katılımcı 3, yiyecek ve içecek üzerine faaliyet gösteren Katılımcı 8 ve el sanatları üzerine faaliyet gösteren Katılımcı 10, iş yerlerini kurmadan önce herhangi bir işte çalışmadıklarını ifade etmişlerdir.

5.3. Kadın Girişimcilerin Girişimcilik Faaliyetlerine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında KOSGEB desteği ile iş yeri kurmuş kadın girişimcilerin girişimcilik faaliyetlerine ilişkin iş yerlerinin kaç yıl/aydır faaliyet gösterdiğine, hangi hukuki statüye (Anonim Şti, Kollektif Şti., Şahıs Şirketi, Basit Usul) tabi olacak şekilde kurulduğuna, iş yerinin faaliyet gösterdiği alana ve girişimcinin iş yerinden elde ettiği aylık gelir-gider dengesine (gelir giderden fazla, gider gelirden fazla, gelir gidere eşit) değinilmektedir.

Tablo 5.3. Kadın Girişimcilerin Girişimcilik Faaliyetlerine İlişkin Bilgileri

Girişimcilik Faaliyeti İle İlgili Bilgiler				
İşletmeler	Faaliyet Süresi	Hukuki Statü	Faaliyet Alanı	Aylık Gelir Miktarı
A İşletmesi	1 yıl	Basit Usul	Yiyecek ve İçecek Hizmetleri Faaliyeti	Gelir, giderden Fazla
B İşletmesi	1,5 yıl	Şahıs Şti.	Diğer Hizmetler (Güzellik Salonu)	Gelir, gidere eşit
C İşletmesi	5 ay	Ltd. Şti.	Perakende Ticaret (Bebek Giyim)	Gelir, gidere eşit
D İşletmesi	4 yıl	Basit Usul	Tekstil Ürün İmalatı (Tasarım Atölyesi)	Gider, gelirden fazla
E İşletmesi	8 ay	Şahıs Şti.	Diğer Hizmetler Faaliyeti (Saç Tasarım)	Gelir, giderden Fazla
F İşletmesi	8 ay	Şahıs Şti.	Perakende Ticaret (Bebek Giyim)	Gider, gelirden fazla
G İşletmesi	2 yıl	Şahıs Şti.	Perakende Ticaret (Kadın Giyim)	Gelir, giderden Fazla
H İşletmesi	1 yıl	Basit Usul	Yiyecek ve İçecek Hizmetleri Faaliyeti	Gelir, gidere eşit
I İşletmesi	1 yıl	Şahıs Şti.	Perakende Ticaret (Kadın Giyim)	Gelir, giderden Fazla
J İşletmesi	10 ay	Basit Usul	Ağaç-Mantar Ürün. İmlt. (Tasarım Atölyesi)	Gelir, gidere eşit

Araştırmaya katılan kadın girişimcilere genel olarak bakıldığında ortalama 1 yıldır faaliyette oldukları görülmektedir. Katılımcıların hemen hemen yarısının açtıkları iş yerlerinin hukuki statüsü basit usul iken, diğer yarısı şahıs şirketi olarak kurulmuştur. Yalnızca İşletme C, iş yerinin hukuki statüsünü limited şirket olarak belirlemiştir. Katılımcıların yarısına yakını giyim üzerine faaliyet gösterirken, İşletme A ve H, yeme ve içme üzerine; İşletme D ve J, el sanatları üzerine; işletme B, güzellik salonu ve İşletme E, saç tasarımı üzerine faaliyet göstermektedir. İşletmelerin aylık gelir-gider durumuna ilişkin katılımcıların hemen hemen yarısı aylık gelirlerinin giderlerine eşit olduğunu açıklarken, diğer yarıya yakın katılımcı işletmelerinin aylık gelirlerinin giderlerinden fazla olduğunu belirtmişlerdir. İşletme D ve F ise aylık giderlerinin gelirlerinden fazla olduğunu açıklamışlardır.

5.4. Kadın Girişimcilerin İş Yeri Kurarken KOSGEB Desteği Dışında Sahip Oldukları Sermaye Kaynağına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında kadın girişimcilerin iş yeri kurarken KOSGEB desteği dışında (kişisel tasarruflar, aile, eş, akraba, arkadaş desteği, ticari kredi desteği, boşanma sonrası alınan tazminat, düğünde edinilen ziynetler vs.) sahip oldukları sermaye kaynağına ilişkin bulgulara değinilmektedir.

Tablo 5.4. Kadın Girişimcilerin Sermaye Kaynakları (KOSGEB Desteği Hariç)

Kadın Girişimcilerin Sermaye Kaynakları (KOSGEB Desteği Hariç)	
Katılımcı	Katılımcı Görüşleri
1. Katılımcı	Boşanma sonrası alınan tazminat.
2. Katılımcı	Ticari kredi desteği.
3. Katılımcı	Kişisel tasarruf.
4. Katılımcı	Arkadaş desteği.
5. Katılımcı	Aile desteği,
6. Katılımcı	Kişisel tasarruflar, eş desteği, ticari kredi desteği.
7. Katılımcı	Kişisel tasarruflar, eş desteği.
8. Katılımcı	Ticari kredi desteği.
9. Katılımcı	Kişisel tasarruflar, eş desteği.
10. Katılımcı	Kişisel tasarruflar, aile ve eş desteği.

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin KOSGEB desteği dışındaki sermaye kaynaklarını nasıl temin ettiklerini içeren soruya, sermayelerini çoğunlukla kişisel tasarruf ve yakın çevre desteği sayesinde edindiklerini vurgulamışlardır. Katılımcı 2, 8 ve 6 ticari kredi desteğine başvurduklarını ifade etmişlerdir. Bunlardan farklı olarak Katılımcı 1, eşi ile ayrıldıktan sonra aldığı tazminat ile iş yerini kurduğunu belirtirken, Katılımcı 4, “İş yerimi açarken yalnızca KOSGEB desteğinden faydalandım fakat KOSGEB’in ödemeyi geç yapması nedeniyle sermaye konusunda zorluk çekince tanıdıklardan borç alma yoluna gittim.” İfadelerini belirtmiştir. Katılımcı 6 ise tabloda yer alanların yanında “yeni evli olduğum için düğünde hediye edilen ziynetleri eşimin de onayını alarak sattık ve iş yerimi açtım.” ifadelerini bildirmiştir.

5.5. Kadın Girişimcilerin İş Kurmalarındaki Etkenlere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında KOSGEB desteği ile iş yeri kurmuş kadın girişimcilerin iş yerlerini kurmalarındaki etkenlere (aile ihtiyaçlarını karşılamak, ekonomik bağımsızlıklarını kazanmak, bağımsız çalışma isteği, sosyal ilişkileri geliştirmek, mesleklerini icra etmek, sevdikleri işi yapma isteği, istihdam yaratma isteği, kendini gerçekleştirmek, işten çıkarılmış olmak, aile ve yakın çevre teşviği, kendini gerçekleştirme isteği, iş alanında piyasada açık olduğu için vs.) dair bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 5.5. Kadın Girişimcilerin İşlerini Kurmalarındaki Etkenler

Kadın Girişimcilerin İşlerini Kurmalarındaki Etkenler	
Katılımcı	Katılımcı Görüşleri
1. Katılımcı	Aile ihtiyaçlarını karşılamak, ekonomik bağımsızlığını sağlamak, bağımsız çalışma isteği, sosyal ilişkileri geliştirmek, mesleğini yapmak.
2. Katılımcı	Ekonomik bağımsızlığını sağlamak, bağımsız çalışma isteği, sosyal ilişkileri geliştirmek, mesleğini yapmak, aile ve yakın çevre teşviki, kendini gerçekleştirme isteği.
3. Katılımcı	Aile ihtiyaçlarını karşılamak, ekonomik bağımsızlığını sağlamak, bağımsız çalışma isteği, sosyal ilişkileri geliştirmek, sevdiğim işi yapmak, kendini gerçekleştirme isteği.
4. Katılımcı	Ekonomik bağımsızlığını sağlamak, bağımsız çalışma isteği, sosyal ilişkileri geliştirmek, mesleğini yapmak, sevdiğim işi yapmak.
5. Katılımcı	Aile ihtiyaçlarını karşılamak, ekonomik bağımsızlığını sağlamak, bağımsız çalışma isteği, sosyal ilişkileri geliştirmek, mesleğini yapmak, aile ve yakın çevre teşviki.
6. Katılımcı	Aile ihtiyaçlarını karşılamak, ekonomik bağımsızlığını sağlamak, bağımsız çalışma isteği, sosyal ilişkileri geliştirmek, işsiz kaldığımdan dolayı ve mesleğini yapmak, kendini gerçekleştirme isteği.
7. Katılımcı	Aile ihtiyaçlarını karşılamak, ekonomik bağımsızlığını sağlamak, bağımsız çalışma isteği, sosyal ilişkileri geliştirmek, işsiz kaldığımdan dolayı ve sevdiğim işi yapmak, iş kolunda piyasada açık olduğu düşüncesi.
8. Katılımcı	Ekonomik bağımsızlığını sağlamak, bağımsız çalışma isteği, sosyal ilişkileri geliştirmek, sevdiğim işi yapmak, aile ve yakın çevre teşviki.
9. Katılımcı	Aile ihtiyaçlarını karşılamak, ekonomik bağımsızlığını sağlamak, bağımsız çalışma isteği, sosyal ilişkileri geliştirmek, işsiz kaldığım ve işten çıkarıldığımdan dolayı ve sevdiğim işi yapmak.
10. Katılımcı	Ekonomik bağımsızlığını sağlamak, bağımsız çalışma isteği, sosyal ilişkileri geliştirmek, mesleğini ve sevdiğim işi yapmak, iş kolunda piyasada açık olduğu düşüncesi.

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin girişimcilik faaliyetlerinde bulunma nedenleri incelendiğinde, katılımcıların tamamı ekonomik bağımsızlığını sağlamak,

bağımsız çalışma isteği, mesleğini icra etme ve sevdiği işi yapma fikrini vurgulamışlardır. Katılımcıların çoğunluğu, iş yerini açarken sosyal ilişkileri geliştirmenin ve çevre edinmenin temel amaç olmadığını ikinci planda yer aldığını ve iş yerini kurduktan sonra faaliyet esnasında kendiliğinden geliştiğini vurgularken katılımcıların bir kısmı iş yerini açarken sosyal ilişkileri geliştirmeyi temel amaç olarak görmüştür. Bunlardan Katılımcı 1, *“Boşanma kararı alıp eşimden ayrıldıktan sonraki süreçte çocuklarımdan birini üniversiteye gönderince yalnız kaldım ve o süreçte herhangi bir işte çalışmıyor oluşum diğer çocuğumun da gün içinde okulda olması beni bunalıma sürükledi bu durumdan kurtulmak için dışarı açılmam, sosyal ilişkilerimi geliştirip çevre edinmem gerekiyordu ki bunu gerçekleştirmek için en büyük alternatifim kendi işimi kurmaktı öyle de yaptım bu durum bana kendimi iyi hissettirdi, sosyalleştim ve işim sayesinde yeni çevreler edindim.”* İfadelerinde bulunmuştur. Bu konu ile ilgili Katılımcı 9 ise daha önce çalıştığı iş yerinde dört duvar arasında ofiste tek başına çalıştığını ve bu durumun sosyal kişiliği nedeniyle kendisine uymadığını fark edip, sosyal ilişkilerini geliştireceği ve çevre edinebileceği kendi iş yerini kurma fikrini oluşturduğunu dile getirmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu aile ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla iş yerlerini kurduklarını dile getirmişlerdir. Katılımcı 2, 5 ve 8 girişimcilik faaliyetlerine aile ve yakın çevrenin teşviki ile başladıklarını belirtmişlerdir. Katılımcı 6 ve 9, işsiz kaldıkları ya da işten çıkarıldıkları için girişimcilik faaliyetine yöneldiklerini vurgularken, Katılımcı 7 ve 10 ise faaliyette buldukları iş kolunda Düzce ili piyasasında açık olduğu düşüncesi ile söz konusu iş kolu üzerine girişimcilik faaliyetinde bulduklarını dile getirmişlerdir. Katılımcı 2, 3 ve 6 kendini gerçekleştirme isteği ile girişimcilik faaliyetinde bulduklarını ifade etmişlerdir. Bununla ilgili Katılımcı 2, *“Eşim ile ayrıldıktan sonra kendisine, yalnız başıma da hayatımı idame ettirebildiğimi, güçlü olduğumu ve kendi ayaklarım üzerinde o olmadan da durabildiğimi göstermek istedim.”* İfadelerini bildirirken, Katılımcı 3, *“Toplumda kadın olarak bir yer edinip bir statüye sahip olmayı, saygınlık kazanmayı ve hayatta başarılı olmayı istedim. Sokakta yemek kokusunu duymadan acıktığını hissetmezsin bu da onun gibi bir şeydi başarılı kadın girişimcileri görünce bende tüm bunları gerçekleştirmek için iş yeri açtum.”* İfadelerini dile getirmiştir. Katılımcı 6 ise, çevresinde kendisine yapamaz

gözüyle bakanlara karşı başarabileceğini toplumda vasıfsız değil belli bir yere sahip olabileceğini göstermek amacıyla iş yerini açtığını vurgulamıştır.

5.6.Kadın Girişimcilerin İş Yeri Kuruluşu ve Faaliyetleri Esnasında Karşılaştıkları Zorluklara İlişkin Bulgular

Bu başlık altında KOSGEB desteği ile iş yeri kurmuş kadın girişimcilerin iş kurarken ve faaliyetleri esnasında karşılaştıkları zorluklara (sermaye temini, çocuk bakımı zorluğu, aile ve iş hayatı arasındaki sorunlar, geleneksel toplum ve aile baskısı, uygun iş yeri bulma ve iş yeri kiralarının yüksek olmasından kaynaklanan zorluklar, bürokratik işlemleri gerçekleştirme esnasında karşılaşılan zorluklar, iş alanında yeteri kadar tecrübeye sahip olmayışın yarattığı zorluk, iş alanına uygun nitelikli çalışan ve makine ekipman bulma konusunda yaşanan zorluk, müşteri memnuniyeti sağlamada zorluk, kadına karşı önyargılar nedeniyle kadınların kendilerini kabullendirmede yaşadıkları sıkıntılar, basmakalıp hükümler vs.) ilişkin bulgulara değinilmektedir.

Tablo 5.6. Kadın Girişimcilerin İş Yeri Kuruluşu ve Faaliyetleri Esnasında Karşılaştıkları Zorluklar

Kadın Girişimcilerin İş Yeri Kuruluşu ve Faaliyetleri Esnasında Karşılaştıkları Zorluklar	
Katılımcı	Katılımcı Görüşleri
1. Katılımcı	Sermaye temininde zorluk, aile ve iş hayatı arasında sorun, iş yeri kiralarının yüksek olması, işe uygun çalışan bulmada yaşanan sorun, kadına karşı önyargılar nedeniyle kendimi kabullendirme zorluğu.
2. Katılımcı	Sermaye temininde zorluk, geleneksel toplum baskısı, bürokratik işlemler, işe uygun çalışan bulma sorunu, basmakalıp hükümler.
3. Katılımcı	Sermaye temininde zorluk, geleneksel toplum baskısı, iş yeri kiralarının yüksek olması, bürokratik işlemler, iş alanında tecrübesizlik, kadına karşı önyargılar nedeniyle kendimi kabullendirme zorluğu, basmakalıp hükümler.
4. Katılımcı	Sermaye temininde zorluk, iş yeri kiralarının yüksek olması, bürokratik işlemler, müşteri memnuniyeti sağlamada zorluk.
5. Katılımcı	Sermaye temininde zorluk, bürokratik işlemler, işe uygun çalışan bulma sorunu.
6. Katılımcı	Sermaye temininde zorluk, aile ve iş hayatı arasında sorun, iş yeri kiralarının yüksek olması, bürokratik işlemler, basmakalıp hükümler.
7. Katılımcı	Sermaye temininde zorluk, çocuk bakımı ile ilgili zorluk, aile ve iş hayatı arasında sorun, geleneksel toplum baskısı, iş yeri kiralarının yüksek olması, bürokratik işlemler, basmakalıp hükümler.
8. Katılımcı	Sermaye temininde zorluk, aile ve iş hayatı arasında sorun, bürokratik işlemler, iş alanında tecrübesizlik, basmakalıp hükümler.
9. Katılımcı	Sermaye temininde zorluk, çocuk bakımı ile ilgili zorluk, aile ve iş hayatı arasında sorun, iş yeri kiralarının yüksek olması, bürokratik işlemler, iş alanında tecrübesizlik, işe uygun çalışan bulmada yaşanan sorun.
10. Katılımcı	Sermaye temininde zorluk, çocuk bakımı ile ilgili zorluk, iş yeri kiralarının yüksek oluşu, bürokratik işlemler, işe uygun çalışan bulmada yaşanan sorun, müşteri memnuniyeti sağlamada zorluk, basmakalıp hükümler.

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin iş yeri kuruluşu ve faaliyetleri esnasında karşılaştıkları zorluklar incelendiğinde, katılımcıların tamamı sermaye temininde zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bunun temel sebebi olarak KOSGEB'in katılımcılara sağlayacağı desteği geciktirmesinden kaynaklandığını dile getirmişlerdir. Katılımcılar sermaye teminini, kişisel tasarrufları, aile, eş, akraba desteği ya da ticari kredi desteği ile sağladıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların tamamına yakını kuruluş ve faaliyet esnasında bürokratik işlemleri gerçekleştirirken zorluk yaşadığını bildirmiştir. Katılımcı 2 ve 8 bürokratik işlemler konusunda yaşadığı zorluğun KOSGEB'in desteklediği makine ve teçhizatın çeşitliliğinin azlığından yana olduğunu vurgulamıştır. Katılımcı 2, bürokratik işlemler konusunda yaşadığı zorluğa ilişkin, "KOSGEB'in destek kapsamına alacağı makine ekipman

yelpazesini geniş tutmasını istiyorum. Ben iş yerime zayıflama cihazı istiyorum KOSGEB ise bana istediğim cihazın destek kapsamında yer almadığını söylüyor onun yerine yürüyüş bandı öneriyor güzellik salonunda yürüyüş bandı ile ben ne kadar işimi görebilirim bunu sunduğum müşteri bana değil spor salonuna gider zaten.” İfadelerinde bulunmuştur. Katılımcı 4, 5 ve 6 ise bürokratik işlemler ile ilgili yaşadıkları sorunun iş yerine alınan makine teçhizatın faturalandırılmasına ilişkin yaşanan sıkıntıdan kaynaklandığını, KOSGEB’in iş yerini kuran girişimciye ödeme yapabilmek adına iş yeri için gerekli makine teçhizatın faturalandırmasını istediğini fakat faturalandırmanın gerçekleştirilebilmesi için ise vergi memurunun iş yerini denetleyip alınan makine ekipmanı görüp sonrasında vergi numarasını vermesi gerektiğini bu durumdan dolayı iş yeri için gerekli makine ve ekipmanı kendi imkanları ile almak durumunda kaldıklarını bürokratik işlemler sebebiyle daha kuruluş aşamasında borçlanma yoluna giderek maddi açıdan zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Katılımcı 7, 9 ve 10 ise bürokratik işlemler kapsamında yer alan kurulacak iş yerine ait projeleri hazırlama konusunda KOSGEB’in verdiği eğitimlerin çok kısa bir süre zarfına sığdırılmasından dolayı proje yazarken zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların tamamına yakını yüksek iş yeri kiralari nedeniyle zorluk yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Çözümü ise daha geri planda daha ufak dolayısıyla kira bedeli daha uygun iş yerleri tutmakta bulduklarını dile getirmişleridir. Katılımcıların yarısından fazlası basmakalıp hükümler nedeniyle sorun yaşadıklarını vurgulamışlardır. Açtıkları iş yerlerinde “başarabilecek miyim?” kaygısına kapıldıklarını bunda çevrenin cesaretlendirmek yerine sürekli başarılarını sorgulanmalarının da etkisinin olduğunu belirtmişlerdir. Bununla beraber bir kısım katılımcı da işleri ile ilgili deneyim eksikliklerinin kendilerine duydukları güveni sarstığı görüşünü belirtilmiştir. Katılımcıların yarısı aile ve iş hayatı arasında sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Aile içindeki sorumlulukları yerine getiremediklerini, evlerine, eşlerine, çocuklarına hatta kendilerine dahi yeteri kadar vakit ayıramadıklarını dile getirmişlerdir. Katılımcıların yarısı işe uygun çalışan bulma konusunda sorun yaşamaktadır. Uygun çalışan bulunsa dahi güven konusunda tereddütlerinin olduğunu ya da ekonomik açıdan bir çalışanı karşılayabilecek bütçeye sahip olmadıklarını bu sebeple kısmi zamanlı öğrenci çalıştırma yoluna gittiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların yarısından azı geleneksel toplum baskısı nedeniyle

sorun yaşadıklarını vurgulamış ve aile desteği ile bu sorunun üstesinden geldiklerini vurgulamışlardır. Katılımcıların az karşılaştıkları sorunlardan biri iş alanında yaşadıkları tecrübesizlik ve çocuk bakımı ile ilgili karşılaştıkları zorluktur. İş alanında yaşadıkları tecrübesizliği aynı iş kolunda faaliyette bulunan diğer çalışanların tecrübelerinden yararlanarak çözdüklerini dile getirirken; çocuk bakımı ile ilgili sorunu ise aile yakınlarından destek alarak aşmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların en az karşılaştıkları sorunlardan biri kadına karşı önyargılar nedeniyle kendilerini kabullendirmede yaşadıkları zorluktur. Katılımcı 1, kadına karşı önyargılar ve kendini kabullendirmede yaşadığı zorluğa ilişkin, *“Toplumda kadına karşı; kadın yapamaz, kadın başaramaz gibi bir güvensizlik var. Kendimden örnek vereyim iş yerime ürün bırakan toptancı aynı zamanda hemen yanımdaki erkek iş yeri sahiplerine de satış yapıyor, erkek iş yeri sahipleri toptancının bıraktığı malın satışını gerçekleştikten sonra bir sonraki mal tesliminde ödemeyi gerçekleştirirken kadın olduğum için onun gözünde bir erkeğin sağladığı güveni sağlayamadığımdan sözüme güvenmiyor ve mal satışı sonrası değil de mal teslimat sonrası hemen ödemeyi yapmam gerektiğini söylüyor.”* İfadelerinde bulunmuştur. Katılımcıların en az karşılaştığı bir diğer sorun ise müşteri memnuniyeti sağlamada yaşanan zorluktur. Katılımcı 4 ve 10, müşteri memnuniyeti sağlamada karşılaştıkları sorunun yaptıkları iş ile bağlantılı olduğunu düşünmektedirler. Yaptıkları işin emeğe dayalı, el sanatları üzerine sabır ve çaba isteyen bir iş olması nedeniyle ortaya çıkardıkları ürünlerin tasarım ürünü olduğunu ve haliyle fiyatlarının fabrikasyon ve ithal Çin malı ürünlerden yüksek olduğunu fakat müşterilerin tasarım ürünleri ile söz konusu ithal ve fabrikasyon ürünlerin fiyatlarını kıyaslama yoluna gittiklerini ve fiyatları yüksek bulmaları nedeniyle bir memnuniyetsizlik yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Diğer katılımcılar müşteri memnuniyeti konusunda sorun yaşamadıklarını müşterilerin yeni müşteri potansiyeli oluşturduğunu ve olumlu geri dönüşler aldıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 5.7. İş Yeri Kuruluşu ve Faaliyetleri Esnasında Kadın Girişimcileri Zorlayan En Önemli Üç Sorun

İş Yeri Kuruluşu ve Faaliyetleri Esnasında Kadın Girişimcileri Zorlayan En Önemli Üç Sorun	
Katılımcı	Katılımcı Görüşleri
1. Katılımcı	<p>Sorun-1: Sermaye temininde yaşanan zorluk. Çözüm-1: “Boşanma sonrası alınan tazminatı sermaye olarak kullandım.” Sorun-2: Aile ve iş hayatı arasında sorun. Çözüm-2: “Gelirim artınca kısmi zamanlı eleman yerine sürekli çalışacak bir eleman olarak soruna çözüm bulmaya çalışacağım.” Sorun-3: Kadına karşı önyargılardan kaynaklanan sorun. Çözüm-3: “Kendime duyduğum güven ve çocuklarımla desteği ile aştım.”</p>
2. Katılımcı	<p>Sorun-1: Sermaye temininde yaşanan zorluk Çözüm-1: “Faaliyet esnasında elde ettiğim gelir ve ticari kredi desteğini sermaye olarak kullandım.” Sorun-2: İşe uygun çalışan bulamamadan kaynaklanan sorun. Çözüm-2: “Kendi elemanımı kendim yetiştirerek bu sorunun üstesinden gelmeye çalışacağım.” Sorun-3: Basmakalıp hükümler. (İş yerinin geleceğine ilişkin kaygılar.) Çözüm-3: “İş yeri faaliyetimin devamlılığını ve geleceğine ilişkin kaygılarımı zor günlerde kendimi finanse edebilmek için yaptığım birikimlerle aşıyorum.”</p>
3. Katılımcı	<p>Sorun-1: Sermaye temininde yaşanan zorluk. Çözüm-1: “Evimi sattım elde ettiğim paranın bir kısmını sermaye olarak kullandım.” Sorun-2: İş alanında tecrübesizlikten kaynaklanan sorun. Çözüm-2: “Araştırarak, aynı iş kolunda çalışan tecrübeli iş yeri sahiplerinden bilgi alarak çözüm sağlamaya çalışıyorum.” Sorun-3: Basmakalıp hükümler (Çevrenin sürekli “başarabilecek misin?” diye sorması beni kaygılandırıyor ve özgüvenimi zedeliyor.) Çözüm-3: “Kaygılarımı gizleyip, her şeyin iyi olacağını düşünüp, çevreye karşı pozitif yönde konuşarak kendi kendimi motive ediyorum ve kaygılarımın önüne geçmeye çalışıyorum.”</p>
4. Katılımcı	<p>Sorun-1: Sermaye temininde yaşanan zorluk. Çözüm-1: “Tanıdık çevreye borçlanarak sermaye temini sorununu aşmaya çalıştım.” Sorun-2: İş yeri kiralarının yüksek olmasından kaynaklanan zorluk. Çözüm-2: “İş yeri kiralarının yüksek olması ve yaşadığım ekonomik sıkıntılar neticesinde söz konusu kiraları karşılamaya maddi gücüm yetmeyeceğinden kirası uygun fakat daha ufak ve daha geri planda bir iş yeri tutarak çözüm sağlamaya çalıştım.” Sorun-3: Bürokratik işlemlerden kaynaklanan sorunlar. (Vergi Dairesi ve KOSGEB arasındaki çelişki kaynaklı faturalandırma sorunu.) Çözüm-3: “İş yerim için gerekli makine, demirbaş’ı vs. olmadan vergi numarası alamıyordum bu yüzden gerekli makine, demirbaş’ı vs. ilgili yerlerden borçla aldım. Vergi memuru denetlemeden sonra vergi numarasını verince aldıklarımı faturalandırdım ve KOSGEB’e sundum KOSGEB’ten ödemeyi aldıktan sonra makine, demirbaş vs. aldığım yerlere olan borcumu kapattım.”</p>

Tablo 5.7. (Devam) İş Yeri Kuruluşu ve Faaliyetleri Esnasında Kadın Girişimcileri Zorlayan En Önemli Üç Sorun

<p>5. Katılımcı</p>	<p>Sorun-1: Sermaye temininde yaşanan zorluk. Çözüm-1: “Ailemden maddi destek sağlayarak sermaye temini sorununun üstesinden gelmeye çalıştım.” Sorun-2: Bürokratik işlemlerden kaynaklanan sorunlar. (Vergi Dairesi ve KOSGEB arasındaki çelişkiden kaynaklı faturalandırma sorunu.) Çözüm-2: “İş yerimin açılışının yapılabilmesi için gerekli olan makinaları ve demirbaşları ailemin sağladığı maddi destek ile satın aldım sonrasında vergi açılışım yapıldı ve aldıklarımı faturalandırarak KOSGEB’e teslim ettim.” Sorun-3: İşe uygun çalışan bulamamadan kaynaklanan sorun. Çözüm-3: “İş alanıma uygun mesleki eğitim alan öğrencilerle kısmi zamanlı çalışarak bu sorunun üstesinden gelmeye çalışacağım.”</p>
<p>6. Katılımcı</p>	<p>Sorun-1: Sermaye temininde yaşanan zorluk. Çözüm-1: “Ticari kredi çekerek sermaye oluşturmaya çalıştım.” Sorun-2: İş yeri kiralalarının yüksek olmasından kaynaklanan zorluk. Çözüm-2: “Merkezi ve işlek caddeler üzerinde yer alan iş yeri kiralaları çok yüksekti bende maddi gücüm el vermediği için merkezi olmayan daha uygun kira sahip yerlerden iş yeri bulup kiralama yoluna gittim.” Sorun-3: Bürokratik işlemlerden kaynaklanan sorunlar. (İşleyişin ağır olması.) Çözüm-3: “Bir çözüm yolum yoktu ilgili sürede bürokratik işlemlerle ilgili sürekli takipteydim.”</p>
<p>7. Katılımcı</p>	<p>Sorun-1: Sermaye temininde yaşanan zorluk. Çözüm-1: “Sermaye temini konusunda büyük sıkıntı yaşadım kişisel tasarruflar ve eş desteği ile üstesinden geldim.” Sorun-2: Çocuk bakımı ile ilgili yaşanan zorluk. Çözüm-2: “Çalıştığım saatler içinde annem çocuğuma baktı.” Sorun-3: İş yeri kiralalarının yüksek olmasından kaynaklanan zorluk. Çözüm-3: “İş yerim bir pasaj içinde kiralar pasaj içinde dahi değişiyor yola bakan cephe ile pasaj içi arasında büyük farklar var madden daha fazla sıkıntıya girmemek için daha uygun kiraya sahip pasaj içinde iş yerimi açtım.”</p>
<p>8. Katılımcı</p>	<p>Sorun-1: Sermaye temininde yaşanan zorluk. Çözüm-1: “Sermayemi ticari kredi desteği alarak oluşturdum.” Sorun-2: Aile ve iş hayatı arasında sorun. (Çocuklarıma, eşime ve evime vakit ayıramıyorum). Çözüm-2: “Yakınlarımdan desteği ile dönüşümlü çalışarak çocuklarıma, eşime ve evime daha fazla vakit ayıracacağım.” Sorun-3: Basmakalıp hükümler. (Aynı iş kolunda faaliyet gösterdiğim iş yeri sahiplerinin yıldırım için sürekli olumsuz konuşmaları.) Çözüm-3: “Eşimin desteği sayesinde tüm olumsuzluklara kulak tıkayarak üstesinden geldim.”</p>
<p>9. Katılımcı</p>	<p>Sorun-1: Sermaye temininde yaşanan zorluk. Çözüm-1: “Eşimin desteği ve kişisel tasarruflarımla sermaye temin ettim.” Sorun-2: Bürokratik işlemlerden kaynaklanan sorunlar. (KOSGEB’e yazılacak proje için verilen eğitimin yetersiz oluşu.) Çözüm-2: “Daha önce KOSGEB desteği ile iş yeri açmış kendi projesini kendi yazmış kadın girişimcilerden destek aldım.” Sorun-3: İş alanında tecrübesizlikten kaynaklanan sorun. Çözüm-3: “Benimle aynı işi yapan deneyim sahibi kişilerden karşılaştığım ve tecrübesizlik nedeniyle üstesinden gelemediğim sorunlarla ilgili yardım aldım.”</p>

Tablo 5.7. (Devam) İş Yeri Kuruluşu ve Faaliyetleri Esnasında Kadın Girişimcileri Zorlayan En Önemli Üç Sorun

10. Katılımcı	<p>Sorun-1: Sermaye temininde yaşanan zorluk. Çözüm-1: “<i>Kişisel tasarruf, aile, eş desteği ve satışlarımdan elde ettiğim gelir ile yaşadığım zorluğu aşmaya çalıştım.</i>”</p> <p>Sorun-2: Çocuk bakımı ile ilgili yaşanan zorluk. Çözüm-2: “<i>Tamamen bir çözüm olmasa da çocuğumu iş yerime getirdim bu benim için kısmen de olsa bir çözüm oldu.</i>”</p> <p>Sorun-3: Müşteri memnuniyeti konusunda zorluk yaşıyorum. Çözüm-3: “<i>İşlerimi büyütüp satışlarımı ve karlılığımı arttırdığımda daha fazla üretim yapacağım satış sirkülasyonu artınca da fiyatları biraz düşürüp müşteri memnuniyetimi sağlamaya çalışacağım.</i>”</p>
----------------------	---

İş yeri kuruluşu ve faaliyetleri esnasında kadın girişimcileri zorlayan en önemli üç sorun incelendiğinde katılımcıların tamamı sermaye temininde zorluk yaşadıklarını belirtmiş ve çözümü, kişisel tasarrufları, aile, eş, akraba desteği ya da ticari kredi desteği ile sağladıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcı 4, 5, 6 ve 9 bürokratik işlemlerden kaynaklanan zorluklar yaşadıklarını ve tabloda belirtildiği üzere yakınlarının desteği ve kendi çabaları ile üstesinden geldiklerini belirtmişlerdir. Katılımcı 2, 3 ve 8 basmakalıp hükümler nedeniyle zorluk yaşadıklarını, eş desteği, kişisel birikimler ve kendi kendilerini motive ederek üstesinden geldiklerini vurgulamışlardır. Katılımcı 4, 6 ve 7 iş yeri kiralılarının yüksek olmasından dolayı zorluk yaşadıklarını, bütçelerine uygun geri planda ve daha ufak iş yeri tutarak çözüm sağladıklarını belirtmişlerdir. Katılımcı 1 ve 8, aile ve iş hayatı arasında sorumluluklarını yerine getiremediklerinden dolayı zorluk yaşadıklarını, yakın çevrelerinin iş yerinde kendilerine destek olması sayesinde çözüm bulduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcı 2 ve 5, yaptıkları işe uygun çalışan bulma konusunda zorluk yaşadıklarını, ilgili alanda mesleki eğitim alan kısmi zamanlı öğrenci çalıştırarak ya da kendi elemanını kendi yetiştirerek çözüm üretmeye çalıştıklarını dile getirmişlerdir. Katılımcı 3 ve 9, iş alanında deneyim sahibi olmaktan kaynaklanan sorun yaşadıklarını, kendileri ile aynı iş kolunda çalışan tecrübeli iş yeri sahiplerinin deneyimlerinden yararlanarak söz konusu sorunun üstesinden geldiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcı 7 ve 10, çocuk bakımı ile ilgili zorluk yaşadıklarını belirtmiş, yakınlarının desteği ile ya da çocuğu iş yerine götürmekle sorunlarına çözüm bulmaya çalıştıklarını vurgulamışlardır. Katılımcı 1, kadına karşı önyargılar

nedeniyle kendini kabullendirmede zorluk yaşadığını, özgüveni ve çocuklarının desteği ile söz konusu zorluğun üstesinden geldiği görüşünü belirtmiştir. Katılımcı 10, müşteri memnuniyeti sağlamada zorluk yaşadığını, emeğe değer veren müşteri profiline sahip başka il ya da bölgeye yatırım yaparak üstesinden gelmeye çalışacağını ifade etmiştir.

5.7. Kadın Girişimcilerin İş Kurarken Düzce İlini Tercih Etmelerindeki Nedenlere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında KOSGEB desteği ile iş yeri kurmuş kadın girişimcilerin iş kurarken Düzce ilini tercih etmelerindeki (Düzce ilinin teşvik bölgesinde bulunması, Düzce’de ikamet ediyor olmak, Düzce’nin belli bir çevreye ve müşteri potansiyeline sahip olması, vs.) nedenlere ilişkin bulgulara değinilmektedir.

Tablo 5.8. Kadın Girişimcilerin İş Kurarken Düzce İlini Tercih Etmelerindeki Nedenler.

Kadın Girişimcilerin İş Kurarken Düzce İlini Tercih Etmelerindeki Nedenler	
Katılımcı	Katılımcı Görüşleri
Katılımcı	Düzce’de ikamet ediyor olmak, belli bir çevre ve müşteri potansiyeline sahip olduğu için.
1. Katılımcı	Düzce’de ikamet ediyor olmak, belli bir çevre ve müşteri potansiyeline sahip olduğu için.
2. Katılımcı	Düzce’de ikamet ediyor olmak.
3. Katılımcı	Düzce’de ikamet ediyor olmak, belli bir çevre ve müşteri potansiyeline sahip olduğu için.
4. Katılımcı	Düzce’de ikamet ediyor olmak, belli bir çevre ve müşteri potansiyeline sahip olduğu için.
5. Katılımcı	Düzce’de ikamet ediyor olmak, belli bir çevre ve müşteri potansiyeline sahip olduğu için.
6. Katılımcı	Düzce’de ikamet ediyor olmak, belli bir çevreye ve müşteri potansiyeline sahip olduğu için.
7. Katılımcı	Düzce’de ikamet ediyor olmak, belli bir çevreye ve müşteri potansiyeline sahip olduğu için.
8. Katılımcı	Düzce’de ikamet ediyor olmak, belli bir çevreye ve müşteri potansiyeline sahip olduğu için.
9. Katılımcı	Düzce’de ikamet ediyor olmak, belli bir çevreye ve müşteri potansiyeline sahip olduğu için.
10. Katılımcı	Düzce’de ikamet ediyor olmak, belli bir çevreye ve müşteri potansiyeline sahip olduğu için.

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin iş kurarken Düzce ilini tercih etmelerindeki nedenler incelendiğinde, Düzce ilinde iş yeri açan kadın girişimcilerin bu bölgenin teşvik bölgesi içinde yer aldığını bilmedikleri bu konuda KOSGEB tarafından verilen eğitimlerde yeterince bilgi verilmediği görülmüştür. Katılımcıların neredeyse tamamı iş kurarken Düzce ilini tercih etme sebebi olarak Düzce’de ikamet ediyor olmalarını, Düzce’de belli bir çevreye ve müşteri potansiyeline sahip olmalarını göstermişlerdir. Katılımcı 3, “ *İş yerimi Düzce’de kurmamın tek nedeni burada ikamet ediyor olmamdan kaynaklanıyor. Satılarımı e-ticaret ile yurt geneline hitap edecek şekilde gerçekleştirdiğimden Düzce’de belli bir çevre ya da müşteri potansiyeline sahip olmak benim için ikinci planda yer alıyor.*” İfadesinde bulunmuştur. Katılımcı 6, iş kurarken Düzce ilini tercih etmesinde tabloda sayılanların dışında, Düzce’nin ufak bir şehir olmasından dolayı bir radyo reklamıyla dahi geniş kitleye kolaylıkla ulaşımı duyurabiliyor olmasının da etkisinin olduğunu vurgulamıştır. Katılımcı 10, iş kurarken Düzce ilini tercih etmesinde tabloda sayılanların yanı sıra Düzce ili piyasasında el sanatları alanında faaliyet gösteren yeteri kadar iş yerinin bulunmamasının bir avantaj olduğunu düşünerek mesleki eğitim tecrübesi dahilinde Düzce ilinde faaliyet göstermeyi uygun bulduğunu dile getirmiştir.

5.8. Kadın Girişimcilerin Girişimcilik Faaliyetlerini Düzce İlinde Yapıyor Olmalarının Yarattığı Sorunlara İlişkin Bulgular

Bu başlık altında KOSGEB desteği ile iş yeri kurmuş kadın girişimcilerin girişimcilik faaliyetlerini Düzce ilinde yapıyor olmalarının yarattığı sorunlara (toplumun değer yargıları ve toplumda yaygın kadın rollerinin oluşturduğu baskı, uygun eleman ve materyal temininde karşılaşılan zorluklar, Düzce ilinde yer alan müşteri profili vs.) dair bulgulara değinilmektedir.

Tablo 5.9. Kadın Girişimcilerin Girişimcilik Faaliyetlerini Düzce İlinde Yapıyor Olmalarının Yarattığı Sorunlar

Kadın Girişimcilerin Girişimcilik Faaliyetlerini Düzce İlinde Yapıyor Olmalarının Yarattığı Sorunlar	
Katılımcı	Katılımcı Görüşleri
1. Katılımcı	Toplumun değer yargıları, toplumda yaygın kadın rollerinin oluşturduğu baskı ve uygun eleman bulma konusunda zorluk.
2. Katılımcı	Toplumun değer yargıları, toplumda yaygın kadın rollerinin oluşturduğu baskı, uygun eleman ve materyal temini konusunda yaşanan sorun.
3. Katılımcı	Toplumda yaygın kadın rollerinin oluşturduğu baskı, ürün temini konusunda yaşanan sorun.
4. Katılımcı	Düzce İlindeki müşteri profili, ürün temini konusunda yaşanan sorun.
5. Katılımcı	Uygun eleman ve materyal temini konusunda yaşanan sorun.
6. Katılımcı	Ürün temini konusunda yaşanan sorun.
7. Katılımcı	Toplumda yaygın kadın rollerinin oluşturduğu baskı, ürün temini konusunda yaşanan sorun.
8. Katılımcı	-
9. Katılımcı	Uygun eleman ve ürün temini konusunda yaşanan sorun.
10. Katılımcı	Düzce İlindeki müşteri profili, uygun eleman ve materyal temini konusunda yaşanan sorun.

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin girişimcilik faaliyetlerini Düzce İlinde yapıyor olmalarının yarattığı sorunlar incelendiğinde, katılımcıların çoğu ürün ve materyal temininde zorluk yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Kurdukları iş yeri için gerekli olan ürün ve materyalleri genellikle İstanbul ve Bursa'dan temin ettiklerini tedarik etme işlemleri esnasında oluşan masrafların ürün maliyetine yansıdığını ve karlılıklarının düştüğünü, zaman kaybı ve yorgunluk yaşadıklarını bu açıdan Düzce'nin dezavantaj olduğunu vurgulamışlardır. Katılımcıların yarısı uygun çalışan bulma konusunda zorluk yaşadıklarını dile getirmiştir. Bunların bir kısmı güvенеbilecekleri, iş yerine kendi iş yeri gibi sahip çıkabilecek çalışan bulma konusunda zorlandıklarını ifade ederken diğer kısmı uygun çalışan bulsalar dahi ekonomik açıdan çalışan giderlerini karşılayabilecek durumda olmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların hemen hemen yarısı toplumda yaygın kadın rollerinin oluşturduğu baskıya maruz kaldıklarını dile getirmişlerdir. Katılımcı 7, "*İş yerimin yoğunluğu nedeniyle zaman zaman aileme karşı olan sorumluluklarımı yerine getirmekte zorluk yaşıyorum bunu dile getirdiğimde de çevremdekilerden "eşin çalışıp eve bakıyor zaten sen neden çalışıyorsun evin, çocukların, eşinle ilgilen" gibi baskılara maruz kalıyorum.*" görüşünü dile getirmiştir. Katılımcıların az çoğunluğu

toplumun değer yargıları itibariyle zorluk yaşadıklarını ifade etmiştir. Katılımcıların az çoğunluğu el sanatları alanındaki faaliyetleri nedeniyle emeklerinin değer görmemesi neticesinde Düzce ilindeki müşteri profilinin kendileri için dezavantaj olduğunu ifade etmişlerdir.

5.9. Kadın Girişimcilerin İşleri ile İlgili Devletten ve Destek Verecek Kişi ve Kuruluşlardan Beklentilerine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında KOSGEB desteği ile iş yeri kurmuş kadın girişimcilerin işleri ile ilgili devletten ve destek sağlayacak kişi ve kuruluşlardan beklentilerine (vergi indirimlerinin getirilmesi, bürokratik işlemlerin azaltılması, kredi olanaklarının iyileştirilmesi, eğitim olanaklarının ve danışmanlık hizmetlerinin sağlanması, KOSGEB destek ödemelerinin zamanında yapılması, yurtiçi yurtdışı etkinlik katılımlarının desteklenmesi, çocuk bakım desteğinin sağlanması. vs.) dair bulgulara değinilmektedir

Tablo 5.10. Kadın Girişimcilerin İşleri ile İlgili Devletten ve Destek Verecek Kişi ve Kuruluşlardan Beklentileri

Kadın Girişimcilerin İşleri ile İlgili Devletten ve Destek Verecek Kişi ve Kuruluşlardan Beklentileri	
Katılımcı	Katılımcı Görüşleri
1. Katılımcı	KOSGEB destek ödemelerinin zamanında yapılması, kredi olanaklarının iyileştirilmesi, eğitim olanaklarının sağlanması.
2. Katılımcı	KOSGEB destek ödemelerinin zamanında yapılması, vergi indirimlerinin getirilmesi, bürokratik işlemler konusunda kolaylık sağlanması, kredi olanaklarının iyileştirilmesi.
3. Katılımcı	KOSGEB destek ödemelerinin zamanında yapılması, vergi indirimlerinin getirilmesi, bürokratik işlemler konusunda kolaylık sağlanması, kredi olanaklarının iyileştirilmesi, eğitim olanaklarının sağlanması.
4. Katılımcı	KOSGEB destek ödemelerinin zamanında yapılması, vergi indirimlerinin getirilmesi, bürokratik işlemler konusunda kolaylık sağlanması, yurtiçi yurtdışı etkinlik katılımlarının desteklenmesi.
5. Katılımcı	KOSGEB destek ödemelerinin zamanında yapılması, vergi indirimlerinin getirilmesi, bürokratik işlemler konusunda kolaylık sağlanması, eğitim olanaklarının sağlanması.
6. Katılımcı	KOSGEB destek ödemelerinin zamanında yapılması, vergi indirimlerinin getirilmesi, bürokratik işlemler konusunda kolaylık sağlanması, kredi olanaklarının iyileştirilmesi, eğitim olanaklarının sağlanması.
7. Katılımcı	KOSGEB destek ödemelerinin zamanında yapılması, vergi indirimlerinin getirilmesi, bürokratik işlemler konusunda kolaylık sağlanması, kredi olanaklarının iyileştirilmesi, eğitim olanaklarının sağlanması, çocuk bakım desteği.
8. Katılımcı	KOSGEB destek ödemelerinin zamanında yapılması, bürokratik işlemler konusunda kolaylık sağlanması, kredi olanaklarının iyileştirilmesi, yurtiçi yurtdışı etkinlik katılımlarının desteklenmesi.
9. Katılımcı	KOSGEB destek ödemelerinin zamanında yapılması, vergi indirimlerinin getirilmesi, bürokratik işlemler konusunda kolaylık sağlanması, kredi olanaklarının iyileştirilmesi, eğitim olanaklarının sağlanması.
10. Katılımcı	KOSGEB destek ödemelerinin zamanında yapılması, bürokratik işlemler konusunda kolaylık sağlanması, kredi olanaklarının iyileştirilmesi, eğitim olanaklarının sağlanması, çocuk bakım desteği.

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin işleri ile ilgili devletten ve destek verecek kişi ve kuruluşlardan beklentileri incelendiğinde, katılımcıların tamamı KOSGEB'in destek ödemesini geç yapması nedeniyle ekonomik açıdan zorluk yaşadıklarını dile getirmiş ve KOSGEB desteğinin daha erken sağlanmasını talep etmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu bürokratik işlemler konusunda sorun yaşadıklarını ifade etmiş, iş yerine alınan makine, teçhizatın faturalandırma sonrası desteğin sağlanmasına ilişkin sorunun giderilmesini, KOSGEB'in destekte bulunacağı makine, demirbaş vs. çeşitliliğinin arttırılması hususundaki bürokratik

işlemler konusunda kolaylık sağlanmasını istemişlerdir. Katılımcıların tamamına yakını KOSGEB'in sağladığı kredi olanaklarını iyileştirilmesini, kredi sağlarken teminat istemek yerine iş yeri sahibinin sorumluluklarını yerine getirmemesi durumunda iş yerini ipotek altına almak gibi farklı alternatifler sunmasını talep etmişlerdir. Katılımcıların neredeyse tamamı çeşitli alanlarda eğitim olanaklarının sağlanmasını talep etmektedirler. Katılımcılar, kurdukları iş alanında teknoloji kullanımına ilişkin eğitim verilmesini, müşteri memnuniyeti sağlama, halkla ilişkiler, diksiyon, iş yeri kuruluş ve faaliyetinde gerekli prosedür işlemleri, iş yeri sahibi haklarının hukuki boyutları ve proje yazımına destek olacak içeriğe sahip eğitimler verilmesini talep etmektedirler. Katılımcıların büyük çoğunluğu vergi indirimlerinin getirilmesini talep etmektedir. Hukuki statüsü şahıs şirketi olan katılımcılar üç ayda bir ödedikleri stopaj vergisinde indirim uygulanması ya da kaldırılmasını istemektedirler. Katılımcıların küçük bir çoğunluğunun çocuklarının kendi ihtiyaçlarını karşılayamayacak kadar küçük ve bakıma muhtaç oluşu dolayısıyla çocuk bakım desteği talep etmektedirler. Katılımcıların en az talepte buldukları husus ise kendi iş alanları ile ilgili yurtiçi ve yurtdışında gerçekleştirilecek olan etkinliklere katılımın desteklenmesi talebidir.

5.10.Kadın Girişimcilerin İşlerini Kurduktan Sonra Girişimci Olarak İşlerini Yapmanın Kendilerine Kazandırdıklarına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında KOSGEB desteği ile iş yeri kurmuş kadın girişimcilerin işlerini kurduktan sonra girişimci olarak işlerini yapmanın kendilerine kazandırdıklarına (toplumda saygınlık kazanmak, kadına karşı önyargılı bakış açısını değiştirmiş olmak, sosyal ilişkileri geliştirmiş olmak, özgüven kazanıp kendini gerçekleştirmiş olmak, ekonomik bağımsızlık kazanmak, çocuklara iyi bir gelecek sunabilmek vs.) dair bulgulara değinilmektedir.

Tablo 5.11. Kadın Girişimcilerin İşlerini Kurduktan Sonra Girişimci Olarak İşlerini Yapmanın Kendilerine Kazandırdıkları

Kadın Girişimcilerin İşlerini Kurduktan Sonra Girişimci Olarak İşlerini Yapmanın Kendilerine Kazandırdıkları	
Katılımcı	Katılımcı Görüşleri
1. Katılımcı	Özgüven, saygınlık, sosyal ilişkilerin gelişmesi, yeni çevre edinmek, hayallerini gerçekleştirmiş olmak, çocuklarıma iyi bir gelecek sunmak. (Girişimciliği öneriyorum)
2. Katılımcı	Bağımsız çalışmak, ekonomik özgürlük kazanmak, özgüven ve güç. (Girişimciliği öneriyorum)
3. Katılımcı	Sevdiği işi yapmak, özgüven, belli bir statüye sahip olmak, saygınlık, sosyal ilişkilerin gelişmesi. (Girişimciliği öneriyorum)
4. Katılımcı	Sosyal ilişkilerin gelişmesi, özgüven, sevdiği işi yapmak. (Girişimciliği öneriyorum)
5. Katılımcı	Saygınlık, belli bir statüye sahip olmak, bağımsız çalışmak, ekonomik özgürlük kazanmak, sosyal ilişkilerin gelişmesi. (Girişimciliği öneriyorum)
6. Katılımcı	Sosyal ilişkilerin gelişmesi, yeni çevre, özgüven, bağımsız çalışmak, ekonomik özgürlük kazanmak, hayallerini gerçekleştirmiş olmak. (Girişimciliği öneriyorum)
7. Katılımcı	Sosyal ilişkilerin gelişmesi, belli bir statüye sahip olmak, yeni çevre, özgüven, bağımsız çalışmak, ekonomik özgürlük kazanmak. (Girişimciliği öneriyorum)
8. Katılımcı	Bağımsız çalışmak, ekonomik özgürlük kazanmak, sosyal ilişkiler, hayallerini gerçekleştirmiş olmak. (Girişimciliği öneriyorum)
9. Katılımcı	Saygınlık, belli bir statüye sahip olmak, bağımsız çalışmak, ekonomik özgürlük kazanmak, özgüven. (Girişimciliği öneriyorum)
10. Katılımcı	Sevdiği işi yapmak, özgüven, belli bir statüye sahip olmak, saygınlık, sosyal ilişkiler. (Girişimciliği öneriyorum)

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin işlerini kurduktan sonra girişimci olarak işlerini yapmanın kendilerine kazandırdıklarına ilişkin bulgular incelendiğinde, Katılımcıların, hayalini kurdukları, bağımsız şekilde sevdikleri işi yapmanın sağladığı ekonomik özgürlük neticesinde toplumda belli bir statüye sahip olma ve itibar görmeyen kendilerine duydukları güveni pekiştirdiğini bir yandan da sosyal ilişkilerini geliştirdiğini ve aile bireylerine iyi bir gelecek sunabileceklerine olan inançlarını arttırdığını dile getirmişler ve tüm bunları kendilerine sağlayan girişimciliği önerdiklerini dile getirmişlerdir.

5.11. Kadın Girişimcilerin İşleri İle İlgili Geleceğe Yönelik Planlarına Ait Bulgular

Bu başlık altında KOSGEB desteği ile iş yeri kurmuş kadın girişimcilerin kurdukları iş yerleri ile ilgili geleceğe yönelik planlarına (iş hacmini genişletmek, ürün ve hizmet çeşitliliğini arttırmak, mevcut bölge dışında başka bir il ya da bölgeye yatırım yapmak, şu anda bulunulan sektör dışında farklı bir sektöre yatırım yapmak vs.) değinilmektedir.

Tablo 5.12. Kadın Girişimcilerin Geleceğe Yönelik Planları

Kadın Girişimcilerin Kurdukları İş Yerleri İle İlgili Gelecek Planları	
Katılımcı	Katılımcı Görüşleri
1. Katılımcı	İş yerinin devamlılığını sağlamak, hayatta kalmak.
2. Katılımcı	İş i büyütmek, hizmet çeşitliliğini arttırmak, başka il ya da bölgeye yatırım yapmak.
3. Katılımcı	İş i büyütmek, ürün ve hizmet çeşitliliğini arttırmak,.
4. Katılımcı	İş i büyütmek, ürün çeşitliliğini arttırmak, başka il ya da bölgeye yatırım yapmak.
5. Katılımcı	İş i büyütmek, ürün çeşitliliğini arttırmak, başka il ya da bölgeye yatırım yapmak.
6. Katılımcı	İş i büyütmek, ürün çeşitliliğini arttırmak, başka il ya da bölgeye yatırım yapmak.
7. Katılımcı	İş i büyütmek, ürün çeşitliliğini arttırmak, şu anda bulunduğum sektörden başka bir sektörde iş yapmak, başka il ya da bölgeye yatırım yapmak.
8. Katılımcı	İş i büyütmek ve hizmet çeşitliliğini arttırmak.
9. Katılımcı	İş i büyütmek, ürün çeşitliliğini arttırmak.
10. Katılımcı	İş i büyütmek, ürün çeşitliliğini arttırmak.

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin, kurdukları iş yerleri ile ilgili gelecek planlarını içeren soruya, katılımcıların tamamına yakını işlerini büyütmeyi, ürün ve hizmet çeşitliliğini arttırmayı hedeflediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların yarısı aynı zamanda başka il ya da bölgeye yatırım yapmayı düşündüklerini ifade etmişlerdir. Katılımcı 1'in diğer katılımcılardan farklı olarak *“Geleceğe ilişkin iş yerimle ilgili pek bir beklentim yok iş yerim beni maddi anlamda sıkıntıya düşürmeyecek şekilde idare etsin yeterli ancak ilerleyen zamanlarda gelirim ihtiyaçlarımın üzerinde bir artış gösterdiğinde elde ettiğim kazançla maddi durumu yetersiz olan öğrencilere burs sağlayarak eğitimlerine katkıda bulunmak istiyorum.”* İfadeleri iş yerinin geleceğine ilişkin görüşlerini içermektedir. Katılımcı 2, tabloda

belirtilen gelecek planlarının yanı sıra yaptığı iş ile ilgili farklı hizmetler sunabilmek için eğitimler almayı ve aldığı eğitimi, iş alanında uygulamaya koyarak piyasada saygınlık ve güven kazanıp tüm kesime hitap etmeyi amaçladığını belirtmiştir. Katılımcı 4, tabloda belirtilen gelecek planlarının yanında yurtiçi ve yurtdışında el sanatlar alanında düzenlenen etkinliklere katılmak istediğini Ülkesini ve kendisini tanıtmayı amaçladığını ifade etmiştir. Katılımcı 5, tabloda belirtilen gelecek planlarının yanı sıra “ 8 aydır faaliyet gösteren bir iş yerim var ve gelir gider dengesini yeni yeni oturtmaya başlıyorum gelir gider dengemi sağlayıp borçlarımı kapattığımda iş yerimden elde ettiğim kazançla imkanlarım el verdiği ölçüde haftanın bir günü ücret talep etmeden engelli bireylere hizmet vermek istiyorum” ifadelerinde bulunmuştur. Katılımcı 6 ise ürün çeşitliliğini arttırıp, işini büyüttükten sonra işsiz bireylere iş imkanı sunmayı, istihdam yaratmayı ve işsizliğin azalmasına katkıda bulunmayı hedeflediğini belirtmiştir.

ALTINCI BÖLÜM

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Girişimcilik, farkındalığı ve özgüveni yüksek, cesaretli, risk alabilen, yenilikçi düşünce yapısına sahip bireylerin sahip oldukları nitelikleri kullanabilecekleri bir alanda girişimde bulunmaları ile ortaya çıkmıştır. Değişim ve gelişim açısından sürekli devinim halinde olan ve iş dünyasında yenilikçi anlayışı benimseyerek piyasanın canlanmasına, piyasada dengeyi kurarak istikrarın sağlanmasına önemli katkılarda bulunan girişimciliğin gün geçtikçe önem kazandığı görülmektedir. Girişimcilik, yeni iş kollarının ortaya çıkmasına, istihdam olanağı sağlayarak işsizlik oranının düşmesine, piyasada yarattığı rekabet ortamı sayesinde tüketiciye kaliteyi ucuza alma fırsatı sunmaya ve teknolojinin verimli kullanılmasına ciddi katkıda bulunmakla beraber toplumsal ve ekonomik kalkınma açısından iki ayrı alanda da büyük öneme sahiptir ve bu alanlar birbirini tamamlar niteliktedir. Hızla değişen ve gelişen dünya düzeninde sürekli yenilenen ihtiyaçlar nedeniyle bireylerin isteklerine yenilikler katarak ve onları memnun ederek cevap verebilmek için talebe yönelik mal ve hizmet sunulması gerekmektedir. Tüm bunları gerçekleştirebilmek adına ekonomik düzen içerisinde bir yer edinmek rekabetçi yapıyla risk alarak yeniliklere açık olmak ve fırsatları kaçırmamak gerekir iş piyasasında her yeni fikir yeni bir iş sahası demektir. Bu da ekonomik açıdan kalkınma anlamına gelmektedir.

Tarihsel süreçte kadının toplumdaki yerine ve cinsiyetine yüklenen roller açısından geleneksel yapıya sahip olan toplumun, zamanla kadına tanınan yasal haklar, kadının, politik, ekonomik, sosyal alanlarda söz ve yetki sahibi olmasını sağlayarak çağdaş toplum yapısına geçişte önemli katkı sağlamıştır. Söz konusu gelişmeler sayesinde iş hayatında yerini alan kadın, toplumda belli bir statü ve saygınlık kazanma, ekonomik özgürlüğünü elde etme ve bağımsız çalışma isteğini

yerine getirme kısacası kendini gerçekleştirme yolunda daha da ilerleyerek hayalini kurduğu başarı odaklı planlarını hayata geçirebileceği girişimcilik faaliyetlerinde bulunmaya başlamıştır. Ülke nüfusunun hemen hemen yarısını oluşturan kadınların girişimcilik faaliyetinde bulunmaları, çalışan oranında sağlayacakları artışa, sundukları iş imkanı ile istihdam yaratmaya, küresel ölçekte faaliyette bulunan işletmelerin kurulmasına böylelikle iş dünyasının ve ekonominin canlandırılmasına buldukları ciddi katkılar itibarıyla önem arz etmektedir. Ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin ölçümünde baz alınan kadın çalışan oranına bakıldığında ülkemizde gün geçtikçe iş dünyasının her alanında söz ve yetki sahibi olmaya başlayan kadınlar sürekli gelişen yapımızın göstergesidir. Girişimcilik ve kadın girişimciliği, bu gelişmişlik çitasını yukarı taşıyan önemli etkenlerdendir.

Kadın girişimcilerin faaliyetleri esnasında sık karşılaştıkları sorunlar arasında, finansal sermaye yetersizliği, geleneksel yapıya sahip toplumun neden olduğu baskı, cinsiyet odaklı ayrımcılık, cam tavan engeli, bürokrasinin neden olduğu engeller, düşük eğitim seviyesi nedeniyle karşılaşılan sorunlar, kısıtlı zaman olgusundan kaynaklanan zorluklar, çevresinde örnek alabileceği bir rol modelin bulunmayışından kaynaklanan sıkıntılar ve basmakalıp hükümler yer almaktadır. Söz konusu sorunların çözümüne katkıda bulunan, kadın girişimciliği teşvik eden ve destekleyen kurum ve kuruluşlar arasında; Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Türkiye Kadın Girişimciler Derneği, Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, Kadın ve Demokrasi Derneği, Kadın Emegi ve İstihdamı Girişimi bulunmaktadır. Söz konusu kurum ve kuruluşların sağladıkları çözüm önerileri arasında; ülkemiz yaşam standartlarında cinsiyet farkı gözetilmeden eşitliğin sağlanması, sosyal ve ekonomik yaşamın her alanında kadın erkek ayrımının önüne geçilmesi, kadınlara rehberlik, eğitim, mentörlük desteği verilmesi, kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanması, kadınların nitelik ve nicelik açısından bir üst seviyeye taşınması ve donanımlı hale getirilmeleri hususunda politika tayin etme, kadın girişimciliğinin geliştirilmesi ve girişimci kadın sayısının artırılması, sorunlarına çözüm bulunması ve zorlukların üstesinden gelebilmeleri için yönlendirmelerde bulunmaları konusunda destek sağlama, kadınlara ilişkin hazırlanan yasa tasarıları ile

ilgili görüş bildirme ve öneride bulunma, sosyolojik ve ekonomik açıdan sorunları çözecek projeler geliştirme, çalışma ortamında kadınlara kendilerini ifade edebilecekleri fırsat üstünlüğünü tanıma ve çalıştıkları alanda uzmanlaşmalarını ve çalışma hayatında daha fazla yer almalarının sağlanması, cinsiyet eşitsizliği yaparak kadın çalışana emeğinin karşılığı olarak erkekten düşük bir maaş verilmesinin önüne geçilmesi yer almaktadır.

Bu çalışmada Düzce ilinde faaliyet gösteren kadın girişimcilerin genel profillerinin çıkarılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde kadınların girişimciliğe başlama yaşlarının genel olarak 25-35 yaş aralığında olduğu görülmüştür. Kadınların daha çok hizmet sektöründe ve eğitimini aldıkları alanlarda küçük işletmeler kurarak faaliyete başladıkları ve bu süreçte KOSGEB desteği yanında sermaye ihtiyaçlarını kişisel tasarruflarıyla, yakınları vasıtasıyla ve küçük çaplı ticari kredi ile sağladıkları bulgusu elde edilmiştir. Kadın girişimciler düşük risk alarak daha az sermaye gerektirecek ve kolay yönetebileceklerine inandıkları iş modelleri üzerinde çalışmayı tercih etmektedirler. Kadın girişimcilerin, pazarı ve müşteriye tanıma anlamında daha temkinli hareket ettikleri söylenebilir. Girişimcilik faaliyetinde bulunan kadınların çoğunun evli olması eş desteği ile bu işe girdiklerini göstermektedir. Katılımcıların çevresinde kendilerine örnek olacak nitelikte bir girişimcinin bulunmadığı görülmüştür. Katılımcılar tamamen kendi araştırmaları ve fikirleri doğrultusunda risk, cesaret ve özgüvenleri ile girişimciliğe atılmışlardır.

Ekonomik özgürlüklerini, bağımsız çalışma isteği ile elde etme ve aile ihtiyaçlarını karşılama güdüsü ile girişimci oldukları görüşünü ileri süren katılımcıların elde ettikleri gelirlerin giderlerden daha fazla olduğunu ifade etmeleri bu güdü ile işe başlamanın başarılı sonuçlarını elde ettiklerini göstermektedir. Bunun dışında katılımcıların tamamının girişimciliği bir sosyal ilişki geliştirme amacı olarak gördükleri ve hem bu amacı gerçekleştirerek yeni çevreler edinip yeni insanlar tanımayı hem de mesleklerini ya da sevdikleri işi yapma hedeflerini gerçekleştirmişlerdir.

Katılımcıların tamamı, temel sorun olan sermaye temininde yaşadıkları zorlukların, nitelikli eleman temin edememe, kira fiyatlarından dolayı uygun iş yeri bulamama gibi sorunları da beraberinde getirdiği görüşündedirler. KOSGEB

desteğinin zamanında sağlanamaması nedeniyle katılımcılar çareyi, yakın çevre, kişisel tasarruflar ve küçük çapta ticari kredilere yönelmekte bulmaktadırlar. Söz konusu zorluklar nedeniyle yüksek kiraya sahip merkezi bölgede yer alan iş yerlerini tutmaktan vazgeçerek daha geri plana ve daha ufak iş yerlerine yönelen girişimciler bir yandan ekonomik açıdan tasarrufa giderken diğer yandan büyüme hedeflerinden vazgeçmektedirler ve geleceğe ilişkin yalnızca günü kurtarma eğilimi içine girerek oldukları yerde saymaktadırlar. Bununla beraber yine ekonomik yetersizlikler nedeniyle nitelikli, işe uygun eleman çalıştırmak yerine tasarrufları doğrultusunda işten anlamayan, niteliksiz elemanlarla devam etmeleri ya da çalışan bulundurmayıp her işi kendileri göğüslemeleri faaliyetlerine yarar sağlamaktan çok zarar verirken aile ve iş hayatları arasında da sorumluluklarını yerine getirecek vakti bulamadıklarından sorun yaratmaktadır. Bunun dışında katılımcıların tamamı iş yerlerini kurduklarında ve faaliyet esnasında bürokratik işlemler konusunda zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Yaşadıkları zorlukları KOSGEB ile paylaşmak yerine kendilerinin çözüm bulmaya çalışmaları desteği sağlayacak muhatabın sorundan haberdar olmasının önüne geçerek mevcut sorunların devam etmesine neden olmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu geleneksel toplum baskısı ya da kadına karşı ön yargı konusunda zorluk yaşamadıklarını ifade etmiş aksine çevreden ve aileden destek gördüklerini ifade etmişlerdir. Geçmiş ile günümüz koşulları kıyaslandığında toplumun zaman içinde kadına karşı sosyal ve ekonomik anlamda olumlu yönde değişime uğradığı sonucu elde edilmektedir.

Katılımcıların tamamı, KOSGEB desteği ile iş yerlerini kurarken Düzce'nin teşvik bölgesinde olduğundan haberdar olmadıklarını dile getirmişlerdir. Bu da KOSGEB'in söz konusu teşviki ile ilgili yeteri kadar reklam, duyuru, bilgilendirme gibi tanıtımlarla girişimcilik faaliyetinde bulunmak isteyenleri bilinçlendirmediğini göstermektedir. Yine katılımcıların tamamı iş yerlerini Düzce'de kurma nedenlerinin tamamen ikamet olduğunu ifade etmişlerdir. Söz konusu tercih katılımcıların ikametlerinin bulunduğu yerde zaman içinde oluşturdukları tanıdık çevre sayesinde müşteri potansiyeli edindiklerini bu sebeple Düzce'yi tercih ettiklerini göstermektedir. Bunun dışında iş yerlerini Düzce'de kuran katılımcılar faaliyet alanları ile ilgili ürün, makine-teçhizat ve demirbaş temini konusunda Düzce'nin dezavantaj olduğunu, söz konusu ihtiyaçlarını çevredeki büyük illerden kendi

imkanları ile temin ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu sorun katılımcıların Düzce’de ki tedarikçi firmalar ile de ihtiyaçlarını karşılayabileceklerinden haberdar olmadıklarını ya da tedarikçi firmaları tercih etmeyerek ihtiyaç duydukları ürün, makine-teçhizat ve demirbaş kendi imkanları ile ulaşmanın vakitlerinden çaldığının veya ürün, makine-teçhizat ve demirbaşın maliyetini arttırdığının bilincinde olmadıklarını göstermektedir.

Kadın girişimcilerin, kuruluş ya da faaliyetleri esnasında devletten ve destek sağlayacak kişi ve kuruluşlardan vergi indirimlerinin getirilmesi, bürokratik işlemlerin esnetilmesi ve kredi olanaklarının iyileştirilmesi ile ilgili talepte bulduklarına ilişkin bulgular elde edilmiştir. Katılımcılar teşvik bölgesinde olmaları nedeniyle teşvik kapsamında yer almayan diğer bölgelere nazaran düşük vergiler ödediklerinin bilincinde değillerdir. Söz konusu vergi indirimi ile kastettikleri stopaj vergisi de iş yerlerinin hukuki statüsü ile bağlantılıdır. Bu da iş yerlerinin hukuki statüsünü belirlerken bilinçli hareket etmediklerini göstermektedir. Katılımcıların tamamına yakını kurdukları iş alanında teknoloji kullanımına ilişkin eğitim verilmesini, müşteri memnuniyeti sağlama, halkla ilişkiler, diksiyon, iş yeri kuruluş ve faaliyetinde gerekli prosedür işlemleri, iş yeri sahibi haklarının hukuki boyutları ve proje yazımına destek olacak içeriğe sahip eğitimler verilmesini talep etmektedirler. Kadın girişimcilerin söz konusu eğitimleri alabilecekleri, girişimciliği destekleyen diğer kurum ve kuruluşların yanı sıra devletin sunduğu imkanlar dahilinde yer alan meslek edindirme kursları, halk eğitim kursları vs.den haberdar olmadıkları ve yeterli araştırmada bulunmadıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra katılımcılar KOSGEB’in sunduğu eğitim hizmetinin yeterli olmadığını söz konusu eğitimlerin kısıtlı zaman diliminde verildiğinden ve proje yazarken yetersiz eğitim nedeniyle zorluk yaşadıklarından söz etmişlerdir. Bu durumla ilgili KOSGEB verdiği eğitim sürelerini dokuz günden dört güne düşürmek yerine eğitimin verildiği süreyi arttırarak girişimcilerin ileride yaşayacakları zorlukların önüne geçmiş ve aldıkları eğitim neticesinde soru ve sorunlarına cevap bulmalarını sağlamış olacaktır.

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin işlerini kurduktan sonra girişimci olarak işlerini yapmanın kendilerine çok şey kazandırdığını dile getirmişlerdir. Girişimcilik, kadın girişimcilerin, hayalini kurdukları, bağımsız şekilde sevdikleri işi

yapmanın kendilerine sağladığı ekonomik özgürlük neticesinde toplumda belli bir statüye sahip olmayı ve itibar görmenin kendilerine duydukları güveni pekiştirmesini sağlamıştır. Bununla beraber sosyal ilişkilerinin gelişmesine katkıda bulunmakla beraber aile bireylerine iyi bir gelecek sunabileceklerine olan inançlarını arttırmıştır. Tüm bu kazanımları sağlayan katılımcıların tamamı girişimciliği önermektedir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu girişimcilik faaliyetlerine ilişkin gelecek planlarında ürün ve hizmet çeşitliliğini arttırarak işi büyütmeyi hedeflediklerini, iş kolunu değiştirmek istemediklerini ve başka il ya da bölgeye yatırım fikrine sıcak bakmadıklarını vurgulamışlardır. Kadın girişimcilerin, belli bir müşteri potansiyellerinin ve çevrelerinin olduğu bölgeden ayrılmadan, tecrübe alanlarına ilişkin iş kolunda, girişimcilik faaliyetlerini zamanla ve küçük adımlarla büyütme yoluna giderek olası risklere karşı faaliyetlerinin devamlılığına zarar vermeyecek şekilde ilerledikleri görülmektedir.

6.2. Öneriler

Bu çalışma yalnızca Düzce ili kapsamında gerçekleştirilmiştir. İleride yapılacak olan çalışmalarda, kadın girişimciliği yerine erkek girişimciliği ya da kadın erkek girişimciliği karşılaştırması üzerine çalışmalar yapılabilir. Bununla beraber farklı bölgelerdeki girişimciliğin kültürler arası karşılaştırması yeni araştırmalara konu olabilir. Düzce ilinde kadın girişimcilik profilinin belirlenmesini konu alan bu çalışma nicel araştırma yöntemi kullanılarak da incelenebilir. Aynı zamanda, nicel araştırma yöntemi ile yapılmış bir araştırmanın sonuçları ile nitel araştırma yöntemi ile yapılmış bir araştırmanın sonuçlarının kıyaslandığı yeni bir çalışma da yapılabilir.

Bu çalışmada kadın girişimcilere yönelik olarak şu öneriler getirilebilir. Risk alma konusunda daha cesaretli davranabilmeliler ve eş desteğinden ziyade kendi başlarına da bir şeyleri başarabileceklerine inanmalıdırlar. Rol modellerini belirlerken başarılı kadın girişimcileri örnek almalıdırlar. Ekonomik yetersizlikler nedeniyle yanlış tasarruf yollarına gidip karlılıklarını düşürecek ve iş yerlerini geleceğe taşıyamayacak kararlar vermekten kaçınmalıdırlar. Aile ve iş hayatları arasındaki sorunların üstesinden yakın çevre desteği alarak gelmeye çalışmalıdırlar. Bürokratik işlemler konusunda yaşadıkları sıkıntılara kendi başlarına çözüm bulmak

yerine destek sağlayan kurum ya da kuruluşla paylaşarak ortak cözümle dahilinde sağlıklı hareket etmelidirler. Basmakalıp hükümlerin etkisinde kalmamalı kendilerine duydukları güveni yitirmemelidirler. İş yerlerini kurmadan önce iş yerinin hukuki statüsünü ve söz konusu hukuki statüsü hakkında ve getirdiği sorumlulukları ile ilgili araştırma yaparak karar vermelidirler. Ürün, makine-teçhizat ve demirbaşa kendi imkanları ile ulaşarak maliyeti arttırıp karlılığı düşürmek yerine buldukları bölgede söz konusu tedarikçilerle iş birliğine gitmelidirler. Çeşitli alanlara yönelik olarak talep ettikleri eğitimleri yalnızca destek sağlanan kurum ya da kuruluştan beklemek yerine araştırma yoluna giderek kadın girişimcilere birçok alanda destek sağlayan diğer kurum ve kuruluşlardan da faydalanabilmelidirler. Geleceğe yönelik planları arasına yalnızca ürün ve hizmet çeşitliliğini arttırmanın yanında başka iş koluna yönelmeyi ya da başka il ya da bölgeye yatırım yapmayı da eklemelilerdir.

Araştırmada kadın girişimcilere destek sağlamaya calışan kişi, kurum ya da kuruluşlara özellikle KOSGEB'e yönelik olarak şu öneriler getirilebilir. Kadın girişimcilere iş kurma ve faaliyetleri esnasında destek sağlamaya calışan KOSGEB, destek ödemelerini zamanında sağlamalıdır. Böylelikle girişimciler işlerini borçlanarak kurmak yerine sağlanan destekle kurmuş olur. KOSGEB uyguladığı bürokratik işlemler ile ilgili girişimcilerin hangi konularda zorluk yaşadığını tespit etmek amacıyla görüş alış verişinde bulunmalı ve gerekirse bürokratik işlemler konusunda esneklik sağlayabilmelidir. KOSGEB desteği ile iş yerlerini kuran girişimciler Düzc'e'nin teşvik bölgesinde olduğundan haberdar olmadıklarını dile getirmişlerdir. Bu durumla ilgili KOSGEB söz konusu teşviki ile ilgili reklam, duyuru, bilgilendirme gibi tanıtımlarla girişimcilik faaliyetinde bulunmak isteyenleri bilinçlendirmelidir. İş yeri kurmaya karar veren kadın girişimcilere iş yeri için belirleyecekleri hukuki statüye ve beraberinde getireceği sorumluluklara ilişkin KOSGEB bilgilendirme yapmalı ve yönlendirici olmalıdır. KOSGEB, girişimcilere sunduğu eğitim süresini uzatmalı ve eğitim dahilinde girişimcilere verdiği bilgi yelpazesini girişimci talepleri doğrultusunda genişletmelidir. Bunun yanında eğitim sonrası proje hazırlayan girişimcilere daha fazla danışmanlık hizmeti sağlayabilmelidir.

KAYNAKÇA

- Alican, A. ve Sallan Gül, S. (2008). İnsan Hakları Bağlamında Sendikalarda Cam Tavan, *İnsan Hakları Yıllığı*, (26), 55-77.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., ve Yıldırım, E., (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı* (6. Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Arıkan, S. (2004). *Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular*, (2. Basım). Ankara: Siyasal Basın Yayın Dağıtım.
- Arıduru, A. (2016). (<http://www.fortune.com.tr/girisimciliktemel.asp>).
- Aşkın A., Nehir S. ve Vural S. Ö. (2011). Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6(2), 55-72.
- Aydıntan, B. (2004). Cumhuriyetin 80. Yılında Dünden Bugüne Türkiye'nin Öncü İşletme ve Yöneticileri. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 113-125.
- Aytaç, Ö., ve İlhan, S., (2007), Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 101-120.
- Basılğan, M. (2008). Girişimcilerin Kişilik Profili Üzerine Bir İnceleme: Bursa Örneği, *II. Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Bişkek, 07-10 Mayıs.
- Barış, S. ve Aşkın, E.Ö. (2016). Tokat Yerel İşgücü Piyasasında Kadın Girişimciler: İstihdama Katılım Özellikleri ve Sorunları. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 9(4), 1-20.
- Başar, M. (2013). Girişimcilik ve Girişimcilik Süreçleri. (Yılmaz ÜRPER). *Girişimcilik*. Eskişehir: Web Ofset, 2-19.

- Başar, M. (2015). Girişimcilik İklimi. (Yılmaz ÜRPER). *Girişimcilik ve İş Kurma*. Eskişehir: Web Ofset, 84-95.
- Bayraktaroğlu, S. ve Özdemir Y., (2010). Yerel Girişimcilik Dinamikleri: Adapazarı'nda Mobilyacılık Sektörünün Sözlü Tarih Yöntemiyle Anlaşılması. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İİBF Yönetim Bilimleri Dergisi*. 8(2), 53-75.
- Bedük, A. (2005). Türkiye'de Çalışan Kadın ve Kadın Girişimciliği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(12), 106-117.
- Bilge, O.F. (2005). Girişimcilik (Abdullah BOZGEYİK). *Girişimcilere Yol Haritası*. İstanbul: Bilge, 75-80.
- Bozkurt, Ö. ve Erdurur, K. (2013). Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimindeki Etkisi: Potansiyel Girişimciler Üzerinde Bir Araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), 57-78.
- Boz, M. (2008). Başarılı Girişimcilikte Yenilik Ortaya Koymanın Önemi: Kırgızistan Örneği, *II. Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Bişkek, 07-10 Mayıs.
- Bozgeyik, A. (2005). *Girişimcilere Yol Haritası*, (1. Basım). İstanbul: Bilge.
- Can, H. ve Güney, S. (2007). *Genel İşletme*, (1. Basım). İstanbul: Doruk.
- Candan, M. (2017). (<http://www.baka.org.tr/uploads/5013iskurtesvikleri-temmuz2011-mc.pdf>).
- Candan, H. (2014). Osmanlı'dan Günümüze Türk Topraklarında Girişimcilik Serüvenine Dair Bir Değerlendirme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 157-174.
- Can, Y. ve Karataş, A. (2007). Yerel Ekonomilerde Kalkınmanın İtici Gücü Olarak Kadın Girişimcilerin Rolü ve Mikro Finansman: Muğla İli Örneği, *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F.Dergisi Yerel Ekonomiler Özel Sayısı*, 251-261.

- Coughlin, J.H. ve Thomas, A.R. (2002). *The Rise Of Woman Entrepreneurs: People, Processes and Global Trends*, (1. Basım). ABD: Greenwood Publishing Group
Library of Congress Cataloging-in-Publication Data.
- Cromie, S. (2000). Assessing Entrepreneurial Inclinations: Some Sproaches and Empirical Evidence. *European Journal Of work and Organizational Psychology*, 9(1), 7-30.
- Çabuk, S., Doğan Südaş, H. ve Köksal Araç, S. (2011). Kadın Girişimcilerin İş yaşam Süreçlerinin İncelenmesi: Adana İlindeki Girişimciler Üzerine Bir Uygulama. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,31(12), 423-441.
- Çakın, E., ve Özdemir, A., (2015), Bölgesel Gelişmişlikte Ar-Ge ve İnovasyonun Rolü: Dematel Tabanlı Analitik Ağ Süreci (DANP) ve TOPSIS Yöntemleri ile Bölgelerarası Bir Analiz. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30 (1), 115- 145.
- Çelik, A. ve Akgemci, T. (1998). *Girişimcilik ve Kobiler*. (1. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çelik, C. ve Özdevecioğlu, M. (2001). Kadın Girişimcilerin Demografik Özellikleri ve Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Nevşehir İlinde Bir Araştırma, *1. Orta Anadolu Kongresi*, Erciyes Üniversitesi, Nevşehir, 18-21 Ekim.
- Çelebi, N. (1997). *Turizm Sektöründeki Küçük İşyeri Örgütlerinde Kadın Girişimciler*, Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü.
- Çetindamar, D. (2002). *Türkiye’de Girişimcilik*, (1. Basım). İstanbul: Lebib Yalkın Yayınları.
- Çetinkaya Bozkurt, Ö. ve Alparslan, A.M. (2013). Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler ile Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(1), 7-28.

- Çetinkaya Bozkurt, Ö. (2011). *Dünyada ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler*, (1. Basım). Ankara: Detay.
- Çırpan, H. (2008). *Girişimcinin Yol Haritası*, (1. Basım). Müsiad: Yönetim Kitaplığı.
- Demir, N. (2014). İş hayatında Kadın. *Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi*, (310), 10-15.
- Demir, N. (2015). Türkiye’de Girişimcilik ve Kadın. *Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi*, (315), 14-19.
- Demir, O. Ö. (2009). Nitel Araştırma Yöntemleri. (Editör: Kaan Böke). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Alfa Basım ve Yayın Dağıtım.
- Doğanay, A., Ataizi, M., Şimşek, A., Balaban Salı, J., ve Akbulut, C., (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, (1. Basım). Eskişehir: Web Ofset.
- Döm, S. (2008). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği*, (2. Basım). Ankara: Detay.
- Durukan, T. (2006). Dünden Bugüne Girişimcilik ve 21. Yüzyılda Girişimciliğın Önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 25-37.
- Eckhardt, J.T. ve Shane, S.A., (2003), Opportunities and Entrepreneurship. *Journal of Management*. 29 (3), 333-349.
- Ecevit, Y. (1993). Kadın Girişimciliğının Yaygınlaşmasına Yönelik Bir Model Önerisi. (Aypar ALTINEL). Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli Bildiriler ve Tartışmalar. Ankara: *T.C. Devlet Bakanlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü*, 15-34.
- Er, H.P. (2013). Girişimcilik ve Yenilikçilik Kavramlarının İktisadi Düşüncedeki Yeri: Joseph A. Schumpeter. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 75-85.

- Ercan S. ve Gökdeniz İ. (2009). Girişimciliğin Gelişim Süreci ve Girişimcilik Açısından Kazakistan, *Bilig/Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (49), 59-82.
- Fidan, F. ve Yeşil, Y. (2015). Türkiye’de Kadın Girişimciliğini Geliştirmede Eğitim Faaliyetleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (14), 318-329.
- Gerber, Michael E., (1995). *The E-Myth Revisited*. (Çev. T. Keskin) İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Goyal, M. ve Parkash J. (2011). Women Entrepreneurship in India-Problems and Prospects, *ZENITH, International Journal of Multidisciplinary Research*, 5(1), 195-207.
- Göküş, M., Özdemiray, S.M. ve Göksel, Z.S.(2013). Bölgesel Kalkınmada Kadın Girişimciliğin Önemi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29, 88-97.
- Güleç, S. (2011). *Kadın Girişimciliği-Karaman Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Güney, S. (2008). *Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular*, (3. Basım). Ankara: Siyasal Basın Yayın Dağıtım.
- Güney, S.(2006). Kadın Girişimciliğine Genel Bir Bakış, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(1), 25-43.
- Gürdoğan, N. (2008). *Girişimcilik ve Girişim Kültürü*. (1. Basım). İstanbul: İGİAD.
- Gürol, M.A.(2000). *Türkiye’de Kadın Girişimci ve Küçük İşletmesi: Fırsatlar, Sorunlar, Beklentiler ve Öneriler*, (1.Basım). Ankara: Atılım Üniversitesi Yayını.
- Haşit, G. (2012). KOBİ’lerde İnsan Kaynakları Yönetimi. (Zafer Erdoğan). *Girişimcilik ve Kobiler*. Bursa: Ekin, 232-254.

- İlter, B., (2008). *Girişimcilik Sürecinde Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunların Analizi: Kagider Örneği*. Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Kahyalar, V. (2014). *Başarılı Bir İşletme İçin Yeni Girişimcilik*, (1.Basım). İstanbul: Erguvan.
- Karalar, R., Özalp, İ., Maviş, F., Geylan, R., Tenekecioğlu, B., Şahin, M., Çömlekçi, F., Aydın, N. (2006). *Genel işletme* (6. Basım). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Kaya, A., (2007). *Bilişim ve İletişim Işığında Girişimcilik ve Kobi Yönetimi*, (2. Basım). Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Kayalar, M. ve Ömürbek, N. (2007). Girişimci Adaylarının Risk Almaya Yatkınlık Özelliğinin Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(1), 185-200.
- Keskin, S.(2014). Türkiye’de Kadın Girişimcilerin Durumu, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9(1), 71-94.
- Kılınç Savrul, B. ve Akyüz, D. (2016). Türkiye Ekonomisinde Kadın Girişimcilerin Mevcut Durumu ve Geliştirilmesine Yönelik Çözüm Önerileri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 11(1), 165-185.
- Kocacık, F. ve Gökkaya V.B. (2005). Türkiye’de Çalışan Kadınlar ve Sorunları. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(1), 195-219.
- Kutunis, R.Ö. ve Alpaslan, S., (2006). Girişimci ve Yönetici Kadınların Profilleri Farklı mıdır?, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, (2), 139-153.
- Kutunis, R.Ö. (2006). *Girişimci Kadınlar*, (1.Basım). İstanbul: Değişim Yayınları
- Küçük, O. (2007). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*. (3. Basım). Ankara: Seçkin.

- Küçükaltan, D. (2009). Genel Bir Yaklaşımla Girişimcilik. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 4 (1), 21-28.
- Metin, Ş. ve Arabacı Kariman R. (2013). *Her Alandaki Kadın İstihdamının Artırılması ve Çözüm Önerileri Komisyon Raporu*. (12). Ankara: TBMM Basımevi.
- Morris, M. H., ve Jones, F. F., (1999). Entrepreneurship in established organizations: The case of the public sector. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 24, 71-91.
- Müftüoğlu M.T. ve Durukan T., (2004). *Girişimcilik ve Kobi'ler*. (1. Basım). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Önce, G.A., Marangoz, M. ve Erboy, N.C. (2014). *International Conference On Eurasian Economies*. Beykent Üniversitesi.
- Önder, N. (2013). Türkiye’de Kadın İşgücünün Görünümü. *ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi*, 1(1), 35-61.
- Özdevecioğlu, M. ve Karaca, M. (2015). *Girişimcilik ve Girişimci Kişilik Kavram ve Uygulama*, (1 Basım). Konya: Dizgi Ofset.
- Özdemir, Y. ve Mazgal, S. (2012). Bir Kariyer Tercihi Olarak Girişimcilikte Dışsal Faktörlerin Etkisi: Sakarya Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 7(1), 87-102.
- Özer, M. ve Biçerli, K. (2003). Türkiye’de Kadın İşgücünün Panel Veri Analizi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 55-86.
- Öztürk, M.D. ve Arslan, İ.K. (2016). *Türkiye’de Kadın Girişimcilik: Kadınları Girişimciliğe Yönelten Faktörler, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Tartışma Metinleri. İstanbul Ticaret Üniversitesi. 21.
- Özdemir, A.A. (2010). Potansiyel Girişimci Olan Kadınların Motivasyon Faktörleri ve Eskişehir’de Bir Araştırma. *Ege Akademik Bakış Dergisi*. 10(1), 117-139.

- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özdamar, K., Odabaşı, Y., Hoşcan, Y., Bir, A.A., Kırcaali, G., Özmen, A. ve Uzuner, Y. (1999). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. (1. Basım). Eskişehir: AÖF Yayınları.
- Padmavathi, D. (2011), “Sustainable Development of Rural Women Entrepreneurs”, 2011 2d *International Conference on Business, Economics and Tourism Management*, IPEDR vol.24, IACSIT Press, Singapore: 67-72.
- Palaz, S. ve Turgut, B. (2009). Kadın Girişimcilerin Kişisel ve İş Yaşamına İlişkin Özellikleri, Motivasyonları ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma: Bandırma Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 4(1), 99-115.
- Pitino, R. (1997). *Succes is a Choice*. (Çev. S. Yeniçeri, T. Büyükonat) İstanbul: Beyaz.
- Robert B. CARTON, Charles W Hofer and Michael D. MEEKS; “*The Entrepreneur and Entrepreneurship: Operational Definitions Of Their Role in Society*”, (www.sbaer.uca.edu/jr/Docs/98icsb/)23.11.2016.
- Rouda, K.S. (2008). *Real You Incorporated 8 Essentials For Women Entrepreneurs*, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, Library of Congress Cataloging-in-Publication Data.
- Sallan Gül, S. ve Altındal, Y. (2016). Türkiye’de Kadın Girişimciliğinin Serüveni: Başarı Mümkün mü?. *Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 21(4), 1361-1377.
- Soysal, A. (2010a). Türkiye’de Kadın Girişimciler: Engeller ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi S.B.F. Dergisi*, 65(1), 83-114.

- Soysal, A. (2010b). Kadın Girişimcilerin Özellikleri, Karşılaştıkları Sorunlar ve İş Kuracak Kadınlara Öneriler: Kahramanmaraş İlinde Bir Araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 5(1), 71-95.
- Sönmez, A. ve Toksoy, A. (2014). Türkiye’de Girişimcilik ve Türk Girişimci Profili Üzerine Bir Analiz. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(2), 41-58.
- Sünbül, A.M. ve Yılmaz, E. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik ve Atılganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *II. Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Bişkek, 07-10 Mayıs.
- Şahin, E., (2006). *Kadın Girişimcilik ve Konya İlinde Kadın Girişimcilik Profili Üzerine Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Şalvarcı, N.T. ve Uncu, F. (2016). Kadın Girişimcilerin Meslek Mensupları İçindeki Yeri: Isparta İli Örneği, *15. Ulusal İşletmecilik Kongresi*, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 26-28 Mayıs.
- Şekerler, H. (2006). *Kadın Girişimciler, Karşılaştıkları Sorunlar ve Bu Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Tamer, G.(2013). Dünyaya kıyasla Türkiye’de Kadın Girişimciliği, *International Conference On Eurasian Economies*, Beykent Üniversitesi, Rusya, 17-18 Eylül.
- Taşkın, E. (2012). Başarılı Girişimcilerin Ortak Özellikleri. (Zafer Erdoğan). *Girişimcilik ve Kobiler*. Bursa: Ekin, 26-39.
- Tekin, M. (2012). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği*, (10. Basım). Konya: Günay Ofset Matbaası.
- Tekin, M.(2005a). *Girişimcilik*, Konya: Günay Ofset Matbaacılık.

- Tekin, M. (2005b). *Hayallerin Gerçeğe Dönüşümü: Girişimcilik*, (4. Basım). Konya: Günay Ofset.
- Tosunoğlu, B.T. (2015). Girişimciliğin Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Temelleri. (Yılmaz ÜRPER). *Girişimcilik ve İş Kurma*. Eskişehir: Web Ofset, 22-35.
- Topkaya, Ö. (2013). Tarihsel Süreçte Girişimcilik Teorisi: Girişimciliğin Ekonomik Büyüme ve İstihdam Boyutu. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(1), 29-54.
- Top, S. (2006). *Girişimcilik Keşif Süreci*, (1. Basım). İstanbul: Beta.
- Türnüklü, A., (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, (24), 543-559.
- TÜGİAD (Türkiye Genç İşadamları Derneği). (1993). *Ekonomik Kalkınmada Girişimciliği Önemi ve Değişen Girişimcilik Nitelikleri*, İstanbul: Simge Ofis Matbaacılık.
- TÜSİAD (Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği). (2003). *Türkiye’de Girişimcilik Özet Bulgular*. İstanbul: TÜSİAD Basın Bülteni.
- Uluköy, M. ve Demireli, C. (2014). Cinsiyetin Girişimcilik Özellikleri Üzerine Etkisi: Erkek Girişimcilik ve Kadın Girişimciliğin Karşılaştırmalı Analizi. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, (22), 47-55.
- Unat, N.A. (1992). Kadın Araştırmalarının Neden, Amaç ve Kapsamı. (Necla Arat). *Türkiye’de Kadın Olgusu*. İstanbul: Say, 15-28.
- Yağcı, F. ve Bener, Ö. (2005). Girişimci Kadınların Demografik ve Genel Karakteristikleri ile Kadınları Girişimciliğe Motive Eden Faktörler. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (33), 85-100.
- Yalçıntaş, M. (2010). Çağımızda Girişimcilik. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 5(1), 95-98.

- Yardımcıoğlu, M. ve Ay, H.M. (2008). Türkiye’de Girişimcilik Üzerindeki Vergi Kolaylıkları, *II. Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Bişkek, 07-10 Mayıs.
- Yelkikalan, N. (2007). 21. Yüzyılda Girişimcinin Yeni Özelliği: Duygusal Zeka. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 39-51.
- Yelkikalan, N. (2006). Başarılı Girişimcilikte Cinsiyetin Rolü: Kadın ve Girişimciler. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(1), 45-54.
- Yetim, N. (2002). Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği. *Ege Akademik Bakış Ekonomi, İşletme, Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi Dergisi*, 2(2), 79-92.
- Yıldırım, M.H., Demirel, Y. ve İçerli, L. (2011). İşletme Sahibi Yöneticilerin Girişimci Kişilik Özellikleri ile Girişimcilik Becerileri Arasındaki İlişkinin Tespiti: Aksaray Örneği. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 189-199.
- Yıldırım, A. ve şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (2. Basım). Ankara: Seçkin Ofset.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, (112), 7-17.
- Yılmaz, İ. ve Mayatürk, E. (2008). Kadın Girişimciliği, Türkiye Ve Kırgızistan’daki Kadın Girişimciliği Üzerine Bir Uygulama, *II. Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Bişkek, 07-10 Mayıs.
- Zsuzsanna, S.K., ve Herman, E., (2012), Innovative Entrepreneurship for Economic Development in EU. *Procedia Economics and Finance*. (3), 268-275.

İnternet Kaynakları

Arıduru, A. (2016), (<http://www.fortune.com.tr/girisimciliktemel.asp>)

Candan, M. (2017), (<http://www.baka.org.tr/uploads/5013iskurtesvikleri Temmuz2011-mc.pdf>).

(<http://www.yeniisfikirlerin.com/2015/04/girisimciligin-avantajlari-dezavantajlari.html>) 10.10.2016

(www.sbaer.uca.edu.jr/Docs/98icsb/)23.11.2016

(<http://www.oka.org.tr/documents/okatesvikvedesteklerekitap180820111.pdf>)
12.01.2017

(<http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/181/kosgeb-yeni-destek-programlari>)
12.01.2017

(<http://www.ttg.gov.tr/tr/biz-kimiz/ttg-hakkinda>) 12.01.2017

(<http://tusiad.org/tr/calisma-alanlari#girisimcilik>) 12.01.2017

(<http://www.tugiad.org.tr/hakkimizda>) 12.01.2017

(<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24624>) 15.02.2017

(<http://kasaum.kocaeli.edu.tr/kronoloji.html>) 23.02.2017

(<http://www.kagider.org/kurumsal/kagider-hakkinda>) 12.04.2017

(<http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/58528516369dc524d057a5fe/Kad%C4%B1n%C4%B1n%20Stat%C3%BCs%C3%BC%20Genel%20M%C3%BCd%C3%BCrl%C3%BC%C4%9F%C3%BC%20Bro%C5%9F%C3%BCr%C3%BC.pdf>)12.04.2017

(<http://www.musiadkadin.org/biz-kimiz.html>) 12.04.2017

(<http://www.tesk.org.tr/tr/proje/yurutulen/kadin.php>)12.04.2017

(<https://www.tobb.org.tr/TOBBKadinGirisimcilerKurulu/Sayfalar/Hakkimizda.php>)

12.04.2017

(<http://www.kedv.org.tr/hakkimizda/>) 12.04.2017

(<http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/181/kosgeb-yeni-destek-programlari>)

12.04.2017

(<http://kadem.org.tr/kadem-hakkinda/>) 12.04.2017

(http://www.keig.org/?page_id=55) 12.04.2017

(<https://cemsutcu.files.wordpress.com>) 09.05.2017

(<https://msbay.files.wordpress.com>)11.05.2017

EKLER

Ek 1. Görüşme Formu ve Soruları

“Düzce İlinde Kadın Girişimcilik Profiline Belirlenmesi”

Sayın Yönetici,

Bu çalışmanın amacı, Düzce’ de kadın girişimciliğinin özendirilmesi, kadın girişimciliği profiline belirlenmesi, sorunların tespiti ve çözüm yollarının sağlanması ve ilgili alanda çalışacak olanlara destek sağlayacak verilerin ortaya çıkarılmasıdır.

Fusun YAŞAR - Düzce Üniversitesi

GÖRÜŞME SORULARI

1. **Girişimci ile ilgili bilgiler?**
 - 1a. İş yerinizi kurduğunuzda kaç yaşınızdaydınız?
 - 1b. İş yerinizi kurduğunuzda medeni durumunuz neydi?
 - 1c. İş yerinizi kurduğunuzda çocuğunuz var mıydı?
 - 1d. İş yerinizi kurduğunuzda eğitim durumunuz neydi? (Üniversite Mezunu iseniz hangi bölüm?)
 - 1e. İşiniz ile ilgili eğitim aldınız mı? (KOSGEB vs.)
 - 1f. Çevrenizde size örnek olacak bir girişimci var mıydı?
 - 1g. İş yerinizi kurmadan önce hangi iş ile meşguldünüz?
2. **Girişimcilik faaliyeti ile ilgili bilgiler?**
 - 2a. İş yeriniz kaç yıldır faaliyet gösteriyor?
 - 2b. İşletmenizin hukuki statüsü nedir?
 - 2c. İş yeriniz hangi alanda faaliyet gösteriyor?
 - 2d. Bir ayda elde ettiğiniz gelir miktarı nedir? (isteğe bağlı)
*gelir gidere eşit *gelir giderden fazla * gider gelirden fazla
3. **İşiniz ile ilgili gelecek planlarınız nelerdir?**
 - 3a. İşi büyütme mi?
 - 3b. Ürün ve hizmet çeşitliliğini arttırmak mı?
 - 3c. Başka il ya da bölgeye yatırım yapmak mı?
 - 3d. Şu anda bulunduğunuz sektörden başka bir sektörde iş yapmak mı?
4. **KOSGEB desteği dışında sermayenizin kaynağı nedir?**
 - 4a. Kişisel tasarruflar mıydı?
 - 4b. Aile, eş, akraba, arkadaş desteği miydi?
 - 4c. Ticari kredi desteği miydi?
5. **Bir girişimci olarak kendi işinizi kurmanızda sizi etkileyen nedenler nelerdi ve kendi işinizi kurmaya nasıl karar verdiniz?**
 - 5a. Aile ihtiyaçlarınızı karşılamak için mi?
 - 5b. Ekonomik bağımsızlığınızı sağlamak mı?
 - 5c. Bağımsız çalışma isteğiniz mi?

- 5d. Sosyal ilişkilerinizi geliştirmek için mi?
5e. İşsiz kaldığınız ya da işten çıkarıldığınız için mi?
5f. Mesleğinizi yapmak için mi?
5g. Sevdiğiniz işi yapmak için mi?
6. **Bir girişimci olarak iş yerinizi kurarken ve faaliyetleriniz esnasında ne gibi zorluklarla karşılaştınız?**
6a. Sermaye temininde zorluk yaşadınız mı?
6b. Çocuk bakımı ile ilgili sıkıntı yaşadınız mı?
6c. Aile ve iş hayatı arasında sorun yaşadınız mı?
6d. Geleneksel toplum ve aile baskısı yaşadınız mı?
6e. Uygun iş yeri bulma ve iş yeri kiralarının yüksek olması ile ilgili zorluk yaşadınız mı?
6f. Bürokratik işlemleri gerçekleştirirken zorluk yaşadınız mı?
6g. İş alanında tecrübeye sahip olmayışınız size zorluk yaşıyor mu?
6h. İşe uygun (kalifiye) çalışan ve makine-ekipman bulma konusunda zorluk yaşadınız mı?
6i. Müşteri memnuniyeti sağlamada zorluk yaşıyor musunuz?
6i. Kadına karşı önyargılar nedeniyle kendinizi kabullendirmede zorluk yaşıyor musunuz?
(sizi en çok zorlayan üç sorun neydi?)
7. **İş kurarken Düzce ilinin tercih etmenizdeki nedenler nelerdir?**
7a. Düzce'nin teşvik bölgesinde bulunmasından dolayı mı?
7b. Düzce'de belli bir çevreye sahip olduğunuzdan mı?
7c. Düzce de ikamet ettiğiniz için mi?
7d. Düzce'nin konumu itibarıyla hammadde, müşteri, tedarikçiye ulaşımının kolay olması nedeniyle mi?
8. **Girişimcilik faaliyetinizi Düzce ilinde yapıyor olmanızın sizin için yarattığı sorunlar nelerdir?**
8a. Toplumun değer yargıları sizin için bir dezavantaj mıdır?
8b. Toplumda yaygın kadın rollerinin oluşturduğu baskı dezavantaj mıdır?
8c. Uygun eleman ve materyal temininde Düzce ili dezavantaj mıdır?
9. **İşiniz ile ilgili devletten ve destek verecek kişi ve kuruluşlardan ne gibi beklentiler içindediniz?**
9a. Vergi indirimlerinin getirilmesi mi?
9b. Bürokratik işlemlerin azaltılması mı?
9c. Kredi olanaklarının iyileştirilmesi mi?
9d. Eğitim olanaklarının sağlanması mı?
9e. Danışmanlık hizmetlerinin sağlanması mı?
10. **İşinizi kurduktan sonra girişimci olarak kendi işinizi yapmanın size kazandırdıkları nelerdi?**
10a. İşinizi kurduktan sonra kurmadan önceki beklentinize ne ölçüde ulaştınız?
10a. Girişimciliği önerir misiniz? (önerme nedenleriniz neler?)
11. **Eklenmek istenen başka görüşler veya söylenmek istenen şeyler var mı ?**

Teşekkürler

Ek 2. Özgeçmiş

1985 yılında doğdu. İlk ve Orta öğrenimini Kocaeli’de tamamladı. Önlisans eğitimini 2004-2006 yılları arasında Dumlupınar Üniversitesi Muhasebe bölümünde, Lisans eğitimini 2006-2008 yılları arasında Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesinde tamamladı. 2014 yılında Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı Girişimcilik Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. 2007 yılından beri Düzce Üniversitesi bünyesinde şef kadrosunda görev yapmaktadır.

İletişim

Fusunyasar@duzce.edu.tr